

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗМІСТУ ОСВІТИ

СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА

Навчальна програма

для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації,
які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі
базової загальної середньої освіти

Київ

2010

Світова література. Навчальна програма для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти.

Укладачі:

Дем'яненко С.І. – викладач-методист, Університетський коледж Київського університету імені Бориса Грінченка.

Дорофєєва Н.І. – викладач-методист, Економіко-правовий технікум при МАУП.

Касьянова С.П. – кандидат філологічних наук, завідувач кафедри МАУП.

Рецензенти:

Брайко О.В. – кандидат філологічних наук, науковий співробітник відділу компаративістики Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка Національної академії наук України.

Плешкун В.І. – голова міського методичного об'єднання викладачів зарубіжної літератури ВНЗ I-II рівнів акредитації м.Києва, старший викладач, Київського оптико-механічного технікуму.

Схвалено комісією з зарубіжної літератури Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (Витяг з протоколу № 2 від 05.05.2010р.).

Надано гриф «Рекомендовано Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти як навчальну програму для студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації» (від 16.08.10 № 1.4/18-3267).

Відповідальна за випуск – Оніщенко М.І. – зав. сектором загальноосвітньої підготовки, гуманітарної та економічної освіти Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма із світової літератури призначена для вищих навчальних закладів I - II рівнів акредитації, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти.

Зміст навчального матеріалу укладено на основі програми для старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів - рівень стандарту (керівник авторського колективу – Ю.І.Ковбасенко) 2009 р. Навчальну програму побудовано за трьома основними лініями Державного стандарту: аксіологічною, літературознавчою і культурологічною, що відбилася у доборі матеріалу. Курс презентує найхарактерніші явища літературного процесу XIX-XX століть. Вивчення курсу здійснюється за історико-хронологічним принципом розвитку літературного процесу. Тому програма подає систематичний курс як послідовний ланцюг оглядових тем і текстуальне вивчення програмних творів, що розподілені на історико-літературні блоки, що складають п'ять змістових розділів (модулів), а саме:

I. Соціально-психологічна проза XIX століття.

II. Література другої половини XIX та на межі XIX-XX століть.

III. Література першої половини XX століття.

IV. Література другої половини XX століття.

V. Постмодерністська проза останніх десятиліть XX століття. Література на межі XX-XXI століть.

Вивчення зарубіжної літератури має здійснюватись на основі поєднання особистісно зорієнтованого, комунікативно-діяльнісного, соціокультурного та компетентнісного підходів.

Метою вивчення курсу зарубіжної літератури у ВНЗ I-II рівнів акредитації, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової середньої освіти, є формування широкої читацької компетенції у студентів, яка базується на знаннях, уміннях пізнавального і творчого характеру, соціальних навичках, світоглядних переконаннях тощо.

Для досягнення цієї мети слід вирішувати такі **завдання**:

I. Навчальні:

- *формувати* у студентів уявлення про художню літературу як мистецтво слова, важливу складову системи мистецтв і духовної культури народів світу; читацьку потребу, здатність насолоджуватися мистецтвом слова, засвоювати духовно-естетичний потенціал художньої літератури, реалізувати його у власному житті;
- *ознайомити* студентів із сукупністю відомостей про вершинні явища світового літературного процесу означеного періоду; з основними етапами його розвитку, чинниками, що вплинули на процес оновлення та модернізацію художніх стилів, методів, форм художньої виразності;
- *висвітлити* найважливіші періоди творчого шляху визначених програмою авторів, творчою історією їх літературних творів;
- *розкрити* проблематику та ідейно-тематичну основу художніх творів, особливості їх композиції, сюжету, авторського задуму;
- *визначити* місце і значення творчості письменника у розвитку світової культури, а також їх творів (збірки, роману, повісті, поеми тощо) як у творчому доробку митця, так і в літературному процесі даного періоду;
- *виявити* нові засоби та форми художнього самовираження митця в межах певної доби, течії чи напрямку у мистецтві;
- *навчити* студентів визначати національну своєрідність і загальнолюдську значущість літературних творів, у тому числі шляхом зіставлення зі зразками різних національних літератур;
- *давати* студентам оптимальний обсяг літературознавчих понять і термінів, необхідних для повноцінного аналізу й інтерпретації художніх текстів, розуміння

ними головних закономірностей розвитку літературного процесу;

- *закріплювати* зі студентами вміння й навички аналізу й інтерпретації художнього тексту, здатність сприймати його з урахуванням задуму й стилю автора, бачити кожен конкретний твір у літературному, культурному та історичному контекстах;
- *спонукати* студентів до власного оціночного судження щодо літературно-критичного аналізу вивченого твору в цілому, проблематики, характеристики головних героїв художніх творів, методу та стилю автора;
- *розвивати* усне й писемне мовлення студентів, мислення (образне, асоціативне, абстрактне, логічне тощо), літературно-творчі спроможності молоді: готувати доповіді, реферати, пошуково-дослідницькі роботи, проекти, презентації, писати твори на літературні та публіцистичні теми;
- *підвищувати* читацьку культуру студентів, критичне мислення, навички самостійного аналізу та аргументованого оцінювання прочитаного;
- *стимулювати* у студентів бажання самостійно здобувати, опрацьовувати і використовувати інформацію під час навчального процесу.

II. Виховні:

- *стимулювати* інтерес до читання в цілому, що сприятиме визначенню кожним студентом програми особистої пізнавальної діяльності при вивченні курсу зарубіжної літератури;
- *підтримувати* у студентів стійку мотивацію вивчення зарубіжної літератури, відчуття краси та виразності художнього слова, духовно-емоційну відкритість щодо кращих здобутків світового літературного письменства, інтерес до художнього світу кожного митця;
- *розвивати* свідоме зацікавлення набутками світової літератури, а через художні твори – поваги до народів, толерантного ставлення до їх культури, традицій, звичаїв та обрядів;
- *прищеплювати* повагу до художнього твору як унікальної одиниці передачі інформації, як витвору мистецтва;
- *сприяти* виробленню естетичних смаків, поглядів і уподобань студентів, їх стійких моральних переконань, відчуття необхідності виконання суспільного обов'язку;
- *формувати* розуміння студентами виховного змісту морально-філософських категорій добра і зла, гуманістичного світогляду, несприйняття культу сили й переваги матеріальних цінностей над духовними;
- *розкривати* руйнівну силу впливу життєвих спокус на особистість людини, поняття злочину і кари, свободи у взаєминах людини і суспільства;
- *підвищувати* загальний рівень культури студентів як повноправних членів соціуму та активних учасників соціальних процесів;
- *спонукати* студентів до постійного морального та естетичного самовиховання та самовдосконалення, розвитку власних творчих обдарувань та нахилів;
- *виховувати* у студентів повагу до духовних скарбів народів світу, расову, етнічну, соціальну, гендерну, релігійну, індивідуальну толерантність одночасно зі здатністю формулювати й активно відстоювати власну позицію, свою систему життєвих цінностей і пріоритетів, прагнення мати ніким не нав'язане світобачення, не бути об'єктом маніпуляцій.

III. Читацька культура:

- *формувати* у студентів вміння оцінки та тлумачення (інтерпретації) художнього твору на підставі літературознавчого дослідження та права читача на особистісне оціночне судження;
- *відпрацьовувати* навички компаративного аналізу художніх творів та зіставлення героїв в межах одного твору чи різних творів; здатність бачити кожен конкретний твір у літературному, культурному та історичному контекстах;

- *усвідомлювати*, що художній переклад – співтворчість, а художній текст – “вирішальна істина” у дискусії;
- *розвивати* культуру мовлення студентів та виразного читання ними художніх текстів різних жанрів, майстерність полеміки;
- *прищеплювати* молодому поколінню високий естетичний смак.

Важливе завдання курсу літератури – ознайомлення студентів з дійсністю, минулим і сучасним життям всього людства, вироблення умінь, керуючись принципом історизму, сприймати життєві факти і події, зображені в літературному творі, давати їм правильну, обґрунтовану оцінку з позиції загальнолюдських морально-етичних цінностей.

Об’єктом вивчення курсу світової літератури є художній твір, його естетична природа та духовно-етична сутність. Тому аналіз та інтерпретація літературного твору мають спиратися на ґрунтовне знання тексту, докладний розгляд ключових епізодів, доречне цитування, виразне читання окремих творів або їх фрагментів тощо. Теоретичні аспекти вивчення твору при цьому слід розглядати не як самоціль, а як один із засобів визначення своєрідності його поезики. З цією метою викладачеві особливу увагу слід звертати на роботу безпосередньо з художнім текстом, обережно й зважено користуватися різноманітними дайджестами, скороченими варіантами творів тощо. Адже у вивченні літератури важливе не стільки механічне запам’ятовування студентами сюжетних ліній і різноманітних фактів із літературних творів, скільки їх аналіз та інтерпретація, умінь бачити художні деталі, розуміти творчий задум письменника та оцінювати особливості його реалізації, насолоджуватися процесом читання. Саме така робота допоможе студентам сприйняти літературу як мистецтво слова, як унікальну форму збереження та передачі духовних цінностей.

Термін вивчення предмета визначається навчальними планами відповідних навчальних закладів. На вивчення предмета відводиться 104 години, з них 8 годин – на проведення підсумкового тематичного контролю.

Розподіл навчальних годин є орієнтовним. Викладач може, відповідно до специфіки спеціальності, змінювати кількість навчальних годин на ту чи іншу тему, не виходячи за межі загальної кількості годин на предмет у робочому навчальному плані навчального закладу.

Програма із світової літератури найуспішніше буде реалізована на лекціях, семінарських та практичних заняттях, що обов’язково мають передбачати активне використання сучасних педагогічних технологій (комп’ютеризоване навчання, інтерактивні види і форми роботи), які формуватимуть пізнавальну самостійність студентської молоді та сприятимуть розвитку їхньої читацької культури, а також використання мультимедійних технологій, що являють собою скоординоване одночасне функціонування візуального й аудіорядів, використання фото- й кіноматеріалів, малюнків, таблиць, схем, текстів і т. ін., підпорядкованих певній навчальній темі.

Домінуючою формою навчання рекомендується діалог, який відбувається на всіх етапах навчальної діяльності, внаслідок чого йде розвиток логічного зв’язного мовлення, вміння обґрунтовувати свою думку. Необхідно також залучати студентів до ведення науково-дослідної та пошукової роботи, що активізуватиме їх розумову діяльність, готуватиме до самостійної роботи і вирішення нестандартних завдань.

Оскільки програмою передбачено вивчення чималої кількості поетичних творів, значну частину навчального часу викладач має приділити виразному читанню, зокрема й декламуванню віршів та уривків напам’ять. Тому у програмі подано список творів, рекомендованих для вивчення студентами напам’ять.

Курс світової літератури має забезпечити максимальну можливість варіативності змісту і форми навчального процесу, використовувати всі можливості, які дає диференційоване навчання та індивідуальний підхід до студента. Тому розділи “Рекомендована література для додаткового читання”, “Рекомендована література” спрямовані зорієнтувати студентів на визначення програми особистої літературної

науково-пізнавальної діяльності, яка буде реалізуватися під час самостійного читання, написання реферату, дослідної роботи, підготовки презентації тощо.

Великим заохоченням до освоєння сучасною молоддю літературних скарбів народів світу може стати використання в навчальному процесі можливостей Інтернету. Для цього доцільно заохочувати студентів використовувати під час навчання інформацію, розміщену на тематичних сайтах, список яких подано у додатку.

З художніми текстами, передбаченими програмою, студенти ознайомлюються в перекладах, тому при вивченні ліричних творів необхідно звернути їх увагу на роботу із зразками декількох літературних перекладів українською мовою, що сприятиме зануренню в художньо-образну структуру поезії, розумінню складності мистецтва перекладу. Водночас слід враховувати, що, працюючи з вершинними творами світової літератури в найкращих українських перекладах, студенти опановують саме нормативну літературну мову.

Курс навчальної дисципліни вивчається українською мовою. Водночас, враховуючи специфіку навчального закладу, індивідуально зорієнтованого навчання, доцільно було б, за умови готовності студентів, викладання певних тем здійснювати мовою оригіналу (російською, англійською, французькою тощо). Адже у програмі широко представлені різні національні літератури світу. Тому використання на заняттях зарубіжної літератури оригінальних текстів (поезія Ш.Бодлера — французькою, В.Одена — англійською, Анни Ахматової — російською і т.д.) сприятиме опануванню студентами іноземним мовленням, що теж є важливою потребою відкритого європейського суспільства, яке будує Україна. При цьому слід відзначити, що на Інтернет сайтах наявні твори як в українських перекладах, так і мовою оригіналу. Така робота сприятиме не лише літературній освіті, а й мовній освіті студента, удосконаленню його комунікативної компетентності.

У програмі зазначені основні вимоги до знань та умінь студентів. Проте результати навчальної діяльності студентів не можуть обмежуватися лише знаннями, уміннями, навичками.

Новий етап у розвитку літературної освіти пов'язаний із упровадженням компетентнісного підходу до формування змісту та організації навчального процесу. Метою навчання мають бути сформовані компетентності як загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді та цінностях особистості. Компетентнісна освіта зорієнтована на практичні результати, досвід особистої діяльності, вироблення ставлень, що зумовлює принципові зміни в організації навчання, яке стає спрямованим на розвиток конкретних цінностей і життєво необхідних знань і умінь студентів. Упровадження компетентнісного підходу передбачає обов'язкове прогнозування результативної складової змісту, що вимагає адекватних змін у системі оцінювання навчальних досягнень. Тому під час тематичного планування та визначення мети заняття слід враховувати, з одного боку, обсяг навчального матеріалу програми, запропоновані в розділі “Зміст навчального матеріалу”, з другого — конкретні вимоги до рівня навчальних досягнень студентів. З цією метою до кожної теми програми визначено обов'язкові результати навчання: вимоги до знань, умінь студентів, що виражаються у різних видах навчальної діяльності (студент(ка) називає, наводить приклади, характеризує, визначає, розпізнає, аналізує, порівнює, робить висновки тощо).

Літературні явища мають репрезентуватися студентам у взаємозв'язках літератур, у широкому контексті світової культури, у всьому розмаїтті мовних і стильових особливостей. З цією метою необхідно передбачити здійснення як міжлітературних, так і міжпредметних зв'язків. Тож до програмових анотацій додані рубрики “Міжлітературні зв'язки”, “Міжпредметні зв'язки”, “Культурологічний контекст”, які мають рекомендаційний характер.

Рубрика “Теорія літератури” передбачає обов'язкове вивчення мінімуму теоретико-літературних понять, засвоєння яких слід здійснювати в суто практичному аспекті, на прикладах конкретних художніх творів, не перетворюючи теоретичний матеріал на домінуючу вивчення літератури.

Викладачеві світової літератури слід також звертати належну увагу на ознайомлення студентів з чільними представниками української перекладацької школи, чий творчий

доробок вивчається в курсі української літератури (Б.Грінченко, М.Рильський, М.Зеров, М.Драй-Хмара, П.Филипович, М.Лукаш, Г.Кочур, В.Мисик, І.Світличний, Д.Павличко та ін.).

Види контролю, кількість та форми інших перевірочних робіт (тематичне опитування, письмові творчі роботи чи самостійні відповіді на запитання, тести, реферати, повідомлення та ін.) визначає викладач. Під час оцінювання успішності студентів обов'язковим має стати контроль за прочитанням кожним студентом програмових творів, визначення рівня засвоєння їхнього змісту та вироблення вмінь і навичок їхнього аналізу й інтерпретації, перевірка виконання усних повідомлень, письмових творчих робіт чи рефератів.

У додатках до програми міститься список базово-нормативних документів, статей, монографій, словників, довідників, додаткових підручників та посібників, а також критерії навчальних досягнень студентів, які зорієнтують викладача щодо якісної науково-методичної підготовки до здійснення навчально-виховного процесу, застосування передових інноваційних технологій. Перелік основної ж навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання в процесі вивчення предмета, доводиться до відома закладів освіти щорічно перед початком навчального року.

Основні вимоги до знань та умінь студентів із світової літератури на кінець вивчення курсу

I. Студенти повинні знати:

- основні етапи розвитку світового літературного процесу, особливості історико-культурних епох;
- найважливіші відомості про творчі методи та літературні напрями;
- авторів та перекладачів вивчених творів;
- найістотніші відомості про творчий шлях письменників;
- місце і значення вивчених творів у творчому доробку письменника та літературному процесі;
- сюжет, особливості композиції, систему образів вивчених творів;
- характерні стильові особливості вивчених творів;
- характерні особливості індивідуального стилю письменника;
- жанрові особливості прочитаних творів;
- головні чинники, проблеми духовного життя героїв;
- естетичне, загальнолюдське і конкретно-історичне значення вивчених творів;
- основні ознаки теоретичних понять, визначених програмою;
- тексти, рекомендовані програмою для вивчення напам'ять.

II. Студенти повинні уміти:

- виразно, вдумливо читати програмові твори;
- відтворювати в уяві художні картини, зображені письменником;
- критично аналізувати твір з врахуванням його ідейно-художньої цілісності та авторської позиції, самостійно даючи оцінку фактам, явищам, ідеям;
- оцінювати різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них;
- визначати основну проблематику, сюжет, композицію, систему образів і виразально-зображувальні засоби;
- визначати ідейно-художню роль елементів сюжету, композиції у їх єдності;
- характеризувати героя твору, аргументовано оцінюючи його вчинки, мотиви та наслідки дій;
- порівнювати героїв одного або кількох творів;
- виявляти авторську позицію;

- аналізувати художні твори в єдності змісту та форми;
- обґрунтовувати власні оціночні судження щодо змісту прочитаного;
- аналізувати і систематизувати отриману інформацію, використовувати докази у власній аргументації;
- визначати своєрідність віршованої мови зазначених чинною програмою поезій (розмір вірша, рими, строфи; художні тропи);
- виявляти у програмовому творі найхарактерніші ознаки літературних напрямів та течій;
- розрізняти літературні напрями;
- порівнювати твори, що належать до різних національно-культурних традицій (на рівнях окремих образів, сюжетів, тем, проблематики, поетики, літературно-естетичних систем);
- зіставляти (при наявній можливості) твори мовою оригіналу і в українських перекладах;
- складати план (простий і складний), а також писати реферат, пошукову творчу роботу;
- створювати усні й письмові роботи, різні за обсягом, характером і жанром;
- складати тези й конспект літературно-критичних статей;
- писати рецензії на прочитані художні твори, переглянуті кінофільми, вистави;
- готувати інформаційні повідомлення, реферати, доповіді на літературну тему, презентації тощо;
- виразно читати твори українською та мовою оригіналу (при наявній можливості);
- користуватися словниково-довідковою літературою;
- визначати програму особистої літературної самоосвіти.

Орієнтовний тематичний план навчального курсу

№	Назва розділів і тем	Кількість годин			
		Всього	лекції	практичні	семінарські
I	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОЗА XIX ст.	18	6	8	4
	Вступ. Загальна характеристика розвитку культури та літератури XIX ст., розквіт соціально-психологічної прози.	2	2		
	<i>З французької літератури</i> Стендаль (1783—1842). “Червоне і чорне”. Оноре де Бальзак (1799-1850). “Гобсек”.	8	2	4	2
	<i>З російської літератури</i> Федір Достоєвський (1821-1881). “Злочин і кара”. Лев Толстой (1828-1910). “Анна Кареніна”.	8	2	4	2
II	ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX ТА НА МЕЖІ XIX-XXст.	16	4	10	2
	Огляд. Традиції і новаторські зрушення в літературі другої половини XIXст. Декадентські настрої в літературі та інших видах мистецтва. Поетична революція. <i>З літератури США</i> Волт Вітмен (1819-1892). Збірка “Листя трави”(твори за вибором викладача).	2	2		
	<i>З французької літератури</i> Шарль Бодлер (1821-1867). Збірка “Квіти зла”; вірші “Альбатрос”, “Відповідності”, “Вечорова гармонія”.	4		2	2

	Поль Верлен (1844-1896). “Поетичне мистецтво”, “Забуті аріети”, “Так тихо серце плаче...”. Артур Рембо (1854-1891). “Голосівки”, “П’яний корабель”, “Відчуття”.				
	Огляд. Натуралізм та течії раннього модернізму в художній прозі другої половини XIX ст. Передумови та головні шляхи оновлення європейського театру на межі XIX-XXст.	2	2		
	<i>З англійської літератури</i> Оскар Вайльд (1854-1900). “Портрет Доріана Грея”.	2		2	
	<i>З норвезької літератури</i> Генрік Ібсен (1828-1906). “Ляльковий дім”.	2		2	
	<i>З російської літератури</i> Антон Чехов (1860-1904). “Чайка”.	2		2	
	<i>З англійської літератури</i> Джорж Бернард Шоу (1856-1950). “Пігмаліон”.	2		2	
III	ЛІТЕРАТУРА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX ст.	30	4	18	8
	Вступ. Історико-соціальна характеристика доби. Найвідоміші представники авангардистських і модерністських течій першої половини XX ст.	2	2		
	<i>З австрійської літератури</i> Райнер Марія Рільке (1875-1926) “Орфей, Еврідіка, Гермес”, “Ось дерево звелось...”. <i>З французької літератури</i> Гійом Аполлінер (1880-1918). “Лорелея”, “Міст Мірабо”, “Заріzana голубка й водограй”.	2		2	
	<i>З англійської літератури</i> Томас Стернз Еліот (1888 – 1965). “Ранок біля вікна”, “Суїні серед солов’їв”, “Порожні люди”. <i>З іспанської літератури</i> Федеріко Гарсія Лорка (1898—1936). “Про царівну Місяцівну”, “Балада про чорну тугу”, “Гітара”, “Газела про темну смерть”, “Касида про сон під зорями”.	2		2	
	“Срібна доба” російської поезії. Олександр Блок (1880-1921). “Незнайома”, “Весно, весно, без меж і без краю...”, “Скіфи”. Анна Ахматова (1889-1966). “Довкола жовтий вечір ліг”, “Дав мені юнь ти сутужну”, “Реквієм”. Борис Пастернак (1890-1960). “Визначення поезії”, “По стіні збігали стрілки...”, “Зимова ніч”. Володимир Маяковський (1893-1930). “А ви змогли б?”, “Послухайте!”, “Лілічко! Замість листа”.	4		2	2
	Огляд. Європейська модерністська проза та її засновники. <i>З ірландської літератури</i> Джеймс Джойс (1882-1941). “Джакомо Джойс”.	2	2		
	<i>З австрійської літератури</i> Франц Кафка (1883-1924). “Перевтілення”.	4		2	2
	<i>З німецької літератури</i> Томас Манн (1875-1955). “Маріо і чарівник”.	2		2	
	<i>З російської літератури</i> Михайло Булгаков (1891-1940). “Майстер і Маргарита”.	4		2	2
	<i>З англійської літератури</i> Джордж Орвелл (1903-1950). “Скотоферма”.	2		2	

	<i>З французької літератури</i> Альбер Камю (1913-1960). “Чума”.	4		2	2
	Із лірики періоду Другої світової війни. Пауль Целан “ <i>Фуга смерті</i> ”, Поль Елюар “ <i>Свобода</i> ”, з поезій К.Симонова, Ю.Друніної, О.Берггольц та ін. (за вибором викладача)	2		2	
IV	ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.	18	4	12	2
	Вступ. Специфіка літератури другої половини ХХ ст. Розвиток існуючих і виникнення нових літературних напрямів, течій і тенденцій.	2	2		
	<i>З англomовної літератури</i> Вістен Оден (1907—1973). “Куди ж ти, куди?..”, “1 вересня 1939 року”, “В музеї образотворчого мистецтва”, “Популярний життєпис”. Ернест Хемінгуей (1899-1961). “Старий і море”. Джером Селінджер (нар.1919р.). “Ловець у житі”.	8		6	2
	<i>З латиноамериканської літератури</i> Габріель Гарсія Маркес (нар. 1928). “Стариган з крилами”.	2		2	
	<i>З японської літератури</i> Кавабата Ясунарі (1899—1972). “Тисяча журавлів”.	2		2	
	Огляд. Модерністські й неоавангардистські тенденції в драматургії другої половини ХХ ст. <i>Із французької літератури</i> Ежен Йонеско (1909-1998). “Носороги”.	4	2	2	
V.	ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА ПРОЗА ОСТАННІХ ДЕСЯТИЛІТЬ ХХст. ЛІТЕРАТУРА НА МЕЖІ ХХ-ХХІ ст.	14	4	4	4
	Вступ. Загальна характеристика історико-культурної ситуації к.ХХ-поч.ХХІ ст. Постмодернізм як один із провідних напрямків мистецтва кінця ХХ ст.	2	2		
	<i>З сербської літератури</i> Мілорад Павич (нар. 1929р.). “Дамаскин” (або інший твір за вибором викладача).	2		2	
	<i>З німецької літератури</i> Патрік Зюскінд (нар. 1949р.). “Запахи, або Історія одного вбивці”.	2		2	
	Огляд. Загальна характеристика сучасного літературного процесу.	4			2
	Повторення, узагальнення та систематизація навчального матеріалу курсу “Зарубіжна література”. Міжнародні літературні премії та їх вплив на розвиток всесвітньої літератури. Українська перекладацька школа та її найвидатніші представники.	4	2		2
	Підсумковий тематичний контроль (протягом року)	8			
	Загальна кількість годин на вивчення дисципліни	104			

В робочому навчальному плані навчальний заклад розподіляє загальний обсяг годин на аудиторні та самостійну роботу (10-15%).

№ позилу	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки студентів	Рекомендована література
I.	18	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОЗА ХІХ ст.		
2		<p>Вступ. Загальна характеристика розвитку культури та літератури ХІХ ст., розквіт соціально-психологічної прози</p> <p>Поглиблене поняття про мистецтво та його види, художню літературу як словесний вид мистецтва. Літературні роди, жанри. Творчий метод і стиль письменника. Основні етапи розвитку світового літературного процесу. Повторення понять “сентименталізм”, “класицизм”, “романтизм”.</p> <p>Загальна характеристика розвитку культури та літератури ХІХ ст., стильове розмаїття літератури.</p> <p>Формування реалізму в художній літературі. Його світоглядне й естетичне підґрунтя, художня система, критичний характер, взаємозв'язки з романтизмом (у першій) та з натуралізмом (у другій половині) ХІХ ст.</p> <p>Розквіт соціально-психологічної прози ХІХ ст., зв'язок з розвитком природничих наук. Найвідоміші майстри європейської прози (Стендаль, О. де Бальзак, П. Меріме, Г. Флобер, Г. де Мопассан, Ч. Діккенс, В. Теккерей, Ш.Бронте, І. Тургенев, Ф. Достоевський, Л. Толстой, А. Чехов, Б. Прус, Г. Сенкевич та ін.). Реалістичне змалювання тогочасного суспільства з усіма його суспільними конфліктами, політичними пристрастями і духовними пошуками. Суперечливість та складність характерів головних героїв. Гнівний осуд влади золота, кар'єризму, оміщання. Посилена увага до психологічного та соціального аналізу як характерна риса реалізму ХІХ століття.</p> <p>Провідні жанри і теми реалістичних творів. ХІХ ст. як “золота доба” класичного роману.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про напрями і течії: реалізм, натуралізм, імпресіонізм, символізм, неоромантизм; роман та його різновиди, індивідуальний стиль письменника.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Творчість українських письменників-реалістів І. Нечуя-Левицького, П. Мирного, І. Карпенка – Карого, М. Старицького.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. Делакруа Е. “Свобода на барикадах”. 2. Роден О. “Думка”. 3. Мане Е. “Музика в Гьюїлрі”. 4. Каменський Ф. “Удовиця з дитиною”. 5. Ярошенко М. “Старе і молоде”. 6. Россеті У.М. “Маленька сліпа”. 7. Браун М. “Праця”.</p>	<p>Студент(ка): визначає суспільно-політичні умови розвитку літератури означеної доби, основні риси літературного процесу ХІХ ст.;</p> <p>називає найвизначніших представників соціально-психологічної прози ХІХ ст. (як в зарубіжній, так і українській літературах) та їх твори;</p> <p>наводить приклади характерних ознак реалізму;</p> <p>пояснює особливості соціально-психологічної прози ХІХ ст., роль художньої літератури у культурному та суспільному житті ХІХ ст.;</p> <p>обґрунтовує твердження про те, що ХІХ ст. є “золотою добою” класичного роману, що у соціально-психологічній прозі наявні романтичні та реалістичні тенденції;</p> <p>порівнює художні особливості романтизму і реалізму;</p> <p>дає визначення понять: напрями та течії в літературі ХІХ ст, реалізм; соціально-психологічна проза, роман та його різновиди;</p> <p>розвиває вміння конспектувати, самостійно опрацьовувати літературно-критичну статтю, користуватися літературознавчим словником;</p> <p>усвідомлює суспільне призначення зарубіжної літератури означеного періоду.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Безвершук Ж.О. Історія і теорія світової та вітчизняної літератури. – К., 1991. 2. Гетьманець М.Ф. Сучасний словник літературознавчих термінів. – Х.: Ранок, 2003. 3. Затонский Д.В. Реализм // История всемирной литературы: В 9 т. – Т. 6. – М.: Наука, 1989. – С. 16-26. 4. Затонський Д.В. Реализм - это сомнение?- К., 1992. 5. Затонський Д.В. Минуте, сучасне, майбутнє. - К., 1982. 6. Ивашев В. “Век нынешний и век минувший...” Английский роман XIX века в его современном звучании. – М., 1990. 7. Кузьменко В.І. Словник літературознавчих термінів. – К.: Український письменник, 1997. 8. Літературознавчий словник-довідник / За ред.. Р.Т.Гром'яка, Ю.І.Коваліва, В.І.Теремка – К.: ВЦ “Академія”, 2006. 9. Мировое значение русской литературы XIX века. – М., 1987. 10. Ніколенко О.М. Основні тенденції розвитку літератури ХІХ століття (1830-1890) // ЗЛ – 1999. - № 8. – С. 53-54. 11. Писатели Франции: История французской литературы: в 4т. - М., 1991. 12. Федоров А.А. Зарубежная литература XIX - XX веков: Эстетика и художественное творчество. – М., 1989. 13. Філіпчук О. Літературний процес у Росії II пол.. ХІХ сторіччя // Газ. ЗЛ – 2003. - № 34. – С. 14-16.
5		<p>З ФРАНЦУЗЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</p> <p>Стендаль (1783-1842) “Червоне і чорне”</p>	<p>Студент(ка): називає чинники, що вплинули на формування світогляду письменника, основні його твори;</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гаврилук Л. Композиція роману Ф.Стендаля “Червоне і чорне”, символіка назви, роль епіграфів // Газ. ЗЛ – 2005.- № 34. 2. Гавриленко Е. В. Метафора зеркала в творчестве

	<p>Ф.Стендаль (Анрі Марі Бейль) - класик французької літератури. Вплив Відродження та Просвітництва на формування світогляду митця.</p> <p>Життєвий шлях і особистість Стендаля. Становлення письменника. Синтез романтизму й реалізму в його творчості.</p> <p>Роман “Червоне і чорне” - безкомпромісна, правдива розповідь про суспільно-політичне життя і людину періоду Реставрації. Драматизм і напруженість європейського життя, його суспільні конфлікти, пристрасті та ідеї, ним породжені. Поєднання у творі соціально-політичного й психологічного аспектів. Гостра критика режиму Реставрації.</p> <p>Суперечливі характери героїв твору. Жульєн Сорель - “простолудин, який обурився проти свого низького походження” (Стендаль). Етапи кар’єрного зросту Жульєна: Вер’єр, Безансон, Париж. Конфлікт головного героя з суспільством як сюжетний стрижень роману, внутрішня драма героя - наслідок цього конфлікту. Ідеали головного героя та логіка його поведінки. Причини трагедії Жульєна Сореля.</p> <p>Своєрідність змалювання теми кохання. Жіночі образи роману.</p> <p>Глибокий психологізм зображення духовного розвитку особистості.</p> <p>Метафоричний зміст назви роману.</p> <p>Особливості індивідуального стилю Стендаля.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про соціально-психологічний роман. Поглиблення понять про романтизм і реалізм, психологізм у літературі.</p> <p><u>Міжпредметні зв’язки:</u> Всесвітня історія: Історія Франції часів Наполеона і періоду Реставрації. Відродження в Італії.</p> <p><u>Міжлітературні зв’язки:</u> 1.Тема “краху ілюзій”, “кар’єри молодого людини в столиці” в творах Г.Флобера, О.де Бальзака, Стендаля, Т.Драйзера, Дж.Голсуорсі. 2. Перший соціально-психологічний роман П.Мирного “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”. <u>Культурологічний контекст:</u> 1. Содемарк. “Портрет Стендаля”. 2.Ілюстрації Пінкесевича П. до роману “Червоне і чорне”. 3. Гро А.-Ж. “Наполеон на Аркольському мосту”. 4. Давид Ж.Л. “Наполеон при переході через Сен-Бернар”, “Портрет Наполеона Г”. 5. Канова А. “Статуя Наполеона”. 6. Експериментальна вистава-хроніка XIX ст. “Червоне і чорне” (реж. Гирба О., Одеський рос. драм. театр, 2005). 7. Х/ф “Червоне і чорне” (реж. Фоліанц К, 2008). 8. Х/ф “Червоне і чорне” (рес.Герасимов С., Скланський Г., СРСР, 1976).</p>	<p>переказує історію створення роману;</p> <p>характеризує етапи формування особистості Жульєна Сореля; жанрові особливості соціально-психологічного роману;</p> <p>визначає риси романтизму і реалізму в романі; провідні риси характеру Жульєна Сореля, роль художньої деталі у розкритті ідейного змісту твору;</p> <p>порівнює суспільні закони й звичаї у Вер’єрі-Безансоні-Парижі;</p> <p>розповідає про етапи життя головного героя роману;</p> <p>пояснює соціально-психологічні чинники, які впливали на поведінку головного героя в певні періоди його життя;</p> <p>характеризує й зіставляє жіночі образи твору;</p> <p>висловлює судження про життєвий вибір Жульєна Сореля, добираючи необхідні аргументи; про сенс назви роману;</p> <p>дає визначення понять: соціально-психологічний роман, психологізм у літературі, романтизм, реалізм;</p> <p>коментує власне розуміння понять честі, людської гідності і можливі способи їхнього утвердження;</p> <p>усвідомлює сутність справжніх цінностей у людському житті; значення для становлення і утвердження людини правильного життєвого вибору.</p>	<p>Стендаля // Від бароко до постмодернізму. — Д., 2005. - Вип.8. - С.189–194.</p> <p>3. Градовський А. Стендаль (Анрі Марі Бейль). Життєвий і творчий шлях. Роман Стендаля “Червоне і чорне” як панорамна картина часу і суспільного життя Франції за часів Реставрації // ЗЛ – 2002. - № 4.</p> <p>4. Коваленко О.В. Постаць Наполеона в історії людства та світовій літературі // Газ.ЗЛ – 2004. - № 3.. – С. 24-27.</p> <p>5. Кудіна І.П. Наполеонівський міф і Стендаль // ЗЛ – 1997. - № 1. – С. 46-48; № 3. – С.47-48.</p> <p>6. Книга О.Ю. Алгоритм роботи за проектною технологією при вивченні роману Стендаля “Червоне і чорне” // ЗЛ – 2009. - № 4. – С. 2-12.</p> <p>7. Лехман Т.Р. Кольори, що допомагають розумінню суті твору // ВЛ – 1998. - № 5. – С. 10.</p> <p>8. Моруа Андре. Стендаль “Червоне і чорне” (Пер. І.Овруцької) // ЗЛ – 1999. - № 3. – С. 2.</p> <p>9. Нагорна А. Висвітлення впливу філософських джерел на формування світогляду письменника на уроках зарубіжної літератури в старших класах (на матеріалі вивчення роману Стендаля “Червоне та чорне”) // Гуманітарний вісник. - Тернопіль, 2006. - Вип. 8: Педагогіка. Психологія. Філологія. Філософія. - С. 136–142.</p> <p>10.Овруцька І.М. Стендаль. Життя і творчість. – К., 1983.</p> <p>11.Реизов Б.Г. Стендаль. - М., 1978.</p> <p>12.Світлова Л. Система уроків з вивчення творчості Стендаля у 10 кл. // ЗЛ – 2005.- №34.</p> <p>13.Стамат Т. Вулканічна душа Жульєна Сореля // ЗЛ – 2002. - № 33. – С.3 - 4.</p> <p>14.Стефан Цвейг. Три мастера. – М., 1992.</p> <p>15.Халабаджах І.М. Стендаль. Роман “Червоне і чорне”: Система уроків // ВЛ - 2001. - №8 - С.47–48.</p>
3	<p align="center">Оноре де Бальзак (1799—1850) “Гобсек”</p> <p>О.Бальзак - видатний французький письменник, основоположник соціальної прози. Погляди письменника на літературу.</p> <p>Поєднання реалістичних і романтичних елементів у його художній системі. “Людська комедія” — грандіозна енциклопедія життя Франції</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>характеризує творчість Бальзака як класичний тип професійного письменника Нового часу; розмаїття проблематики “Людської комедії”;</p> <p>досліджує зв’язки митця з Україною;</p> <p>пояснює, чому “Людську комедію”</p>	<p>1. Бальзак О. Передмова до „Людської комедії” // Оноре де Бальзак. Твори: в 10 т. – Т.1.– К., 1989.</p> <p>2. Буянова М. “І приніс їм вогонь...” // ЗЛ – 1997. - № 6. – С. 19-22.</p> <p>3. Висерова Л.В. Модульно-розвивальне навчання як засіб його індивідуалізації (На прикладі модульного циклу “Життя та творчість Оноре де</p>

	<p>першої половини XIX ст. Універсальність задуму, новаторський характер, архітектоніка епопеї. Розмаїття тем та проблематики, жанрових прозових форм “Людської комедії”. Бальзак - знавець людських пристрастей і рушійних сил суспільного розвитку. Майстерність соціально-психологічного аналізу в творах Бальзака. Ключові романи і повісті циклу: “Гобсек”, “Батько Горіо”, “Ежені Гранде”, “Втрачені ілюзії”, “Шагренева шкіра”. Техніка перехідних персонажів. Місце повісті “Гобсек” в “Людській комедії”.</p> <p>Влада золота та її філософія в повісті “Гобсек”. Оригінальність підходу до розкриття цієї проблеми. Уявні і справжні життєві цінності. Неоднозначність образу Гобсека - “філософа й скнари”, засоби його характеристики.</p> <p>Постаті молодих людей у творчості Бальзака. Зіставлення образів Фанні Мальво і Анастазі де Рестро. Роль Дервіля в розгортанні й відтворенні подій повісті.</p> <p>Особливості композиції твору (оповідання в оповіданні). Романтичні й реалістичні тенденції в повісті.</p> <p>Бальзак і Україна. Корифеї української культури про Бальзака.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про твір-епопею. Поглиблення знань про літературний образ, типовість характерів, композицію твору.</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія: Французьке суспільство наприкінці XVIII ст. і першої половини XIX ст.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1.“Людська комедія” О.де Бальзака та “Божественна комедія” Данте. 2. Образ скупого в світовій (Плавт. “Скарб”; Шекспір В. “Венеціанський купець”; Мольєр Ж.Б. “Скупий”; Пушкін О. “Скупий лицар”; Гоголь М. “Мертві душі”; Діккенс Ч. “Різдва пісня в прозі”) та українській літературах (Кропивницький М. “Глитай, або ж Павук”, Карпенко-Карий І. “Сто тисяч”, “Хазяїн”). 3. Рибак Н. “Помилка Оноре де Бальзака”. 4. Пастернак Б. “Бальзак”.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. Деверія Е. “Портрети Бальзака”. 2. Латур Ж. “У лихваря”. 3. Рембрандт. “Портрет старого єврея”. 4. Шагал М. “Червоний єврей”. 5. Дом'є О. Дагеротипний портрет О.Бальзака. 6. Бальзаківські типи. Літографії XIX ст. 7. Роден О. Пам'ятник Оноре де Бальзаку. 8.Бетховен Л.Ван. Симфонія №5. 9. Х/ф “Гобсек” (СРСР, 1937). 10. Х/ф “Помилка Оноре де Бальзака” (СРСР, 1969). 11. Х/ф “Бальзак” (реж. Ж.Дайан, 1999).</p>	<p>Бальзака називають “енциклопедією життя Франції першої половини XIX ст.;</p> <p>визначає місце повісті “Гобсек” у творчому доробку Бальзака; особливості композиції повісті;</p> <p>розкриває глибину, непересічність і типовість образу Гобсека;</p> <p>простежує і підтверджує цитатами з тексту руйнування особистості під впливом влади грошей; особливості втілення мотиву влади золота в повісті “Гобсек”;</p> <p>наводить приклади поєднання в образі Гобсека елементів реалізму і романтизму;</p> <p>зіставляє позиції життєвого вибору героїв повісті “Гобсек”;</p> <p>аналізує роль Дервіля в розгортанні й відтворенні подій твору;</p> <p>дає визначення понять: твір-епопея, літературний образ, типовість характерів, композиція твору;</p> <p>висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту;</p> <p>проводить паралель між образом Гобсека та галереєю образів скупого у світовій літературі;</p> <p>усвідомлює істинність моральних цінностей, необхідність потреби надання підтримки і допомоги, діяти за покликом серця.</p>	<p>Бальзака” // ВЛ – 2006. - № 9. – С. 48 – 52.</p> <p>4. Затонський Д.В. Творець людської комедії. // Оноре де Бальзак. Твори: в 10 т. – Т.1. - К., 1989.</p> <p>5. Єременко О. Влада золота та її філософія в повісті “Гобсек” // ВЛ – 1999. – №5. – С. 23-25.</p> <p>6. Колтакова Б.Г. Батько Горіо, Гобсек, а також Чичиков, Пузир та інші // ВЛК – 1997. - №8. - С. 44-46.</p> <p>7. Лобода О.П. Дзеркало правдиве і вічне: Компаративний аналіз повісті Бальзака “Гобсек” і драми Кропивницького “Глитай, або ж Павук” // ВЛ – 2003. - № 6. – С. 31-33.</p> <p>8. Логвін Г.П. Людська комедія... Індивідуалізм, егоїзм, прагнення до наживи // ВЛ – 1997. - № 8. – С.41-44.</p> <p>9. Наливайко Д.С. Оноре де Бальзак: Життя і творчість. – К., 1985.</p> <p>10. Матвішкін В.Г. Оноре де Бальзак і Україна // ЗЛ – 2009. - №. 2. – С. 2-6.</p> <p>11. Моруа А. Прометей, или Жизнь Бальзака. – Собр. соч. в 6-ти т. – Т.3. – М., 1992.</p> <p>12. Панацановська Л.І. Гобсек – це не лише живоглот // ВЛ – 1999. - № 5. – С. 21-23.</p> <p>13. Пастух Т.В. Використання проектної технології під час вивчення повісті О.де Бальзака “Гобсек”// ВЛ – 2006. - № 9. – С.53 -57.</p> <p>14. Резник Р. О "Человеческой комедии" и ее авторе // Оноре Бальзак. Произведения. – М., 1981.</p> <p>15. Рибак Н. О.В. Раювання у світі буденних речей // ЗЛ - 1997. - № 2. – С. 46-48.</p> <p>16. Шалагінов Б. Трагікомедія пристрастей і безпристрасності (матеріали до вивчення повісті О. Бальзака “Гобсек”)/ ЗЛ – 1996. – № 4.- С. 13-19.</p> <p>17. Шуренко Т. Життя і творчість О. де Бальзака. Бальзак і Україна // Газ.ЗЛ –2003. - № 34. – С. 8-11.</p>
4	<p style="text-align: center;"><i>З РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Федір Михайлович Достоевський (1821—1881) “Злочин і кара”</p> <p>Творчість Ф.Достоевського - одна з вершин російської і всесвітньої літератури. Романістика Достоевського, її гуманістичний пафос. Актуальність філософсько-етичних ідей митця.</p> <p>Роман “Злочин і кара” як вираження нового, поліфонічного типу</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>називає основні положення філософсько-етичного вчення митця;</p> <p>пояснює, чому Ф.Достоевського вважають одним із найвизначніших гуманістів світу;</p> <p>визначає морально-етичні та філософські проблеми роману “Злочин і кара”;</p>	<p>1. Бахтин М. Проблемы поэтики Достоевского. – М., 1979.</p> <p>2. Белов С. Ф.М.Достоевский: Книга для учителя. – М., 1990.</p> <p>3. Бикова М. В. “Ніцшеанський” герой у російській літературі кінця XIX - початку XXст. (Ф.М.Достоевський, А. П. Чехов, Л. Андреев, А. Белый) // Міжнародний ін-т лінгвістики і права. Вісник. - К., 1999. - Вип.1. - С.52–56.</p>

художнього мислення. Філософські, соціальні, психологічні й морально-етичні ідеї твору. Сюжетно-композиційні особливості та жанрова специфіка роману. Система образів.

Суперечливість образу Раскольников. Еволюція головного героя, характер його бунту. Філософські та соціальні корені його теорії. Смісл основних її постулатів, їх антигуманний характер, розвінчання автором теорії сильної особистості, “надлюдини”. Психологічна глибина викриття індивідуалістичного свавілля. Протиставлення теорії Раскольника етиці християнської моралі.

Роль прямих та підсвідомих діалогів героя роману з його антиподами (Разуміхіним, Порфирієм Петровичем, Сонею) та “двійниками” (Лужиним, Лебезятніковим, Свідригайловим).

Відтворення в образі Соні Мармеладової християнської любові, доброчесті, терпимості і покори, всепрощення та саможертвності. Її роль у духовному очищенні Родіона. Розкриття складності духовного світу людини.

Образ “маленької людини” та Петербурга. Біблійні мотиви. Символіка назви роману Ф.Достоевського.

Теорія літератури. Поняття про роман-трагедію та поліфонію. Поглиблення понять про психологізм, соціально-філософський роман.

Міжлітературні зв'язки. 1. Використання Ф.Достоевським детективної схеми розвитку сюжету. 2. Тема лихварства в творах О. Бальзака і Ф.Достоевського. 3. Ідея наполеонізму в світовій літературі (Стендаль “Червоне і чорне” і Ф.Достоевський “Злочин і кара”). 4. Вплив Ф.Достоевського на творчість І.Франка (“Перехресні стежки”), В.Винниченка (“Тріх”), малу прозу М.Хвильового (“Я (Романтика)” та ін.).

Культурологічний контекст: 1. Скульптура Белоусова В. “Ф.М.Достоевський”. 2. Ілюстрації Глазунова І., Буркатовського О., Добужинського М., Шмаїнова Д., Фаворського В. до творів Достоевського. 3. Глазунов І. “Ф.М.Достоевський і Петербург”. 4. Перов В., Труговський К., Фаворський В. Портрети Достоевського. 5. Ге М. “Що є істина”. 6. Литвинов О. “Злочин і кара”. 7. Рембрандт “Воскресіння Лазаря”. 8. Зутермейстер Г. “Раскольников” (опера). 9. Петрович Е. “Раскольников” (опера). 10. Соммер В. Вокальна симфонія на тексти Ф.Достоевського. 11. Онеггер А. Музика до вистави “Злочин і кара”. 12. Х/ф “Раскольников” (Німеччина, 1923). 13. Х/ф “Петербурзька ніч” (СРСР, 1934). 14. Х/ф “Злочин і кара” (СРСР, 1969, реж. Л.Куліджанов). 15. Х/ф “Злочин і кара” (США, 1935). 16. Х/ф “Злочин і кара” (Франція, 1956). 17. Х/ф “Двадцять шість днів із життя Достоевського” (СРСР, 1981). 18. Баранов Н. “Достоевський” (скульптура).

простежує і підтверджує цитатами з тексту розвиток образу Раскольника: від скромного, інтелігентного й доброго студента, який здатен співчувати чужому горю – через убивство старої лихварки та її сестри – до розкаяння вже на каторзі;

досліджує соціально-історичну основу “теорії” Раскольника, її антигуманний смисл;

висловлює власні судження щодо теорії сильної особистості, “надлюдини”, проблем, що піднімаються в творі, і **підтверджує** їх прикладами і цитатами з тексту;

зіставляє різні позиції життєвого вибору героїв роману (Родіон Раскольников і Соня Мармеладова); **акцентує увагу** на майстерності Достоевського у зображенні знедолених і пригноблених;

проводить паралель між майстерністю втілення ідеї наполеонізму у творчості Стендаля та Достоевського;

дає визначення понять: роман-трагедія, психологічно-філософський та соціальний роман, поліфонія;

розвиває вміння обґрунтовувати свою думку з приводу прочитаного; навички добору цитат при аналізі літературних персонажів;

усвідомлює необхідність потреби творити добро через заперечення моралі всездозволеності; бажання вдосконалювати себе та світ навколо себе, дотримуючись християнських цінностей, що прагнення готовності допомогти є виявом громадянської позиції людини.

4. Бистрота О.О. Дослідження Д.Чижевським творчості Ф.Достоевського // ЗЛ – 2009. - №5. – С.7-10.
5. Бондаренко Е. “Человек есть тайна...” // Газ. ЗЛ–2003. - № 37. – С.11 – 15.
6. Бузулан Г. Компаративний аналіз двох романів: “Хіба ревуть воли, як ясла повні ?” Панаса Мирного та “Злочин і кара” Ф.Достоевського // Дивослово. – 2004. - № 9. – С.19 – 22.
7. Горболіс Л. М. Модель поведінки Сави Федорчука й Родіона Раскольника (за творами О.Кобилянської “Земля” і Ф.Достоевського “Злочин і кара”) // Актуальні проблеми слов'янської філології. - К., 2008. - Вип. 15. - С. 263–270.
8. Давидова О. В. Традиції Ф. Достоевського при розкритті психології персонажа в романах В.Винниченка // Вісник. - Запоріжжя, 2001. - N2: Філологічні науки. - С.31–35.
9. Дахній А. Динаміка людської особи в передекзистенціалізмі ХІХ сторіччя: С. К'еркегор і Ф.Достоевський // Вісник. - Львів, 2007. - Вип. 10. - С. 53–66.
10. Карякин Ю. Достоевский и канун ХХІ века. – М., 1989.
11. Корниенко О. Тема ростовщичества в произведениях О.Бальзака и Ф.М. Достоевского (“Тобсек” и “Преступление и наказание”) // Вивчення світової літератури в школі: Зб. наук. м-лів. – Вип. 5. – Полтава, 1995.
12. Кудрявцев М. Достоевський і Винниченко: до проблеми художньої інтерпретації злочину і кари в історико-літературному контексті // ВЛК – 2009. - № 1. – С. 12 – 20.
13. Мазур Л. Ф. Достоевский і Ф. Ніцше: антропологічне значення сорому // Вісник. - Львів, 2007.-№ 578: Філософські науки. - С.43–50.
14. Чижевський Д. До проблеми двійника у Достоевського // Філософська і соціальна думка. – 1994. - № 5-6. – С. 47-75.
15. Штейнбук Ф. Раскольников и Соня Мармеладова // Газ. ЗЛ – 2001. - № 38. – С. 3-4.
16. Штефан В.А. Тема обретения любви как источника духовного воскресения в романе Ф.М.Достоевского “Преступление и наказание” // РЯЛШУ – 2009. - № 3. – С.2-10.

				17.Щербань О. О. Художні символи Ф. Достоевського як моделі відродження людської особистості // Науковий часопис. - К., 2007.- Вип. 13. -С. 140–147.
4		<p style="text-align: center;">Лев Миколайович Толстій (1828—1910) “Анна Кареніна”</p> <p>Творчість Л. Толстого як найповніший вияв можливостей реалістичної літератури. Нарис життя і творчості письменника-мислителя, його громадська та педагогічна діяльність. Філософсько-етичні, духовні й творчі шукання та здобутки Л.Толстого.</p> <p>Роман “Анна Кареніна” - художнє дослідження сімейних стосунків. Проблематика твору: роль сім'ї у житті людини, пошуки основ міцних сімейних стосунків, право людини на життя за порухами власної душі, обов'язок перед членами родини, передовсім дітьми. Авторське вирішення думки сімейної у творі. Паралелізм у композиції роману.</p> <p>Система образів. Різні типи сімей: родини Кареніних, Облонських, Левіних. Суперечливий образ Анни. Чоловічі образи. Образ Левіна, його автобіографічна складова. Пластичність і психологічна глибина змалювання образів-характерів. “Діалектика душі” толстовських героїв. Особливості стилю митця.</p> <p>Творчі зв'язки Л.Толстого з майстрами світової культури.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про психологічний аналіз (“діалектика душі”). Поглиблення поняття про різновиди роману.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Тип “сімейної жінки” в творчості Г.Флобера “Мадам Боварі”, прозі та драматургії А.Чехова. 2. Тема жіночої недолі у І.Франка “Украдене щастя”. 3. М.Рильський “Ясна Поляна”, “Перечитуючи Толстого”.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1.Репін І. “Толстой за робочим столом”, “Л.М.Толстой на оранці”, “Толстой на відпочинку в лісі”. 2.Ілюстрації до романів “Анна Кареніна”, “Війна і мир” Врубеля М., Піскарьова М., СероваВ., Гіршмана Л., Кардовського Д., Дерегуса М., Тирси М., Верейського О. 3.Крамської І. “Портрет Л.М.Толстого”. 4. Піменов Ю. “Портрет Тетяни Самойлової в ролі Анни Кареніної”. 5.Мікеландело. “Мойсей”. 6. Мане Е. “Залізниця”. 7.Щедрін Р. “Анна Кареніна” (балет), музика до к/ф “Анна Кареніна”. 8.Х/ф “Анна Кареніна” (США, 1948). 9. Х/ф “Анна Кареніна” (СРСР, 1968). 10. Х/ф “Лев Толстой” (СРСР, 1984). 11. “Анна Кареніна” (вистава Театру ім.Є.Вахтангова).</p>	<p>Студент(ка): називає основні етапи творчого шляху Л.М.Толстого, сутність його духовних шукань; визначає основні проблеми твору (почуття обов'язку, сенсу життя тощо); переказує зміст роману “Анна Кареніна”, виділяє ключові епізоди (зустріч Анни і Вронського на вокзалі, побачення Анни з сином тощо); досліджує на прикладі образу А.Кареніної майстерність письменника у розкритті внутрішнього світу героїв; простежує внутрішню боротьбу А.Кареніної між почуттями і обов'язком; акцентує увагу на “думці сімейній” в романі; розкриває психологічну глибину головних героїв твору, підтверджуючи цитатами з тексту; доводить, що проблематика роману “Анна Кареніна” має загальнолюдське значення; аналізує вислів Л.Толстого: “Всі щасливі сім'ї схожі одна на одну, кожна нещаслива сім'я нещаслива по-своєму”; висловлює власні судження щодо боротьби Л.Толстого за високий ідеал, необхідності робити добро і жити заради щастя інших людей; дає визначення понять: роман та його різновиди, психологічний аналіз (“діалектика душі”); розвиває вміння вести дискусію на літературну тему; усвідомлює суть краси вірності</p>	<p>1. Апостолов Н. Живой Толстой: Жизнь Л.Н.Толстого в воспоминаниях и переписке. – СПб, 1995.</p> <p>2. Давиденко Г. Й. Проблема морального виховання учнів у процесі вивчення роману Л. Толстого “Анна Кареніна” і драми І. Франка “Украдене щастя”// Вісник. - Глухів, 2002. - Вип. 1. - С.50–53</p> <p>3. Жизнь и творчество Л.Н.Толстого: Материалы для выставки в школе и детской библиотеке /Сост. и вступ. ст. Н.И.Азаровой. - М.: Дет. лит., 1988.</p> <p>4. Звиняцковский В., Панич А. Тип “семейной женщины” в художественном мире Л.Н.Толстого и А.П.Чехова // РЯЛШУ.–1991.–№ 3.</p> <p>5. Кирилюк З. Поиски смысла бытия и человеческого счастья (материалы к урокам по изучению романа Л.Толстого "Анна Каренина") // Відродження. – 1994. – № 5 - 6. – С. 18-26.</p> <p>6. Ковбасенко Л.В. Лев Толстой як майстер “психологічної рентгеноскопії”. Два уроки за романом “Анна Кареніна” // ВЛ – 1998. - № 10.</p> <p>7. Кудрявая Н. В. Проблема смысла жизни в религиозно-нравственном учении Л. Н. Толстого // Психологические, философские и религиозные аспекты смысла жизни. - М., 2001. - С.283–298.</p> <p>8. Маймин Е.А. Лев Толстой: Путь писателя. – М., 1984.</p> <p>9. Мережковский Д. Л.Толстой и Достоевский. – М., 2000.</p> <p>10. Луцик А. В. Сны как психическая форма коллективного бессознательного (роман Льва Толстого “Анна Каренина”) // Мова і культура. - К., 2002. - Т.6, вип.5. - С.230–234.</p> <p>11. Проскурина Т.Д. Семейные отношения в романах А.С.Пушкина “Евгений Онегин” и Л.Н.Толстого “Анна Каренина” в контексте времени // Филологические науки. - 2000. – № 2. – С. 93-98.</p> <p>12. Титянин К. А. Категория “Хаос” в романе Л.Толстого “Анна Каренина” // Наукові праці. - Кам'янець-Подільський, 2007. - Вип. 14, Т.2. - С.224–231.</p> <p>13. Цапко Т. П. Мотив смерті у сюжетно-</p>

			родині, коханій людині; терпимості у ставленні до людей; світове значення творчості Л.Толстого.	композиційній структурі роману Л. М. Толстого "Анна Кареніна" // Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Наукові записки. Сер. Літературознавство.- X., 2000. - Вип.2 (26). - С.104–108.
II.	16	ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ ТА НА МЕЖІ ХІХ – ХХ ст.		
1	<p>Огляд. Традиції і новаторські зрушення в літературі другої половини ХІХст. Декадентські настрої в літературі та інших видах мистецтва. Поетична революція</p> <p>Естетичні та художні пошуки, течії, напрями в європейській літературі ХІХст.: нові грані романтично-поетичного світу в творчості "пізніх" романтиків (Ш.Бодлера, В.Вітмена, Ф.Тютчева), принципи "чистого мистецтва" у поезії (група "Парнас", творчість А.Фета). Поняття про декаданс. Творчий синтез можливостей музики та живопису в літературі.</p> <p>Поетична група "Парнас" - помітне явище у французькій і всесвітній поезії. Художні досягнення "парнасців" (Т.Готьє, Ш. Леконт де Ліль, Ж.М. де Ередіа, А.Сюллі-Прюдом та ін.): відхід від суб'єктивних емоцій романтичної поезії, звернення до внутрішнього світу. Поетична досконалість їхніх віршів.</p> <p>Символізм як літературний напрям останньої третини ХІХ – початку ХХ ст. Основні естетичні принципи та поетичне новаторство символістів. Настрій розчарування - філософія декадансу. Поняття про символ як основний засіб поетичного самовираження, його потрактування французькими символістами: спонтанність виникнення, непроясненість і багатозначність, "підказування" смислів і простір для відгадування. Колір, світло й звук у поезії. Сугестія (навіювання) як важливий художній засіб символістської поезії. Відмова від інформаційно-розповідної функції поетичної мови.</p> <p>Вилив французьких символістів на подальший розвиток світової поезії.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про літературне угруповання (школу), декаданс, символізм, сугестію. Поглиблення знань з поезики ліричних творів.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1.Традиції А.Фета і Ф.Тютчева у поетичному доробку символістів, С.Єсеніна, Б.Пастернака. 2.Українська поезія поч. ХХ ст. і французький (Ш.Бодлер, П.Верлен, А.Рембо) та російський (В.Брюсов, К.Бальмонт, О.Блок) символізм. 3. Поетична збірка І.Франка "Зів'яле листя" як зразок декадентської лірики. 4. Поезії К.Бальмонта "До Бодлера", М.Зерова "Pro domo", М.Рильського "Морозе! Ти – душа парнаського співця...", І.Качуровського "Із наслідувань французькій".</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. Васильєв В. "Перед грозою". 2. Левітан І. "Вечір. Золоте плесо", "Осінній день. Сокольники", "Над вічним спокоєм", "Весна. Велика вода" . 3. Нестеров М. "Мовчання". 4. Крамської І. "Місячна ніч". 5.Роден О. "Рука творця" (скульптура). 6. Моне К. "Impression. Схід сонця", "Захід сонця на Сені". 7. Россеті Д.Г. "Марення". 8. Бернар Е. "Поет". 9. Моро Г. "Леда", "Орфей". 10. Романи на вірші Ф.Тютчева "Я втретил</p>	<p>Студент(ка): визначає провідні шляхи розвитку поезії середини ХІХ та межі ХІХ-ХХ ст.; зокрема, модерністські зрушення у французькій поезії зазначеної доби; називає найвизначніших представників поетичного мистецтва зазначеної доби; висловлює судження про поетичні принципи та художні досягнення "парнасців"; розкриває на прикладі поезій представників "чистого мистецтва" їх філософічність і тематичну своєрідність; розмірковує про феномен "чистого мистецтва" у поезії; дає визначення понять: літературне угруповання (школу), декаданс, імпресіонізм, символізм, ліричний твір; удосконалює навички складання конспекту лекції, виразного читання поезії, самостійного опрацювання літературно-критичної статті, користування літературознавчим словником; проводить паралель з представниками "чистого мистецтва" в зарубіжній та українській літературах.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Баліна К. Асоціація як атрибут поезики символізму // Тема, 2001. - № 2. – С.112-125. 2. Лукаш Г. П. Символ як знак культури та літератури // Матеріали вузівської конференції професорсько-викладацького складу за підсумками науково-дослідної роботи: філологічні науки (м. Донецьк, квітень 1997 р.) - Донецьк, 1997. - С.34–36 3. Наливайко Д. Бодлер, Верлен, Рембо, Малларме: французький символізм як зміна метамови європейської поезії // Газ. ЗЛ – 2002. - № 5. - С.6. 4. Ніколенко О.М., Меметов В.Л. Краса, закарбована у новій естетиці групи "Парнас" // ВЛ - 2006. - №1. – С. 19-21. 5. Ніколенко О.М. Модернізм в українській та зарубіжній поезії кінця ХІХ – початку ХХ століть// ЗЛ – 2003. - № 10. – С. 32-36. 6. Мацапура В.І. "Чи розуміємо ми весняні світлі мрії?" (Творча спадщина поетичної групи "Парнас" // ЗЛ – 1998. - № 7. – С. 39-43. 7. Обломиевский Д. Французский символизм. - М.: Наука, 1973. 8. Проць О. Символ у поетичному мистецтві // Матеріали людиназнавчих філософських читань. - Львів, 1997. - Вип.4: Людина і мистецтво в гуманістичних вимірах. - С.70–74. 9. Світовий сонет: Антологія / Пер. Дмитра Павличка. – К., 1983. 10.Сузір'я французької поезії: Антологія у 2 т. / Переклади і переспіви М.Терещенка. – К.: Дніпро, 1971. 11.Таранік-Ткачук К.В. Від Вітмена до Маркеса: Матеріали до уроків зарубіжної літератури. - Тернопіль: Мандрівець, 2005. – С. 5- 62. 12.Рябовол Н. В. Символізм як напрям в українській та світовій літературі // Наукові праці. - Кам'янець-Подільський, 2004. -Вип.3, т.2. - С.165–166. 	

		<p>вас...” (автор музики невідомий), “Фонтан”, “Сей день я помню” (С.Рахманінов), дует “Сльози” (П.Чайковский). 11. Романси на вірші А.Фета “Я тебе нічого не скажу” (П.Чайковский), “В молчанье ночи тайной”, “Какое счастье” (С.Рахманінов).</p>		
1	<p style="text-align: center;"><i>З ЛІТЕРАТУРИ США</i></p> <p style="text-align: center;">Волт Вітмен (1819—1892) Збірка “Листя трави” (твори за вибором викладача)</p> <p>Волт Вітмен — американський поет-новатор, митець-філософ. Новаторський характер його лірики, її зв'язок з романтичними традиціями та трансценденталізмом. Порушення традиційних канонів віршування.</p> <p>Історія створення збірки “Листя трави”, її провідні теми й мотиви. Національний характер поезій збірки, втілення у ній пафосу формування молоді американської нації. Розкриття теми соціальної і природної рівності усіх форм буття. Космічна масштабність подій природного, соціального, духовного життя. Нові засади бачення й зображення людини. Своєрідність образу ліричного героя. Звернення до вільного вірша (верлібру). “Вітменівські каталоги”.</p> <p>“Пісня про себе” — програмовий твір поета.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про трансценденталізм, верлібр, “вітменівські каталоги”.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. В.Вітмен та західний авангард. 2. Урбаністична поезія В.Вітмена і М.Некрасова. 3. Традиції В.Вітмена в українській літературі: верлібр в творчості українського футуриста М.Семенка, імажиніста Б.-І.Антонича, символіста П.Тичини. 4. Вплив поезії Вітмена на особистість І.Багряного. 5. Образ В.Вітмена в українській поезії (Драч І. “Початок Вітмена”, Врхліцький Я. “Волт Вітмен”).</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія. Аболіціоністський рух в США (30-ті роки XIX ст.).</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1.Збарський Ф. “Портрет В.Вітмена”. 2. Пивоваров В. Ілюстрації до книги К.Чуковського “Мій Вітмен”. 3.Ікінс Т. “Волт Вітмен”. 4. Маріс В. “Портрет президента А.Лінкольна”. 5 Холст Г. “Волт Вітмен” (оркестрова увертюра), “Вперед, до невідомих земель” (кантата на вірші Вітмена), “Морська” (симфонія на тексти Вітмена). 6.Вільямс В. Пісня на вірші з поеми В.Вітмена “Листя трави”.</p>	<p>Студент(ка): визначає особливості світо-сприймання В.Вітмена, розповідає про історію створення збірки “Листя трави”, акцентує увагу на тому, що вона є творчим доробком всього життя митця; називає основні теми і проблеми, порушені письменником у збірці; досліджує новаторський характер; визначає зв'язок поезії В.Вітмена з романтичними традиціями та трансценденталізмом; пояснює, чому “Пісня про себе” вважається програмовим твором поета; виразно читає і аналізує вірші В.Вітмена; висловлює власну думку щодо вислову В.Вітмена про збірку “Листя трави”: “Це спроба виразити мою власну та особистісну природу...” дає визначення понять: трансценденталізм, верлібр; “вітменівські каталоги”, а також ілюструє їх прикладами з поезій; розвиває естетичні смаки, потребу занурення в поетичну строфу, дослідження художньої деталі; усвідомлює істину філософського підходу до життя, необхідність ствердження власної гідності.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Венедиктов Т.Д. Поэзия Уолта Уитмена. – М., 1982. 2. Вишницька Ю. “Я – вершина вивершених справ...” // ЗЛ – 2003. - № 1. – С. 21-24. 3. Голуб О.Б. “Здрастуй, Уїтмене зеленобровий...” // ЗЛ – 2003. - № 12. – С.48-50. 4. Герасимчук Л. Волт Вітмен // Вітмен В. Поезії. – К., 1984. 5. Дем'янчук О. Г. Верлібр у контексті традиційних систем віршування // Вісник. - Запоріжжя, 2004. - №2. - С.56–59. 6. Дуброва О. В. Архетипи природи в поезії В. Вітмена та Б.-І. Антонича // Актуальні проблеми слов'янської філології. - К., 2006. - Вип.11, ч.2. - С.236–240. 7. Клименко Ж.В. “Дзеркало Америки”. Використання етнокультурологічного шляху аналізу твору при вивченні збірки В.Вітмена “Листя трави” // ЗЛ – 2009. - № 2. – С. 2 – 5. 8. Крячек Н.Ю. Верлібр – відлуння природи в поезії (Алгоритм уроку “Естетично-стильові особливості поезії У.Уїтмена” // ВЛ – 2006. - № 11. – С. 52-55. 9. Микитишин Г. Волт Вітмен і український футуризм 20–30 років // Тернопільський держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Наукові записки. Сер.: Літературознавство. - Тернопіль, 2000. - Вип.8. - С.148–157. 10. Стріха М. “Добрий сивий поет” з берегів Помонка // Література плюс. – 2002. - №12. – С. 14-21. 11. Янкович О. Особливості уроку-майстерні – спрямованість на конкретний результат (Про роботу над проектом, присвяченим 155-річчю першого видання збірки “Листя трави” В.Вітмена) // ВЛ – 2009. - №11. - С. 39-41. 	
2	<p style="text-align: center;"><i>З ФРАНЦУЗЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Шарль Бодлér (1821—1867) Збірка “Квіти зла” “Альбатрос”, “Відповідності”, “Вечорова гармонія”</p>	<p>Студент(ка): пояснює, чому французький поет Бодлér був водночас і пізнім романтиком, і одним із зачинателів символізму; характеризує естетичні погляди</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бодлér Ш. Об искусстве. – М., 1986. 2. Бузулан Г.В. Шарль Бодлér – предтеча символізму // ВЛК – 2003. - № 1. – С.34-36. 3. Войтанович А.І. Чи можна, перебуваючи в пеклі, “марити про білосніжні вершини...”? // ВЛ – 2006. - № 1. – С. 53-57. 	

	<p>Ш.Бодлер — французький поет другої половини XIX ст., пізній романтик і один із зачинателів символізму. Світогляд і естетичні погляди Бодлера.</p> <p>Збірка “Квіти зла”: особливості побудови, проблематика. Поетичне новаторство митця. Протиставлення дійсності й ідеалу як семантико-образна вісь збірки. Роль “діалогу з Данте” у викритті вад бездуховного суспільства та “внутрішнього пекла” ліричного героя. Пошуки “сучасної краси”, “видобування краси зі зла” в поезії Бодлера.</p> <p>Традиційність і своєрідність вирішення проблеми “поет і натовп”, гіркота почуттів від недосконалості сучасного йому суспільства у поезії “Альбатрос”. Філігранність поетичної техніки, формальна довершеність і сугестивність вірша “Вечорова гармонія”. Тлумачення предметних образів як “видимих знаків” ідей, почуттів, душевних станів (“Відповідності”).</p> <p>Афористичність лірики та світове значення творчості Ш.Бодлера.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про ліричні цикли. Поглиблення поняття про сугестію.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Вплив “Божественної комедії” Данте на задум збірки “Квіти зла”. 2. Вплив Ш.Бодлера на творчість М.Вороного. 2. Поезії К.Бальмонта “До Бодлера”, С.Гординського “Бодлер”, М.Рильського “Бодлер”, І.Качуровського “Із наслідувань французькій”.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. Курбе Г. “Портрет Бодлера”. 2. Матісс А. “Портрет Ш.Бодлера”. 3. Фонтен-Латур А. Портрет Ш.Бодлера (фрагмент картини “Присвята Делакруа”). 4. Роден О. “Я - прекрасний” (скульптура), “Дивна квітка із сумною головою”. 5. Піссаро К. Пейзажі. 6. Швабе К. “Сплін та Ідеал”. 6. Аксьонов П. “Квіти зла”. 7. Межберг А. Картини за мотивами віршів Бодлера. 8. Лазарев. Симфонія сонетів для баса, фортепіано і ударних на вірші з книги “Квіти зла” Ш.Бодлера.</p>	<p>Бодлера, втілені у збірці “Квіти зла”;</p> <p>висловлює судження про те, в чому полягає своєрідність вирішення проблеми “поет і натовп” у поезії “Альбатрос”;</p> <p>пояснює, в чому полягає філігранність поетичної техніки і формальна довершеність вірша “Вечорова гармонія”, завдяки яким художнім засобам зrealізовано його “навіювальний” (сугестивний) вплив на читача/слухача;</p> <p>знаходить у сонеті “Відповідності” конкретні випадки тлумачення Бодлером предметних образів як “видимих знаків” ідей, почуттів, душевних станів людини, втілення думки про невидимий людському оку світ, де панують “взаємного зв'язку невидимі закони”;</p> <p>наводить приклади втілення рис символізму в поезіях Бодлера;</p> <p>виразно читає і аналізує вірші Бодлера;</p> <p>дає визначення поняття: ліричний цикл, сугестія, “закон відповідностей”, а також ілюструє їх прикладами з поезій;</p> <p>усвідомлює непересічність постаті Ш.Бодлера та його вплив на літературний процес.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Карабутенко І. Лабіринти бодлерівської естетики (післямова) // Бодлер Ш. Поезії. – К., 1989. 5. Ковбасенко Л. Система уроків за творчістю Ш.Бодлера // Тема - 2001. – № 1. – С. 92-123. 6. Кононенко Т. В. “Мятежные денди”: Шарль Бодлер // Філософія і соціологія в контексті сучасної культури. - Д., 2006. - С. 147–154. 7. Максимова Т. М. Образ времени в системе образов-символов “Стихотворений в прозе” Ш.Бодлера // Художественное слово в пространстве культуры. - Иваново, 2007. - С. 292–301. 8. Наливайко Д. Жах і екстаз життя// Бодлер Ш. Поезії.–1989.–С.3- 42; або ЗЛ –2003–№ 4.–С.19-22. 9. Наливайко Д. Шарль Бодлер – поет скорботи і протесту// Шарль Бодлер. Поезії (Прим. М.Москаленка). – К., 1989. – С.5-30. 10. Ніколенко О.М., Шаповалова Л.В. Відчути пульс життя через “оголене серце” поета // ВЛ – 2006. - № 1. – С.21-32. 11. Нольман М. Шарль Бодлер. Судьба. Эстетика. Силь. – М., 1979. 12. Павличко Д. Світло в глибинах темряви // Газ. ЗЛ – 2002. – № 5. – С. 5. 13. Тригуб І. Вплив світогляду митця на його творчість. Урок-дослідження за поезіями Ш.Бодлера // ВЛ – 2004. – №1. 14. Шевчук Т. С. Відбиття естетичних поглядів Ш. Бодлера в поезії П. Верлена// Ізмайльський держ. пед. ін-т. Науковий вісник. - Ізмаїл, 1999. - Вип.7. — С.88–93 15. Шарль Бодлер о музыке Рихарда Вагнера// Культурология. - М., 2001. - №2 (17). - С.168–169.
2	<p>Поль Верлен (1844–1896)</p> <p>“Поетичне мистецтво”, “Забуті арієти”, “Так тихо серце плаче...”</p> <p>Поль Верлен - майстер імпресіоністичної та символістської лірики, поетичної форми.</p> <p>“Поетичне мистецтво” - віршований маніфест символізму. Заперечення у творі раціонально-реалістичного художнього мислення, ствердження принципу музичності поезії, настанови на “вираження невимовного”, передачу спонтанної уяви. Світ природи і духовний стан ліричного героя у верленівських “пейзажах душі” (“Осінь пісня”, “В серці і сльози, і біль...”, “Так тихо серце</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>характеризує в найзагальніших рисах символізм як літературний напрям останньої третини XIX – початку XX ст.;</p> <p>називає провідні моти лірики П.Верлена та А.Рембо, новаторський характер їхньої лірики;</p> <p>аналізує вірш П.Верлена “Поетичне мистецтво” як маніфест</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Андреев Л. Рембо // Рембо А. Произведения. – М., 1988. 2. Андрухович Ю. А. Рембо та Б.-І. Антонич: океанічне плавання до... екстазу // ЗЛ – 2000. - № 8. – С. 4-5. 3. Безпояско Е. С. Ритмоорганизующие моменты в лирике И. Анненского и А. Рембо (Язык импрессионизма) // Вопросы русской литературы. - Симферополь, 2003. - Вып. 9 (66). - С.9–16. 4. Бігун О. А. Виразення естетичного кредо засобами поезії в прозі у творчості А. Рембо та

плаче”). Оригінальність образів, насиченість символами та музичність лірики поета (“Забуті арієти”). Кольоропис.

Теорія літератури. Поняття про вірші - “пейзажі душі”. Поглиблення понять про символ та символізм як художній напрям, алітерацію та асонанс.

Міжлітературні зв'язки. 1. “Поетичне мистецтво” Верлена у контексті літературних епох: Арістотель “Про мистецтво поезії”, Горацій Флакк “Наука поезії”, П.Ронсар “Поетичне мистецтво”, Ф.Сідней “Виправдання поезії”, Ж.Дю Белле “О защите и прославлении французского языка”, М. де Сервантес “Путь на Парнас”, Н.Буало “Мистецтво поетичне”, М.Рильський “Поетичне мистецтво”. 2. Поезії М.Рильського “Є така поезія Верлена...”, В.Маяковського “Верлен і Сезанн”.

Культурологічний контекст: 1. Родо Н. “Поль Верлен” (бюст). 2. Ремаге Ф. “Верлен і Рембо в Лондоні”. 3. Кар’єр Е. Портрет П.Верлена. 4. Рембо А. “Поль Верлен” (малюнок). 5. Фонтен-Латур А. “Кут стола” (фрагмент: Верлен, Рембо). 6. К.Костанді. “Самотній”. 7. Коро Ж.Б. “Вітер”. 8. Бурачек М. “Осінь”. 9. Мане К. “Любитель абсента”. 10. Делае Е. “П.Верлен”. 11. Шагал М. “Віолончеліст”, “Закохані”. 12. Форє Г. Цикл пісень на вірші П.Верлена з книги “Пісні чистої любові”. 13. Стравинський І. Два романси для голосу на вірші П.Верлена. 14. Я.Кажмарик. Музика до к/ф “Повне затемнення”.

Артю Рембо (1854–1891)

“Відчуття”, “П’яний корабель”, “Голосівки”

Особливості творчих пошуків Артюра Рембо. Емоційність у змалюванні духовних поривань, бунтарство ліричного героя - самітника й мандрівника. Прагнення осягнути універсальність буття світу. Художня вишуканість поетичних творів.

“Голосівки” - яскравий зразок символістського пошуку “відповідностей” між протилежними явищами життя. Багатство асоціацій при створенні панорами Всесвіту (“П’яний корабель”, “Відчуття”).

Теорія літератури. Поглиблення понять про асоціацію і сугестію, “закон відповідностей”.

Міжлітературні зв'язки. 1. Л.Костенко “Хлопчик прийшов із Шарлевілю...”.

Культурологічний контекст: 1. Малюнки А.Рембо. 2. Росман Дж. "Артюрембо". 3. Рембо І. “Рембо у східному костюмі”, “Портрет хворого Рембо після повернення з Африки в 1891р.”. 4. Делае Е. “Рембо у 1872 році”, “Рембо, якого переслідують око совісті”. 5. Мук Е. “Танок життя”. 6. Моне К. “Скелі та морський берег у бухті д’Аваль”. 7. Франчук В. “Летючий голландець”. 8. Тепляков А. “П’яний корабель” (Симфонічна поема для читця та комп’ютера на вірші А.Рембо. - Іркутськ, 2000).

нового напрямку, а поезію “Голосівки” як пошук А.Рембо універсальної поетичної мови; **визначає** музичність як важливу ознаку віршів Верлена, засіб прямого вираження інтуїтивно-емоційного, несвідомого, настроєвого; особливості зображення матеріальних речей та динамізму природного життя в поезіях А.Рембо;

висловлює судження про причини зменшення питомої ваги інформаційно-розповідної функції поетичної мови у віршах символістів і активізації функції сугестивної; чому сугестія є важливим художнім засобом символістської поезії;

наводить конкретні приклади використання символів у поезіях Верлена, Рембо як основного засобу поетичного самовираження, його потрактування французькими символістами;

порівнює переклади поезій, виражаючи власну оцінку щодо майстерності відтворення словесної, образної, поетичної, емоційної структури вірша;

виразно читає і **аналізує** вірші Верлена, Рембо;

дає визначення понять: символ, сугестія, асоціація, асонанс, алітерація, “пейзаж душі”, “закон відповідностей”, символізм, а також **ілюструє** їх прикладами з поезій;

розвиває естетичні смаки, потребу занурення в поетичну строфу;

усвідомлює потребу бачити переваги високої духовності над буденністю; необхідність виховання естетичного смаку,

М. Яцкова // Наукові праці. - Кам’янець-Подільський, 2007. - Вип. 14, т. 1. - С.51–60.

5. Градовський А.В. “Шалений! Що зробив ти із своїм життям?": До проблеми впливу творчості А.Рембо на ранню поезію М.Рильського // ЗЛ – С. 33-35.

6. Карре Ж. Жизнь и приключения А. Рембо. – СПб: Лань, 1994.- Вип. 6.

7. Ковбасенко Ю.І. Штрихи до портрета письменника // Тема. – 2002. - № 2. – С.72-74.

8. Машенко Є.М. Поет без болю в серці не поет // ВЛ – 2006. - № 12. – С. 3 - 6.

13. Ніколенко О.М. Поезія французького символізму. Шарль Бодлер, Поль Верлен, Артур Рембо: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво “Ранок”, 2003.

9. Ніколенко О.М. Поль Верлен і українська література // ВЛ – 2006. - № 1, С. 32-36.

10. Ноздрин К. В. Оксюморонність в творчестві Артюра Рембо // Художественное слово в пространстве культуры. - Иваново, 2007. - С.283–285.

11. Птифис П. Артюрембо. – М., 2000.

12. Сергеева И. С. Об интерпретации мотива “Осенней песни” Поля Верлена в “Осенних скрипках” Ильи Сургучева // Наук. зап. — Х., 2004. — Вип.4, ч.2 (40). — С.80–88.

13. Содомора А. Поетика І. Франка і П. Верлена крізь призму одного вірша й перекладу (Г. Кочур) // Міжнародний конгрес україністів (3; 1996; Харків). Третій міжнародний конгрес україністів, 26–29 серпня 1996 р.: Мовознавство. - Х., 1996. - С.334–340.

14. Ткаченко О. С. Урбаністичні мотиви у циклі Миколи Вороного “Співи старого міста” у світлі рецепції поезії Поля Верлена // Актуальні проблеми слов’янської філології. — К., 2005. — Вип.10. - С. 276–280.

15. Тузков С. Кольорова символіка в поезії А.Рембо// Газ. ЗЛ – 1998. - № 23. – С.23- 25.

16. Шевчук Т. С. Відбиття естетичних поглядів Ш.Бодлера в поезії П. Верлена // Ізмаїльський держ. пед. ін-т. Науковий вісник. - Ізмаїл, 1999. - Вип.7. - С.88 – 93.

			відчуття краси форми і змістової глибини поетичного образу.	
2	<p align="center">Огляд. Натуралізм та течії раннього модернізму в художній прозі другої половини XIX ст. Передумови та головні шляхи оновлення європейського театру</p> <p>Межа XIX-XX ст. як особлива доба в історії розвитку західної культури. Світоглядно-естетичні зрушення у мистецтві та літературі. Поширення імпресіонізму в малярстві, музиці та літературі.</p> <p>Розробка принципів натуралізму Е.Золя та братами Гонкурами.</p> <p>Виникнення неоромантизму. Ранній модернізм у прозі кінця XIX - початку XXст.</p> <p>Оновлення європейського роману як вияв творчої свободи митця. Елементи імпресіонізму, символізму та неоромантизму в прозових творах даної доби. Модерністські романи: К.Гамсун "Пан", О.Вайльд "Портрет Доріана Грея".</p> <p>Культурні, історико-літературні передумови та головні шляхи оновлення європейського театру кінця XIX – початку XX ст. Основні тенденції розвитку драматургії: "драма ідей" (Г.Ібсен), "драма-дискусія" (Б.Шоу), лірико-психологічна драма (А.Чехов), символістська драма (М.Метерлінк).</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про натуралізм, імпресіонізм, неоромантизм, модерністський роман; "нову драму", її різновиди. Поглиблення понять про модернізм, декаданс.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1.Основні риси раннього українського модернізму в творчості О.Кобилянської, М.Коцюбинського, В.Стефаника, Лесі Українки. 2. Імпресіоністична проза А.Чехова.</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія: Світ на початку XX ст.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. Моне К. "Враження. Схід сонця". 2. Мунк Е. "Ревнощі". 3. Клімп Г. "Поцілунок". 4. Врубель М. "Пан". 5. Роден О. "Поцілунок". 6. Цаттлер Й. Обкладинка часопису "Пан".</p>	<p>Студент(ка): розповідає про суспільно-політичні умови розвитку літератури означеної доби, основні риси літературного процесу кінця XIX - початку XX ст.; називає найвизначніших представників прози та драматургії на межі XIX – XX ст; визначає художні особливості раннього модернізму; обґрунтовує твердження про те, що на зламі століть відбулася зміна мистецьких форм, романтизм і реалізм поступилися місцем модернізмові; дає визначення понять: модернізм, декаданс; натуралізм, неоромантизм, імпресіонізм, естетизм; модерністський роман, "нова драма" та її різновиди; розвиває вміння складати опорно-логічний конспект, самостійно опрацьовувати літературно-критичну статтю, користуватися літературознавчим словником; усвідомлює суспільне призначення зарубіжної прози та драматургії означеного періоду.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зарубіжна література XIX ст. /За ред. О.М. Ніколенко, В.І. Мацапури, Н.В. Хоменко. – К.: Академія, 1999. - С. 348 – 357. 2. Зарубіжна література в 11 класі: Матеріали для вчителя: У 2 ч. / Автори – укладачі Івашина Т.М., Сипко Л.М., Терещенко М.Є.. - Тернопіль, 1998. – Ч.І., С. 40-55. 3. Кобзар О.І. Основні тенденції розвитку оновленої драматургії кінця XIX – початку XX століть // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2006. - № 4. – С. 9- 15. 4. Моклиця М.В. Філософія модернізму // ВЛ – 2001. - № 8. – С. 55-57; 2002. - № 1. – С.39-41; № 2. – С. 41 – 44. 5. Ніколенко О. Основні тенденції розвитку драматургії кінця XIX – початку XX століття // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 1999. - №11. 6. Ніколенко О. Розвиток драматургії кінця XIX і XX століть // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2009. - № 5. – С. 42 – 46. 	
2	<p align="center"><i>З АНГЛІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p align="center">Оскар Вайльд (1854—1900) "Портрет Доріана Грея"</p> <p>Оскар Вайльд (Оскар Фінгал О'Флаєрті Уїлс Вайльд) — прозаїк, поет, казкар, драматург, один із теоретиків естетизму. Вплив естетизму на формування художнього мислення та поезики О.Вайльда. Імпресіоністичність стилю його творів.</p> <p>"Портрет Доріана Грея" - пам'ятка декадентської доби, вірєць інтелектуального роману. Філософсько-естетичні й моральні проблеми твору. Творче втілення різних аспектів естетизму в образах Доріана Грея, лорда Генрі,</p>	<p>Студент(ка): відзначає суть основних філософсько-естетичних поглядів та моральних принципів О.Вайльда; визначає роман "Портрет Доріана Грея" як осереддя творчості Вайльда і водночас як пам'ятку декадентської доби; аналізує передмову і зміст роману як естетичну програму О.Вайльда; простежує життєвий шлях</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гавришко Г. "Принц Парадокс"? "Апостол естетизму"? "Король життя"? Зраджений, в'язень, вигнанець, злидар? // ВЛ – 2000. – №3. 2. Гладишев В. Літературознавчий контекст – засіб виявлення своєрідності естетизму О.Вайльда // ВЛК – 2009. - № 3. – С. 2 – 5. 3. Деркач Г. Оскар Уайльд про літературну критику // Studia methodologica.-Тернопіль, 2002.- С.60-63. 4. Захарченко Н. Раб краси чи співець краси? // ЗЛ - 2003. - № 7. - С.8-12. 5. Камю А. Митець за ґратами // Камю А. Вибрані твори.: У 3-х т. – Т. 3. – Харків, 1997. – С.559-565. 	

	<p>художника Безіла Голурда. Образ головного героя. Етико-філософський сенс конфлікту краси й моралі та особливості його розв'язання. Своєрідність теми кохання у творі.</p> <p>Символічне значення портрета. Вайльдівські парадокси.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про естетизм, інтелектуальну прозу, парадокс.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Мотив продажу власної душі в творах світової літератури (Гете Й.В. “Фауст”, Гоголь М. “Портрет”, Бальзак О. “Шагренева шкіра”). 2. Тема злочину і кари у Ф.Достоевського “Злочин і кара” та О.Вайльда “Портрет Доріана Грея”.</p> <p><u>Культурологічний контекст.</u> 1. Тулуз-Лотрек А. “Оскар Вайльд”. 2. Бірбом М., Уїстлер Дж. Карикатури на О.Вайльда. 3. Боттічеллі С. “Народження Венери”. 4. Данилов В. “Боротьба Добра і Зла”. 5. Скотт С. “В країні Лотоса”. 6. “Портрет Доріана Грея” (вистава Театру ім. Є.Вахангова). 7. Х/ф “Портрет Доріана Грея” (Німеччина, 1916). 8. Х/ф “Портрет Доріана Грея” (США, 1945). 9. Х/ф “Доріан Грей” (Канада-Велика Британія, 2004).</p>	<p>головного героя як духовну деградацію особистості; майстерність втілення О.Вайльдом різних аспектів естетизму в образах Доріана Грея, лорда Генрі та художника Безіла;</p> <p>висловлює особисту думку щодо моральної відповідальності героїв твору за свої вчинки, думки та їхні наслідки, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту;</p> <p>проводить паралель між образом Доріана Грея і Р.Раскольниковим;</p> <p>дає визначення понять: естетизм, інтелектуальна проза, парадокс;</p> <p>розвиває вміння вести дискусію, критично осмислювати літературний матеріал;</p> <p>усвідомлює необхідність вироблення моральних принципів на основі дотримання загальнолюдських норм життя, осудження злочину як ворожої для людини дії, як ознаку духовної деградації особистості.</p>	<p>6. Маламура О. Оскар Уайльд: “естетизм” в контексті романтичного проекту // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (альманах). - К., 2000. - С.302-309.</p> <p>7. Міщук В. Своєрідність естетизму Оскара Уайльда і його роман “Портрет Доріана Грея” // Відродження. – 1994. - № 8. – С.21-27.</p> <p>8. Нагорна А. Ю. Роль філософських джерел у поглибленому вивченні художнього твору (на матеріалі роману Оскара Уайльда “Портрет Доріана Грея”) // Вісник. - Глухів, 2006. - Вип.7. - С.182–185.</p> <p>9. Свічкарьова І. Урок-дослідження за романом О.Вайльда “Портрет Доріана Грея” // ВЛ – 2003. – №12.</p> <p>10. Соколянський М. Оскар Уайльд. Очерк творчості. – К., 1990.</p> <p>11. Стамат Т.В. Краса як гармонія духу і тіла // ЗЛ – 2001. - № 10. - С. 41 - 45.</p> <p>12. Сугула О.В. Художній твір в особистісному вимірі учня. Крок до себе (Урок асоціативного аналізу за романом О.Вайльда “Портрет Доріана Грея”) // ВЛ – 2006. - № 12. – С. 33-35.</p> <p>13. Шахова К. Оскар Вайльд // ЗЛ - 2004. - № 6–7.– С.29–35.</p>
2	<p style="text-align: center;">З НОРВЕЗЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</p> <p style="text-align: center;">Генрік Ібсен (1828—1906) “Ляльковий дім”</p> <p>Генрік Ібсен — видатний норвезький письменник, зачинатель європейської “нової драматургії”. Еволюція творчості Ібсена, її три основні періоди (романтичний, реалістичний, символічний). Найвизначніші п'єси кожного періоду.</p> <p>“Ляльковий дім” як зразок соціально-психологічної драми. Аналітична композиція п'єси. Філософські, соціальні та морально-етичні ідеї твору.</p> <p>Система образів. Глибокий психологізм зображення духовного розвитку особистості. Еволюція образу Нори. Особливості драматичного конфлікту та розвитку сценічної дії в п'єсі.</p> <p>Новаторство Ібсена-драматурга.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про “ібсенізм”; “нову драму”, соціально-психологічну драму, відкритий фінал, зовнішню і внутрішню дію.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. “Квінтесенція ібсенізму” Б.Шоу. 2. Проблеми</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>пояснює, чому норвежця Г.Ібсена вважають зачинателем європейської “нової драматургії”, новатором сцени;</p> <p>аналізує особливості композиції, конфлікту драми “Ляльковий дім”;</p> <p>перелічує й ілюструє прикладами з тексту основні новаторські нововведення Ібсена-драматурга;</p> <p>з'ясовує сутність морального максималізму в драмі;</p> <p>висловлює особисте ставлення щодо мотиву вчинків героїв драми, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту;</p> <p>дає визначення понять: “ібсенізм”, “нова драма”, зовнішня</p>	<p>1. Авдєєва І.Д. Через образ головного героя – до осягнення естетики “нової драми” // ВЛ – 2006. - № 4. – С. 27- 32.</p> <p>2. Боньковська О. Драматургія Генріка Ібсена в режисурі Олександра Загарова (Театр товариства “Українська Бесіда”. Львів, 1921–1923) // Діалог культур: Україна у світовому контексті. Мистецтво і освіта. - Львів, 1998. - Вип.3. - С.406–415.</p> <p>3. Градовський А.В. Картковий дім Торвальда // ЗЛ – 2001. - № 2. – С. 34-36.</p> <p>4. Жукова А.Г. “З тролями в серці бій ...” Вивчення драми Г.Ібсена “Ляльковий дім” з використанням опорно сигнальних схем // ЗЛ -1997. - №1. – С. 27- 33.</p> <p>5. Ніколенко О.М. Таємниця сімейного щастя // ЗЛ – 1997. - № 11. – С. 22-27.</p> <p>6. Паскевич Н. Спільність культурологічного контексту як джерело типологічних аналогій в</p>

	<p>фемінізму в творчості О.Кобилянської (повісті “Людина”, “Царівна”, оповідання “Некультурна”, “Valse melancolique”). 3. Вплив “Ібсенізму” на драматичні твори О.Олеся (“По дорозі в Казку”, “Танець життя”, “Земля обітована”).</p> <p><i>Культурологічний контекст:</i> 1. Ілюстрації Еріха М., Бродського С. до творів Г.Ібсена. 2. Богаєвська О. “Ляльковий дім”, “Дитяче свято”. 3. Мунк Е. “Ібсен у кафе Гранд-готелю у Христианії”. 4. Х/ф “Ляльковий дім” (США, 1974). 5. Вистава МХАТу “Ляльковий дім”. 6. “Нора” (телевистава за п’єсою Г.Ібсена).</p>	<p>і внутрішня дія, відкритий фінал, соціально-психологічна драма; розвиває вміння акторських здібностей; проводить паралель між образом Нори та галереєю жіночих образів у світовій літературі; розвиває інтерес до вдумливого читання драматичного твору, перегляду п’єси на театральній сцені; усвідомлює необхідність виховання в собі відповідальності, поваги до інших, милосердя, взаєморозуміння.</p>	<p>ідейно-змістових акцентах та проблематиці п’єс Г. Ібсена та В. Винниченка // Сучасний погляд на літературу. - К., 2000. - Вип.2. - С. 84–91.</p> <p>7. Сіденко С. “Хто з вас безгрішний, хай перший вергне в неї камінь...” // ЗЛ - 1999. - №11.</p> <p>8. Соловцова І. Формування в учнів 10 класу розуміння особливостей структури драматичної дії в процесі аналізу “Лялькового дому” Г. Ібсена // Південний архів (філологічні науки). - Херсон, 2002. - Вип.19. - С.134–138.</p> <p>9. Шахова К. Ляльки, що шукають себе // ЗЛ – 2002. - № 9. – С. 5 - 6.</p> <p>10. Шоу Б. Квинтессенція ібсенізму // Шоу Б. О драме и театре. – М., 1963.</p>
2	<p style="text-align: center;"><i>З РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Антон Павлович Чехов (1860—1904) “Чайка”</p> <p>А.Чехов — майстер “малої прози” та драматургічного жанрів, тонкий стиліст та гуморист. Творчі пошуки художньої досконалості. Імпресіонізм пізньої прози і драматургії. Новаторство Чехова-драматурга. Чехов та Ібсен. Чехов і система Станіславського. Чехов і МХАТ. Особливості художнього стилю драматурга: відмова від ефектного сюжету, атмосфера світлої печалі, ліризм, глибинний підтекст, морально-філософська проблематика, роль деталей та символів.</p> <p>“Чайка” — перша п’єса російської нової драматургії. Тема служіння мистецтву, вибору життєвої мети, творчого успіху, призначення людини. Система образів. Роль символіко-алегоричних образів у розкритті ідейного задуму автора. Особливості драматичного конфлікту та розвитку дії в п’єсі. Сценічна історія “Чайки”.</p> <p>Чехов і Україна. Світове значення творчості митця.</p> <p><i>Теорія літератури.</i> Поняття про художню деталь, підтекст, особливості драматичного конфлікту. Поглиблення поняття про жанри “нової драми”.</p> <p><i>Міжлітературні зв’язки.</i> 1. Вплив творчості Г.Ібсена на драматургію А.Чехова. 2. Вплив імпресіонізму А.Чехова на прозу М.Коцюбинського (новели “Intermezzo”, “На камені”, “Цвіт яблуні”).</p> <p><i>Культурологічний контекст:</i> 1. Горлов Н. “М.Горький і А.Чехов слухають Шаляпіна”. 2. Кушнар’єв А. “Стареньке подвір’я. Із серії “Гурзуф. Пам’яті А.Чехова”. 3. Живопис Моне К., Дега Е. 4. Холмінов О. Одноактні опери за мотивами п’єс Чехова. 5. Щедрін Р. “Чайка” (балет), російські романси. 6. “Чайка” (вистава театрів МХАТу, “Сучасник”). 7. Інтерпретації чеховської “Чайки” на українській сцені (режисер А.Жолдак). 7. Х/ф “Чайка” (США,</p>	<p>Студент(ка): називає сутність чеховського перевороту в драматургії; пояснює, чому п’єса “Чайка” є символом МХАТу; характеризує головних персонажів п’єси, жанрові особливості, її символіку; висловлює власну думку про життєвий вибір героїв твору, коментуючи власне розуміння понять пошуку життєвої мети, покликання, талант, призначення мистецтва; визначає провідний конфлікт п’єси (пошук життєвої мети і сенсу мистецтва в зіткненні з реаліями життя), новаторство Чехова у змалюванні персонажів; дає визначення понять: художня деталь, підтекст, драматичний конфлікт, жанри “нової драми”; розвиває інтерес до вдумливого читання драматичного твору, перегляду п’єси на театральній сцені; порівнює стильові особливості творчої манери Г.Ібсена та А.Чехова; усвідомлює значення для</p>	<p>1. Абдулаєва Л. Х. Поетика ремарок у Б.Шоу і А.П.Чехова // Поетика жанра и стиля в зарубежной литературе. - Самарканд, 1993. - С.5–13.</p> <p>2. Борбунюк В. А. Архетипическая символика в пьесах А. П. Чехова // Вісник. - Х., 2005. - Сер.: Філологія, вип.46. - С.156–162.</p> <p>3. Дідькова С. “Щастя абсолютної волі”: Долі акторок у п’єсі А.Чехова “Чайка” і романі У.-С.Моема “Театр”//ЗЛ–2000. - № 10. – С.51 – 55.</p> <p>4. Зингерман Б.И. Театр Чехова и его мировое значение. – М., - 1988.</p> <p>5. Ларин Б. “Чайка” Чехова. Исследование по эстетике слова и стилистике художественной литературы. - Л, 1964.</p> <p>6. Манакін В. “Неминуча буденність життя” як концепт художнього світу М. М. Коцюбинського та А. П. Чехова // Наукові записки. — Кіровоград, 2003. - Вип.50. - С.195–201.</p> <p>7. Милованова В. В. Роль и место пьесы Константина Треплева в комедии А. П. Чехова “Чайка” // Філологічні науки.—Суми, 2007. —Ч. 1.— С. 223–229.</p> <p>8. Ніколенко О.М. Головний режисер – життя: Комедія Антона Чехова “Чайка”// ЗЛ – 1999. - № 11. – С.32 – 36.</p> <p>9. Опарий А.А. Воплощение принципов экзистенциализма в драматургии Чехова //Філологічні науки.-Суми, 2007.-Ч. 1.- С. 241–249.</p> <p>10. Режиссерские экземпляры К.С.Станиславского (“Чайка” Чехова и др.). – М., 1982.</p>

		1968). 8. X/ф “Чайка” (СРСР, 1972). 9. X/ф “Чайка” (Італія, 1977).	становлення і утвердження людини правильності життєвого вибору, вірності своєму покликанню.	11.Теплинський М. Новаторські принципи драматургії Чехова у п'єсі “Чайка”// ВЛ - 1999. - №3. 12.Шахова К. Антон Павлович Чехов // ЗЛ - 2003. - № 43. – С.4 -13.
2		<p style="text-align: center;"><i>З АНГЛІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Джордж Бернард Шоу (1856—1950) “Пігмаліон”</p> <p>Б.Шоу- творець соціально-аналітичної “драми-дискусії”. Шоу й “ібсенізм”. “Театральна революція” Шоу, його “драми ідей”. Сутичка різних поглядів - основа дії його п'єс. Зображення героя як “носія ідей”. Динамізм дії й парадоксальність як невід’ємні риси творчості митця. Інтелектуальний характер драматургії Б.Шоу.</p> <p>Комедія “Пігмаліон” - зразок “драми-дискусії”. Трансформація античного міфу в п'єсі. Проблематика, демократична спрямованість критики суспільних уявлень про залежність духовного потенціалу людини від умов її народження та виховання.</p> <p>Конфлікт між філологічними експериментами Хігінса та його моральною відповідальністю за долю Елайзи - основа полеміки навколо “експерименту над людиною”. Сутність духовного зростання Елайзи Дулітл. Соціально-виховна спрямованість твору.</p> <p>Художні особливості. Своєрідність ремарок. Сутність “відкритого фіналу”. Засоби комічного в п'єсі.</p> <p>Місце Шоу в англійській і світовій літературі.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про інтелектуально-аналітичну драму-дискусію. Поглиблення понять про парадокс, відкритий фінал.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1.Розвиток ідей Г.Ібсена в творчості Б.Шоу. 2.Особливості використання Б.Шоу античного міфу про Галатею та Пігмаліона. 3. “Філологічний конфлікт” в драмі М.Куліша “Мина Мазайло” та комедії Б.Шоу “Пігмаліон”.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1.Ілюстрації до п'єси А.Васіна, М.Пікова, В.Власова. 2. Буше Ф. “Пігмаліон і Галатея”. 3. Кишфалуді Ж. “Бернард Шоу” (скульптура). 4. Роден О. “Б.Шоу” (бюст). 5. Моро Г. “Галатея”. 6. Зуппе Ф. “Чудова Галатея” (оперета). 7. Онеггер А. Музика до х/ф “Пігмаліон”. 8.Фільм-балет “Галатея” (в гол. ролі К.Максимова, реж. О.Белинський, хореограф Д.Брянцев). 9. Лоу Ф. “Моя чарівна леді” (мюзикл на 2 дії). 10. X/ф “Моя чарівна леді” (США, 1964 р., реж. Дж.Кьюкор).</p>	<p>Студент(ка): пояснює сутність художніх відкриттів Б.Шоу у царині театрального мистецтва; з'ясовує, що конфлікт ідей присутній у веселій, дотепній комедії “Пігмаліон” як специфічний “філологічний конфлікт”, де Шоу втілює ідею вирішення важливих соціальних проблем, зокрема, соціальної рівності шляхом оволодіння всіма прошарками суспільства правильною вимовою; наводить приклади втілення “конфлікту ідей” через “філологічний конфлікт” у комедії “Пігмаліон”; визначає формування почуття власної гідності Елайзи Дулітл (від малопривабливої квіткарки-кокну до “чарівної леді”); пояснює сутність відкритого фіналу, сенс назви твору; досліджує трансформацію давньогрецького міфу про кіпрського царя Пігмаліона в комедії Б.Шоу “Пігмаліон”; висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; розвиває вміння акторських здібностей; дає визначення понять: інтелектуально-аналітична драма-дискусія, парадокс, відкритий фінал; усвідомлює значення мови у житті</p>	<ol style="list-style-type: none"> Бідненко Н. П. Творчість Бернарда Шоу в сприйнятті української і російської культури // Мова і культура. - К., 2000. - Т.3, вип.2.- С.27-36. Васильєв Є. Усе-таки Галатеї не зовсім подобається Пігмаліон... // ЗЛ - 1999. - №11. - С. 37-43. Васильєв Є.М. Історія Пігмаліона та Галатеї без “хеппі енд”: До вивчення п'єси Б.Шоу “Пігмаліон” // ЗЛ - 2009. - № 4. – с. 32-33. Вітренко А.О. “Парадокси самої дійсності”// ВЛ – 2006. - № 4. – С. 41 - 51. Волосюк О. Портретна характеристика як художній конструкт у гендерному дискурсі драматургії Б. Шоу та Лесі Українки // Славистичні записки. - Тернопіль, 2007. - Вип. 2 (6). - С. 192–208. Гладишев В.В. Деякі аспекти шкільного вивчення п'єси Бернарда Шоу “Пігмаліон” // ЗЛ – 2008. - № 1. - С. 5-6. Гражданская З. От Шекспира до Шоу. – М.: Просвещение, 1981. Градовський А.В. Лінгвістичний експеримент очима полковника Пікерінга // ЗЛ - 2001. - № 1. – С.18 – 20. Жукова А.Г. “Та, що я вирізьбив з мармуру...”: Вивчення п'єси Б.Шоу “Пігмаліон” з використанням опорних схем // ЗЛ – 1997. – № 7. – С.16 – 19. Ковбасенко Ю. Джордж Бернард Шоу: “Я впливав на Жовтневу революцію” // ЗЛ –2000. - №5. - С.55-64. Летнянчин П. Особливості характеротворення у драмах Б. Шоу та І. Франка // Наукові записки. — Тернопіль, 2007. - Вип.22. - С.273–283. Ніколенко О.М., Шахова Н.О. Б.Шоу: “Справжній прогрес стане можливим, якщо ми... зможемо створити нових людей”//ВЛ -2006.-№ 4 -С.38 – 41. Нестерук С. Творчість Б.Шоу у гендерному прочитанні // ЗЛ – 2003. - № 48. – С.13 – 18. або Актуальні проблеми слов'янської філології. - К., 2004. - Вип. 9: Лінгвістика і літературознавство. - С. 308–315.

			людини, необхідності моральної відповідальності за власні вчинки, толерантного ставлення до людей; унеможливлення проведення будь-яких експериментів над людиною.	14.Рибінська Ю. Особливості аналізу драматичного інонаціонального твору (на матеріалі вивчення комедії Б. Шоу “Тігмаліон” у класах філологічного профілю) // Гуманітарний вісник. - Тернопіль, 2006. - Вип. 8: Педагогіка. Психологія. Філологія. Філософія. - С. 175–179.
III.	30	ЛІТЕРАТУРА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.		
2	<p style="text-align: center;">Вступ. Історико-соціальна характеристика доби. Найвідоміші представники модерністських та авангардистських течій першої половини ХХ ст.</p> <p>ХХ ст. як літературна епоха, глибинний переворот в естетиці й художній практиці. Основні етапи та тенденції розвитку літератури першої половини ХХ століття, естетичні пошуки, художні набутки. Вплив естетики Шопенгауера, “філософії життя” Ніцше та інтуїтивізму Бергсона на формування світобачення людини ХХ ст. Вплив історичних та соціальних процесів (світові війни, революції, створення тоталітарних режимів, світова економічна криза тощо) на подальший розвиток літератури.</p> <p>Розкол літератури на елітарну та масову. Література та ідеологія. Модернізм та авангард: пошуки нових форм та естетичних принципів. Виникнення нових угруповань і експериментаторство в ліриці - художні прикмети часу. Формування нових принципів художнього мислення, засад і форм вираження світу, відтворення людських почуттів. Творення нової поетичної метамови. Широкий спектр літературних течій, їх художні програми.</p> <p>Світовий поетичний авангард. Найвідоміші представники модерністських та авангардистських течій в поетичному мистецтві: Гійом Аполлінер, П.Елюар, Т.С.Еліот, Г.Трактль, Ф.Гарсія Лорка, В.Незвал та інші</p> <p>Вплив світової поезії на розвиток російської лірики першої половини ХХ ст. “Срібне століття” російської поезії як найвищий її злет на зламі віків. Розквіт релігійно-філософської думки на межі ХІХ-ХХ ст. (В.Соловйов, М.Федоров, М.Бердяєв, П.Флоренський та ін.). Основні модерністські та авангардистські течії та їх найвидатніші представники: символізм (Д.Мережковський, К.Бальмонт, В.Брюсов, О.Блок, А.Белый та ін.), акмеїзм (М.Гумільов, Анна Ахматова, О.Мандельштам), футуризм (В.Хлебников, В.Маяковский та ін.). “Нові селянські” поети (М.Клюєв, С.Єсенін та ін.). Поети поза літературними угрупованнями (М.Волошин, М.Цветаєва, Саша Чорний та ін.). Трагічні долі митців “срібного століття”.</p> <p><i>Теорія літератури.</i> Поняття про авангардизм, експресіонізм, футуризм, імажинізм, акмеїзм.</p> <p><i>Міжлітературні зв'язки.</i> 1. Доля митців за часи тоталітарного режиму.</p> <p><i>Міжпредметні зв'язки.</i> Всесвітня історія. 1.Перша світова війна. Революції. Світова криза 20-30 рр. ХХст. Створення тоталітарних держав. 2.Естетика</p>	<p>Студент(ка): характеризує історико-соціальне тло означеної доби; визначає ХХ ст як глибинний переворот в естетиці і художній практиці, провідні тенденції літературного процесу першої половини ХХ століття; акцентує увагу на роздвоєнні культурного процесу на два річища (елітарну і масову культуру) як характерну ознаку ХХ століття; називає причини формування нових принципів і структур художнього мислення в літературі; провідні модерністські й авангардистські напрями і течії означеної доби, а також їхніх найвідоміших представників; пояснює, які відбулися глибинні перевороти в естетиці й художній практиці поезії ХХ ст.; висловлює судження про розвиток модернізму, зокрема в країнах тоталітарного режиму; про сутність програм літературних течій та угруповань; дає визначення понять: авангардизм, модернізм; експресіонізм, футуризм, імажинізм, акмеїзм; розвиває навички дослідницької діяльності; вміння складати опорно-логічний конспект, самостійно опрацювати</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Балашов Т.В. Французская поэзия XX ст. – М., 1982. 2. Борецький М.І. Російська модерністська поезія “срібної доби” // ВЛ–1999. - № 3. 3. Бульвинська О. “Серебряный век” русской поэзии в идеомах А.Вознесенского // ЗЛ – 2000. – №5. 4. Васіна О. В. Символ в мистецтві авангарду // Вісник. - Х., 2003. - №1: Мистецтво. Архітектура. - С.70–75. 5. Волощук Є.В. Вивчення зарубіжної літератури в 11 класі: Посібник для вчителя. – К.: Освіта, 2002. – С. 38-45, 78-85. 6. Ганіч Н. Художні відкриття “Срібної доби” російської поезії. Розквіт філософської думки на межі ХІХ - ХХ ст. // Газ. ЗЛ -2005. -№41. – С.3-4. 7. Зверев А. ХХ век как литературная эпоха // Вопросы литературы. – 1992. - № 2. 8. Клінг О. “Серебряный век” – через сто лет (диффузное состояние в русской литературе нач. ХХ в.) // ВЛ – 2000. – №11. 9. Лозовая Л. В. Русский футуризм и романтизм // Интеллект. Особистість. Цивілізація. - Донецьк, 2006. - Вип.4. - С.271–280. 10.Миропольська Є. В. Акмеїзм і філософія абсурду: точки дотику // Акмеологія - наука ХХІ століття. - К., 2005. - С.287–290. 11.Наливайко Д.С. Про співвідношення “декадансу”, “модернізму”, “авангардизму” // Слово і час. – 1997. - № 11-12. 12.Наливайко Д. Панорама французької поезії від Аполлінера до Превєра // Вікно у світ. – 2000.- №1.-С.113-130. 13.Пахарева К., Пахарева Т. Литература “серебряного века”: эстетическое превыше всего // ВЛ – 2000. – №1. 14.Стамат Т. “Ростком серебряным рванулся 	

	<p>Шопенгауера, “філософія життя” Ніцше та інтуїтивізм Бергсона. 3. Імпресіонізм у зарубіжному та українському живописі. 4. Малярський авангард.</p> <p><i>Культурологічний контекст:</i> 1. Малевич К. “Чорний супрематичний квадрат”, “Авіатор”. 2. Магрітт Р. “Криве дзеркало”, “Поштова листівка”, “Роздум”. 3. Гончарова Н. “Ангели та аероплани”. 4. Сомов “Дама в блакитному”, “Жарптиця”. 5. Борисов-Мусатов В. “Зустріч біля колони”. 6. Шагал М. “Прогулянка”, “Дзеркало”. 7. Меньков М. “Симфонія”. 8. Боччони У. “Симультанні образи”, “Матерія”. 9. Брак Ж. “Скрипка і палітра”, “Будинки в Естаці”. 10. Сальвадор Далі . “Зачарована кімната. Метафізична музика”. 11. Арп Г. “Пляшка та борода ” (рельєф).</p>	<p>літературно-критичну статтю, користуватися літературознавчим словником;</p> <p>усвідомлює суспільне призначення авангардистських та модерністських течій в поетичному мистецтві ХХ ст.</p> <p>досліджує трагізм долі митців означеної доби.</p>	<p>ввьсь...” Срібна доба російської культури // Газ. ЗЛ – 2005. - № 41. – С. 5-10.</p> <p>15. Червинская О. Акмеизм в контексте Серебряного века и традиции. – Черновцы, 1997.</p> <p>16. Яструбецька Г. Модернізм. Авангардизм. Експресіонізм. Кореляційний аспект // Актуальні проблеми сучасної філології. Сер. Літературознавство. - Рівне, 2001. - Вип.10, спец. Український модернізм зі столітньої відстані. — С.9–18.</p>
1	<p style="text-align: center;"><i>З АВСТРІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Райнер Марія Рільке (1875—1926) “Орфей, Еврідіка, Гермес”, “Ось дерево звелось...”</p> <p>Райнер Марія Рільке - видатний австрійський поет і прозаїк. Особливості світогляду митця, розуміння призначення мистецтва. Поет - Божий посланець. Синтетичний вияв новітніх течій і тенденцій в поезії Р. М. Рільке.</p> <p>Особливості лірики: інтелектуальність, філософічність, музичність, ліризм. Відображення в творі “Орфей, Еврідіка, Гермес” провідних мотивів лірики Рільке: взаємозв’язку життя і смерті, трагічних розривів у взаєминах чоловіка та жінки, сутності й покликання мистецтва. Образ Орфея як персоніфікація сили мистецтва, що приборкує природу й одухотворює світ.</p> <p>Вираження традиції відчуження людини в дегуманізованому світі. Ностальгія за втраченою єдністю людини з природою.</p> <p>Оптимістичність, духовна наснаженість поезій, сповнених любові до людей і світу (“Згаси мій зір...”, “Осінній день”, “Сонети до Орфея” та ін.).</p> <p>Рільке і Україна. Українські мотиви в творчості митця (новела “Як старий Тимофій умирав, співаючи”, “Пісня про Правду”, вірші “Мазепа”, “Карл XII мчить по Україні” та ін.).</p> <p><i>Теорія літератури.</i> Поглиблення понять про ліричний цикл, сонет.</p> <p><i>Міжлітературні зв’язки.</i> 1. Антична література. Міф про Орфея у поезіях Гійома Аполлінера та Р.М.Рільке. 2. Типологічна спорідненість творчості Р.М. Рільке з українською поезією 20-30 років (М.Зеров, М.Драй-Хмара, Ю.Клен, Б.-І. Антонич). 3. Стаття В.Стуса “Райнер Марія Рільке”.</p> <p><i>Культурологічний контекст:</i> 1. Пастернак Л. “Рільке в Москві”. Ілюстрації до творів Рільке. 2. Вестхоф К. Бюст Рільке. 3. Джорджоне. “Смерть Орфея”. 4. Рулант Саверей. “Орфей”. 5. Шагал М. “Міф про Орфея”. 6. Клеє П. “Осяяний листок”. 7. Римська копія. Орфей, Еведіка, Гермес. 8. Клімт Г. “Музика”, “Дерево життя”, “Життя та смерть”. 9. Дельвіль Ж. “Орфей”. 10. Магрітт Р. “В країні ночі”. 11. Рембрант “Три дерева”. 12. Давід Ф. “Мрійник”. 13. Мунк Е. “Дерево”. 14. Роден О. “Мислитель”, “Прощання”, “Псіхея”. 15. Веберн А.</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>називає особливості світоглядних позицій митця;</p> <p>характеризує творчість Р.М.Рільке як синтетичний, об’єднаний вияв новітніх течій і тенденцій у поезії;</p> <p>висловлює судження про призначення мистецтва, роль митця в суспільному житті;</p> <p>наводить приклади втілення в творах Р.М.Рільке мотивів: відчуження людини в дегуманізованому світі; ностальгії за втраченою єдністю людини зі світом; українських мотивів;</p> <p>виразно читає і аналізує вірші Р.М.Рільке;</p> <p>досліджує творчу інтерпретацію Р.М.Рільке античного міфу про Орфея;</p> <p>дає визначення понять: ліричний цикл, сонет, а також ілюструє їх на прикладах творчих здобутків поета;</p> <p>усвідомлює, що суть мистецтва – одухотворити світ, перетворити його на світ краси, гармонії.</p>	<p>1. Бітківська Г.В. Урок вивчення поезії Р.-М.Рільке // ВЛК – 2001. - № 9. – С. 31-33.</p> <p>2. Зуєнко М.О. Стильовий аналіз ліричних творів: На прикладі творчості П.Верлена, Р.М.Рільке // ВЛ – 2006 - № 1. – С.16-19.</p> <p>3. Іванишин П. Поет і буття: специфіка онтологічного дискурсу Райнера-Марії Рільке // Вісник.- Львів, 2004. - Вип.35. - С.344–356.</p> <p>4. Кравченко Л. Художньо-естетична рецепція “Сонетів до Орфея” Р. М. Рільке його перекладачем В. Стусом // Верховина. - Дрогобич, 2003. - С.140–148.</p> <p>5. Мойсієнко А.К. “Осінній день” Р. М. Рільке в українських перекладах // Австрія й Україна у контексті європейської інтеграції й співробітництва. - Відень; К., 2005. - С.72–76.</p> <p>6. Наливайко Д. Шукаючи єдності зі світом і людьми. Рільке і Русь // Дух і літера - К., 2001. - № 7–8. - С.181 – 205.</p> <p>7. Ніколенко О., Барданова Ю. Філософське осмислення Р.М.Рільке сенсу буття і призначення мистецтва // ВЛ – 2002. – № 10.</p> <p>8. Ніколенко О. Бог і Орфей у художній свідомості Р.-М. Рільке // Слово і текст. - Чернівці, 2005.- Вип.2. - С. 80–103.</p> <p>9. Орфей ХХ ст. Райнер Марія Рільке // ЗЛ – Книга 8: Бібліотека тижневика.–К.: Перше вересня, 2000.</p> <p>10. Рільке Р.М. Думки про мистецтво і поезію. – К., 1986.</p> <p>11. Рільке Р.М. Дыхание лирики: Переписка с Мариной Цветаевой и Борисом Пастернаком: Письма 1926 г. – М., 2000.</p> <p>12. Рубан А. А. Міф про Орфея та його втілення у</p>

	Ораторія №8. Дві пісні для голосу та ансамблю (кларнет, бас кларнет, труба, селена, арфа, скрипка, альт, віолончель). 16. Мійо Д. “Бідування Орфея” (опера). 17. Шостакович Д. Симфонія № 14. 18. Дель Селлайо “Орфей та Еврідіка. 19.”Х/ф. “Заповіт Орфея” (фр. реж. Жан Кокто, 1960). 20. Максимов В. Скульптура “Пора листопада” (дерево).		творчості Р. М. Рільке і Л. М. Андреева // Актуальні проблеми слов'янської філології.- К., 2008.- Вип.15. - С. 257-262.
1	<p align="center"><i>З ФРАНЦУЗЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p align="center">Гійом Аполлінер (1880—1918) “Лорелея”, “Міст Мірабо”, “Зарізана голубка й водограй”</p> <p>Гійом Аполлінер (Вільгельм-Альберт-Володимир-Олександр-Аполлінарій Костровицький) - творець нової ери у світовій культурі та європейського авангарду.</p> <p>Шлях поета від неоромантизму до кубофутуризму. Реакція на символізм, звернення до реального, предметно-чуттєвого і його вираження “прямим словом”. Зміна позиції щодо життя, ствердження активно-творчого ставлення до нього. Сутність його поетичної реформи.</p> <p>Збірки “Алкоголі. Вірші 1898-1918 рр.”, “Каліграми. Вірші Миру і Війни”: ідейний задум та особливості його художнього втілення. Сюрреалізм як засіб художнього самовираження.</p> <p>Оригінальність творчої манери поета (“Лорелея”, “Міст Мірабо”, “Зарізана голубка і водограй”).</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про сюрреалізм, каліграму.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Урбаністична поезія Г.Аполлінера і В.Маяковського. Осмислення поетами трагедії першої світової війни. 2. Типологічна спорідненість творчості Г.Аполлінера з українською поезією 20-30-х років (М.Зеров, М.Драй-Хмара, Ю.Клен, Б.-І. Антонич). 3. Риси типологічної подібності між “каліграфіями” Аполлінера та бароковою поезією (С.Полоцький, С.Беринда та інші).</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки. Всесвітня історія:</u> 1. Перша світова війна 1914 – 1918р.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1.Матісс А. “Портрет Аполлінера”. 2.Кіріко Ж. “Портрет Гійома Аполлінера”. 3. Графічні малюнки Пікассо П., Лорансен М., Кокто Ж., Вламінка М., П'єре Г. 4. Верейський В. “Париж. Міст Мірабо”. 5.Нарбут Г. “Алегорія на початок Першої світової війни”. 6. Пікассо П. “Голуб”, “Авіньйонські дівчата”. Шаржі: “Аполлінер у вигляді Папи Римського, Геракла, французького академіка”. 7. Далі С. “Сталість пам'яті”, “Сон”, “Метаморфози Нарциса”, “Осінній канібалізм”. 8. Делоне Р. “Ейфелева вежа”, “Вікна”. 9. Руссо А. “Війна, або Кавалькада розладу”, “Поет і Муза”, “Вид Ейфелевої вежі”. 10. Шагал М. “На честь Аполлінера”. 11. Пуленк Ф. “Звіринець”, “Банальності” (цикл пісень на вірші Аполлінера). 12. Шостакович. Симфонія № 14. 13. Сенс-Санс К. “Карнавал тварин” (фантазія). П'єса для скрипки з оркестром. 14. Массне Ж. “Елегія”.</p>	<p>Студент(ка): характеризує творчість Гійома Аполлінера як шлях від неоромантизму до кубофутуризму; розкриває своєрідність художнього пошуку та сутність поетичної реформи Аполлінера; простежує на матеріалі поезій різні поетичні системи, зокрема новаторство візуального оформлення твору, особливості його поезії: ліризм, асоціативність, глибину почуттів, символіку образів; простежує на матеріалі поезій зміну життєвої позиції поета; виразно читає і аналізує вірші Аполлінера; дає визначення понять: сюрреалізм, вірші-каліграми, поетична форма, а також ілюструє їх прикладами з творчої спадщини митця; усвідомлює необхідність ствердження активно-творчого ставлення до життя.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Волощук Є. Г. Аполлінер і розвиток французької та європейської авангардистської поезії // ВЛ – 2003. - № 10. – С. 41 - 47. 2. Гузь О. Осмислення трагедії війни в поезії Аполлінера “Зарізана голубка і водограй” // Газ. ЗЛ – 2004. - № 33. – С. 13-14. 3. Гришин-Гришук І. До історії одного вірша Гійома Аполлінера // Слово і час. –1997.– № 3. – С. 72-74. 4. Мазніченко І. Критичний метод і естетика Гійома Аполлінера у контексті розвитку критичної думки початку ХХ століття // Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини. - К., 2007. - Вип. 4. - С. 65–80. 5. Мележик В. Таємниця народження поезії (урок-дослідження за творчістю Аполлінера) // ЗЛ – 2003. – № 6. – С. 36-42. 6. Наливайко Д. Шляхами оновлення поезії / Гійом Аполлінер. Поезії.: Переклад М.Лукаша. – К.: Дніпро, 1984. 7. Ніколенко О., Бардакова Ю. Вивчення поезії ХХ століття у школі: Гійом Аполлінер, Райнер Рільке: Посібник для вчителя. – Х., 2003. – С.6.-70. 8. Рада І.М. Гійом Аполлінер: Цікавинки з життя поета як опорні сигнали для пам'яті учнів // ВЛ – 1997. - № 5. – С. 41-44. 9. Радзівська В. Творчість Гійома Аполлінера та Олександра Архипенка в контексті міжкультурного діалогу України і Франції першої половини ХХ століття // Наук. зап. - Тернопіль, 2007. - Вип.1 (21). - С.263–284. 10. Сірочук Т. Г. Гійом Аполлінер — “свідок свого часу” (1880–1918) // Питання літературознавства. - Чернівці, 2002. - Вип. 9 (66). - С. 79–84. 11. Сірочук Т. Аполлінер: міф чи реальність? // Питання літературознавства. - Чернівці, 2004. - Вип.11 (68). - С.57–62.
1	<i>З АНГЛОМОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i>	розповідає про головні віхи	1. Вишницька Ю. Міфологеми “вода” і “вітер” у

	<p style="text-align: center;">Томас Стернз Еліот (1888 – 1965) “Ранок біля вікна”, “Суїні серед солов’їв”, “Порожні люди”</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. Еліот – видатний англійський і американський поет. Філософська основа творчості.</p> <p>Еволюція від авангардизму до неокласицизму. Своєрідність художнього світу митця. Трагічне відчуття дійсності з її відчуженістю між людьми, духовним спустошенням людства, що не має жодних шансів на виживання, в поезіях “Ранок біля вікна”, “Суїні серед солов’їв”, поемі “Порожні люди”. Зміщення акценту в пізній поезії на пошуки позитивних начал і цінностей, на протидію хаосу і абсурдності буття.</p> <p>Роль поета в розвитку модернізму в англійській літературі.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення поняття про неокласицизм. <u>Культурологічний контекст:</u> 1. Мансуров П. “Міраж”. 2. Сковородников Ю. Ілюстрації до збірки Т.С.Еліота “Вибране”. 3. Реріх Н. “Останній Ангел”. 4. Ісаков. “Апокаліпсис”. 5. Ліницький Д. (Отець Стефан). “Крізь дзеркало апокаліпсису”. 6. Веберн А. “Симфонія” (концерт для дев’яти інструментів).</p>	<p>життєвого і творчого шляху поета; характеризує основні мотиви поезії Еліота, висловлює судження щодо головної проблеми творчості митця – духовну кризу сучасності; виразно читає і аналізує вірші митця; коментує та ілюструє цитатами творче кредо Еліота: “Поет значущий не своїми емоціями, а здатністю перетворювати особисте в щось значніше й відсторонене, в щось універсальне й надособистісне”; визначає образи-символи спустошеності землі і сучасної людини в поемі “Порожні люди”; висловлює судження про творчість Т.С.Еліота як поета з трагічним світовідчуттям; усвідомлює необхідність сприйняття і осмислення явищ мистецтва як елементів культури певного часу.</p>	<p>текстовому просторі Т.С.Еліота // Газ. ЗЛ – 1999. - № 16.- С. 4-5.</p> <ol style="list-style-type: none"> Коломієць Л.В. Основні мотиви лірики Томаса Стернза Еліота // ВЛ – 1999. - № 5. – С.62. Мионов Є.М. Нобелівські лауреати: Томас Стернз Еліот // ЗЛ – 1996. - № 8. – С.48. Орлов О. Поетичний світ Томаса Стернза Еліота // Вікно в світ. – 1999. - №6. - С. 143-150. Павличко С. Лабіринти Томаса Стернза Еліота // Газ. ЗЛ – 1999.- № 16. – С. 3, 6. Павличко С. Поезія Томаса Стернза Еліота // Еліот Т.С. Вибране. – К.:Дніпро, 1990. – С.3-25 . Тарновський О.Т. Т.С.Еліот і Павло Тичина // Всесвіт. – 1990. - № 6. Чертенко А. “И пламя и роза одно” // Газ. ЗЛ – 2003.- № 45. – С. 12-24. Чертенко О.П. Т.С.Еліот – поет і теоретик модернізму: Літературознавчий нарис до вивчення його творчості // ВЛ – 2003. - № 10. – С. 48-52. Шпак В.К. До земного буття: Томас Еліот // Слово і час. – 1998. - № 12.
1	<p style="text-align: center;">З ІСПАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</p> <p style="text-align: center;">Федеріко Гарсія Лорка (1898—1936) “Про царівну Місяцівну”, “Балада про чорну тугу”, “Гітара”, “Газела про темну смерть”, “Касида про сон під зорями”</p> <p>Федеріко Гарсія Лорка - видатний іспанський поет і драматург. Фольклорні витоки і проблеми міфологізму в поезії Ф.Гарсія Лорки. Сюрреалістичні ознаки його лірики та пошуки нових форм художньої виразності.</p> <p>Відчуття життя в усіх його контрастах - основа світовідчуття митця.</p> <p>Поєднання земного і космічного, буденного і вічного, “плоті і мрії”, трагедії і життєстверджуючої сили в творах письменника (“Красвид”, “Гітара”, “Крик”, “Циганське романсеро”, “Касида про троянду”, “Балада про чорну тугу” та ін.).</p> <p>Метафоричність, музичність, конкретність образів, ритмічне розмаїття, багатство асоціацій, міфопоетика. Синтез у творах міфології та фольклору з поетикою модернізму. Персоніфікація природних сил і стихій (“Газела про темну смерть”, “Касида про сон під зорями”, “Про царівну Місяцівну”).</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про канте-хондо, романсеро. Поглиблення понять</p>	<p>Студент(ка): розкриває найвизначніші факти з життя Ф. Гарсія Лорка; особливості світосприймання поета, поєднання ліричного з трагічним; визначає персоніфікацію природних сил і стихій як важливу рису стилю поета, підтверджує свої висновки прикладами з поезій; характеризує мелодійність і ритмічність його поезії; виразно читає і аналізує вірші Ф. Гарсія Лорки; дає визначення понять: касида, газела, канте-хондо, романсеро, а також ілюструє їх прикладами з поетичних збірок митця;</p>	<ol style="list-style-type: none"> Арсентьева Н. Концепция идеального в лирике С. Есенина и Ф. Гарсия Лорки // Ритуально-міфологічний підхід до інтерпретації тексту. - К., 1998. - С. 171–176. Белоус Л. В. Трансформація фольклорних образів в поезії Гарсія Лорки // Мова і культура. - К., 1997. - Т.2. - С.21–22. Вовк Я. Ключі до розуміння поетичного світу Федеріко Гарсія Лорки // Зб. наук. пр. - Полтава, 2006. - Вип.1–2 (48–49): Сер.: Філологічні науки. - С.165–173. Гарсія Лорка. Думки про мистецтво – К.: Мистецтво, 1975. Гладышев В.В., Пронкевич А.В. О роли анализа подстрочного перевода для постижения идеи произведения. На примере стихотворения “Гитара” Ф.Гарсия Лорки // ВЛ – 2000. - № 3. Льницький М. Образ нічного неба: архетип місяця у поезії Б.-І.Антонича, Ф. Г. Лорки та

	<p>про касиду, газелу. <u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Образ Кармен в ліриці О.Блока і Ф.Гарсія Лорки. 2. Концепція ідеального в ліриці Ф.Гарсія Лорки та С.Єсеніна. 3. “Лорківська” тема в українському письменстві (В.Стус “Гордість Іспанії”, Д. Павличко “Федеріко Гарсія Лорка”). <u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія. Революція 1931-1936 рр. в Іспанії. <u>Культурологічний контекст:</u> 1.Мане Е. “Іспанський гітарист”, “Іспанський балет”. 2.Пікассо П. “Скрипка і гітара”, “Торо й Торерос”. 3.Кандинський В. “Закохана пора”. 4.Клімт Г. “Поцілунок”. 5. Далі С. “Іспанія”, “Передчуття громадянської війни в Іспанії”. 6. Матіс А. “Голова циганки”. 7. Кіріакіді. Ілюстрації до збірки “Вибране”. 8. Луїджі Н. “Епітафія Ф. Гарсія Лорки” (у 3-х ч. для солістів хору та інстр.). 9.Мамедов Ю. Три драматичні романси на вірші Ф.Гарсія Лорки. 10. Мансурян Т. “Три романси на вірші Лорки”. 11. Верещагін Я. Хори на вірші Лорки. 12. Сарасате П. “Андалузський романс”. 13. Глінка М. “Іспанські увертюри”.</p>	<p>досліджує трансформацію фольклорних образів у ліриці Ф.Гарсія Лорки; усвідомлює демократичну спрямованість творчості митця.</p>	<p>І. Калинця // Літературознавство. - Чернівці, 2003. - Кн.І. - С.158–163. 7. Конева Т.М. “Недаремно ж колись Афродіта народилася з піни морської...” // ЗЛ – 1998. - № 11. – С. 40-41. 8. Новикова М. Федеріко Гарсія Лорка: бенкет катастроф // ЗЛ – 2002. – № 34.-С. 17. 9. Москаленко О. Мотив ініціації в ліриці Ф. Г. Лорки // Сучасні літературознавчі студії. — К., 2005. - Вип.2: Дитина і світ: проблеми культурного діалогу. - С.76–80. 10.Павличко Д. Федеріко Гарсія Лорка // Тема. – 2000. – № 2. 11.Пронкевич О. В. Лорка — українець або Лорка українською? // Літературна компаративістика. - К., 2005. - Вип.2. - С.286–298.</p>
1	<p style="text-align: center;">З РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</p> <p style="text-align: center;">Олександр Олександрович Блок (1880—1921) “Незнайома”, “Весно, весно, без меж і без краю...”, “Скіфи”</p> <p>Своєрідність символізму в російській поезії, його філософсько-естетична основа, відображення в поезії протиріч суспільного життя, культурна орієнтація (античність, доба романтизму, новозавітні та скандинавські міфи тощо). Найвизначніші поети-символісти: Д.Мережковський, К.Бальмонт, В.Брюсов, О.Блок, І.Анненський та ін..</p> <p>Творчість О.Блока (1880-1921) – вершина російського символізму. Найвідоміші поетичні цикли, головні мотиви й провідні образи-символи блоківської лірики. Мелодійність віршів.</p> <p>Цикл “Вірші про Прекрасну Даму”. Образ Незнайомої як втілення Вічної Жіночності; його протиставлення світу ниці прози життя.</p> <p>Ідея “двоєю з життям” та “любові-ворожнечі” у поезії “Весно, весно, без меж і без краю...”</p> <p>Ставлення О.Блока до революції, сучасності та історичного шляху Росії в поезії “Скіфи”.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення понять про символ та символізм, ліричний цикл.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Російський та французький символізм. 2. Біблійні символи в російській літературі. 3.Вплив О.Блока на творчість М. Вороного (“Блакитна панна”, ”Інфанта”). 4.Образ О.Блока в російській та українській поезії (Анна Ахматова, Б.Пастернак, М.Цветаєва, Л.Костенко).</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія. 1. Перша світова війна. Російська революція 1917 року, розбудова соціалістичної держави у СРСР. 2. Доля митців</p>	<p>Студент(ка): визначає символізм як перший модерністський напрям “срібної доби” російській поезії, а творчість О.Блока як один із найповніших виявів російського символізму; називає найвизначніших майстрів символізму в російській літературі, провідні мотиви й символи лірики О.Блока; простежує на матеріалі поезії образ Незнайомої як творче авторське втілення Вічної Жіночності; виразно читає і аналізує поезії Блока, відзначає наявність у них елементів символізму (звукопису, натяку, сугестії, символів тощо); дає визначення понять: символізм, символ, ліричний цикл, а також ілюструє їх прикладами з поезій; розвиває вміння відчувати поетичний світ митця, філософську символіку, романтичність, музичність поезії; усвідомлює внесок О.Блока у світову культуру; переваги</p>	<p>1. Андреева В. София Премудрая — прекрасная дама русского символизма (Встреча Блока и Белого в соловьевских идеях) // Россия и гнозис. - М., 1998. - С.49–63. 2. Бураго С.Б. А.Блок. Очерк жизни и творчества. – К., 1981. 3. Гал М. Особенности структуры “Незнакомки” Блока // Концепция и смысл. - Спб., 1996. - С.294–302. 4. Зарубіжна література в 11 класі: Матеріали для вчителя. /Автори–укладачі Івашина Т.М., Сипко Л.М. інші.- Тернопіль, 1998. - Ч.І. - С. 135-180. 5. Ковбесенко Л.В. Последняя точка в “книге жизни” Александра Блока // ВЛ – 1996.- № 7. - С. 39-42. 6. Скоробогатова Е. А. Некоторые особенности морфологического устройства стихотворений А. Блока // Харківський держ. пед ун-т ім. Г.С.Сковороди. Наукові записки. Сер.: Літературознавство. – Х.,2000. – Вип.3 (27).- С.133-141. 7. Сорвилова Т. Системные отношения семантических полей, связанных с библейскими символами, в русской поэзии золотого и серебряного веков (А. Пушкин, М. Лермонтов, А. Блок, А. Белый) // Біблія і культура. – Чернівці, 2001. – Вип.3.— С.300–305. 8. Файнберг М. Сандро Боттичелли в</p>

	<p>за часи тоталітарного режиму в СРСР. <i>Культурологічний контекст:</i> 1. Сомов К. “Портрет О.Блока”. 2. Крамської І. “Незнайома”. 3. Бакст Л. “Незнайома”. 4. Філонов П. “Формула весни”. 5. Глазунов І. Ілюстрації до “Прекрасної дами”. 6. Анненков Ю. Ілюстрації до поеми “Дванадцять”. 7. Клампт Г. “Портрет Адели Блох-Бауер”. 8. Коньонков С. “Портрет О.Блока”. 9. Шапорін Ю. “На полі Куликовому” (симфонія-кантата). 10. Шостакович Д. “Сім віршів О.Блока” (вокально-інструментальна сюїта). 11. Свиридов Г. Петербурзькі пісні на вірші О.Блока. 12. Рахманінов С. “Весняні романси”. 13. Чайковський П. “Весна”.</p>	<p>високої духовності над буденністю.</p>	<p>художественном мире Блока // Вопросы литературы. – 1996. - № 4. - С. 128-156.</p>
1	<p>Анна Ахматова (1889—1966) “Довкола жовтий вечір ліг”, “Дав мені юнь ти сутужну”, “Реквієм”</p> <p>Акмеїзм, його особливості: психологізм у розкритті інтимних переживань, чуття поетичності речового світу, імпресіоністичність, повернення до класичної прозорості мови. Найвизначніші представники - М.С.Гумільов, О.Е.Мандельштам, Анна Ахматова.</p> <p>Трагізм життєвої долі Анни Ахматової (Анни Горенко). Втілення засад акмеїзму в творчості письменниці. Основні теми і мотиви лірики, поетична символіка. “Поезія втрат” ранньої Ахматової, її художні особливості: загостреність і драматизм переживань, психологічна деталь, лаконізм, аскетичність художніх засобів.</p> <p>“Реквієм” - пам'ятка доби тоталітаризму. Створення в поемі узагальненого портрету народного страждання, розкриття єдності материнської трагедії ліричної героїні і країни, проблема історичної пам'яті. Поліфонізм поеми, її гуманістичний пафос. Біблійні символи (Богоматір, хрест, апокаліптична зірка). Анна Ахматова і Україна.</p> <p><i>Теорія літератури.</i> Поглиблення понять про акмеїзм, поліфонізм, психологізм, художні виражальні засоби.</p> <p><i>Міжлітературні зв'язки.</i> 1. Образ Анни Ахматової в російській поезії (О.Блок, О.Мандельштам, М.Цветаєва, Б.Пастернак). 2. Пушкінські традиції в творчості Анни Ахматової. 3. Біблійні мотиви в поезії Анни Ахматової.</p> <p><i>Міжпредметні зв'язки.</i> Всесвітня історія. Перша світова війна. Російська революція 1917 року, розбудова соціалістичної держави у СРСР. Тоталітарний режим, масові репресії 1937-1938 в СРСР.</p> <p><i>Культурологічний контекст.</i> 1. Модільяні А. “Анна Ахматова”. 2. Альтман М. “Портрет Анни Ахматової”. 3. Анненков Ю. А. “Ахматова” (малюнок). 4. Осьмеркін А. “Портрет Ахматової. Біла ніч.” 5. Анненков Ю., Тишлер О., Остроумов-Лебедев А., Замирайло В. Ілюстрації до поезій Ахматової. 6. Сомов К. “Чаклунство”. 7. Руні Л. “Помилка смерті”. 8. Роден О. “Та, що плаче”. 9. Дж.д. Бондоне “Оплакування Христа”. 10. Руо Ж. “Розп'яття”. 11. Рахманінов С. Прелюдія № 5, 7. 12. Шостакович Д. Симфонія № 5, 7. 13. Тіщенко Б. “Реквієм”. 14. Саворін В. Скульптура “Поет і муза”. 15. Ерзя С. Скульптура. “Мужність”.</p>	<p>Студент(ка): визначає творчість Анни Ахматової як одне з найповніших утілень можливостей акмеїзму; називає основні етапи творчості Анни Ахматової, її зв'язок з Україною; досліджує на матеріалі поезій поетичність творів Ахматової, на прикладі “Реквієм” особисту трагедію письменниці, трагедію народу, протест поетеси проти насильства, акцентує увагу на особливості композиції поеми; трансформації біблійних образів в поезії Анни Ахматової; висловлює судження про поетичну творчість Анни Ахматової як яскраве явища жіночої поезії ХХст.; виразно читає і аналізує вірші Анни Ахматової; дає визначення понять: акмеїзм, психологізм, звукопис, художня деталь, а також ілюструє їх прикладами з поезій; усвідомлює такі категорії, як честь, людська гідність, мужність, сила духу; необхідність боротьби зі злом, несправедливістю, необхідність формування активної життєвої позиції, уміння її відстоювати за будь-яких обставин, вияву громадянської стійкості, стоїцизму і відданості</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гурвич И. Художественное открытие в лирике Ахматовой // Вопросы литературы. – 1995. - №3. - С. 153-174. 2. Дзуцева Н. В. Мировая культура в эпиграфах Анны Ахматовой // Художественное слово в пространстве культуры. — Иваново, 2007. - С.146–152. 3. Кихней Л. Г. К описанию внутреннего и внешнего пространства в поэзии Ахматовой: семантика образов-медиаторов // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество.- Симферополь, 2007. - Вып.5. - С.3–10. 4. Михайлова Г. Античное наследие в творчестве Анны Ахматовой // Серебряный век: диалог культур. — Одесса, 2007. — С. 416–429. 5. Ольшанська Є. Анна Ахматова і Україна // Слово і час. – 1994. - № 6. – С. 56-61. 6. Пахарева Т.А. “Под крылом у гибели”: “Реквием” Анны Ахматовой (Анализ поэтики) // ВЛ – 2002. - № 11. 7. Павловский А.И. Анна Ахматова. Жизнь и творчество. – М., 1991. 8. Рогозинський В. Під кленами з чорним листям...: етюд про Ахматову та Гумільова // ЗЛ - 2008. - № 7/8. – С.23-25. 9. Рубинчик О. Е. “Но где мой дом...”. Тема дома у Ахматовой // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество. - Симферополь, 2007. - Вып.5. - С. 10–53. 10. Скатов Н. Книга женской души // Ахматова А. Собр.соч. в 2-х т. –Т.1. – М., 1990. – С.3-16. 11. Тросик О.А. Вірші-молитви (Біблійні мотиви в поезії Анни Ахматової) // ВЛ – 2002. - № 11. 12. Шевчук Ю. В. Образ Музы в лирике А. Ахматовой // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество. - Симферополь, 2007. - Вып.5. - С.64–

1	<p>Володимир Володимирович Маяковський (1893–1930) “А ви змогли б?”, “Послухайте!”, “Лілічко! Замість листа”</p> <p>Футуризм як авангардистська літературна течія, його естетичні засади. Епатажність, радикальний розрив із літературною традицією, сміливий формальний експеримент, пошуки нових засобів художньої виразності як характерні риси поезії футуризму.</p> <p>Життєвий і творчий шлях письменника. Маяковський – лідер російського футуризму, його непересічна поетична обдарованість. Трагічна доля поета.</p> <p>Своєрідність поезії ранньої лірики: мотиви бунту, пафос самоствердження і самовиявлення поетичного “Я”; сміливість експериментів поетичних форм та художньо-виражальних засобів, тонкий ліризм (“А ви змогли б?”, “Послухайте!” та ін.). Тема кохання в творчості митця (“Лілічко! Замість листа”).</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення поняття про футуризм. <u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія. 1. Російська революція 1917 р., розбудова держави у СРСР. <u>Міждисциплінарні зв'язки.</u> 1. Російський та італійський, український (М.Семенко) поетичний футуризм. 2. Образ В.Маяковського в поезії М.Цветаєвої, Б.Пастернака, М.Рильського, Д.Павличка. <u>Культурологічний контекст.</u> 1. Дейнека О. “В.В.Маяковський у РОСТА”. 2. Шагал М. Із серії “Володимир Маяковський”, “Прогулянка”, “Закохані”. 3. Малюнки та рекламні роботи В.Маяковського. 4. Татлін В. Ілюстрації до поезій В.Маяковського. 5. Есхер М. “Зірки”. 6. Добужинський М. “Поцілунок”. 7. Меньков М. “Симфонія”. 8. Свиридов Г. “Патетична ораторія” (за мотивами творів В.Маяковського). 9. Локшин О. “На весь голос” (поема для баса, органу та оркестру). 10. Х/ф “Маяковський починається так...” (СРСР, 1958). 11. Чайков І. “В.Маяковський” (граніт). 12. Хлебніков В. “Автопортрет”.</p>	<p>життєвим принципам.</p> <p>розповідає про головні віхи життєвого і творчого шляху поета; відзначає органічне поєднання в творчості поета, з одного боку, “сенсаційних ефектів і гарячково-карколомних образів” (К.Чуковський) (“А ви змогли б?”, “Послухайте!”), з другого – щирого і тонкого ліризму; виразно читає і аналізує вірші В.Маяковського; досліджує на матеріалі поезій новаторство поетичної мови, форми вірша; дає визначення поняття: футуризм, авангардизм; висловлює судження про трагізм життєвої долі В.Маяковського в умовах тоталітарної системи; усвідомлює необхідність опірності несприятливим життєвим обставинам.</p>	74. <ol style="list-style-type: none"> 1. Дітькова С. Маяковський і футуризм // ВЛК – 2006. - № 2. – С. 4-6. 2. Жизнь и творчество В.В.Маяковского: Материалы для выставки в школе и детской библиотеке / Сост. и вступит. ст. Ю.Л.Прокушева; Оформл. Г.Ордынского. – М.: Дет.лит., 1987. 3. Карабчиевский Ю. Воскресение Маяковского. – М., 1990. 4. Мартынова О.С. Экспрессионистское видение мира в поэзии раннего Маяковского // Поэзия русского и украинского авангарда: история, эстетика, традиции (1910 – 1990 гг.): Тезисы всеукраинской научной конференции. – Херсон, 1990. – С. 55 – 57. 5. Михайлов А. Маяковский. – М., 1988. 6. Мойсеїв І. Від зірки до сонця // ЗЛ – 2001. - № 40. – С.7-8. 7. Назарець В., Васильєв Є. Маяковський і Пастернак // ВЛК – 2002.- № 12. – С. 23-28. 8. Скуратовский В. На гребене великих традицій // Газ. ЗЛ – 2001. - № 40. – С. 6. 9. Тимченко С. Маяковский и Украина // Газ. ЗЛ – 2001. - № 40. – С. 5, 8. 10. Чуковский К. Ахматова и Маяковский // Тема. – 1999. - № 3. – С. 30-62. 11. Янгфельдт Б. Любовь – это сердце всего: В.В.Маяковский и Л.Ю.Брик. Переписка. – М., 1991.
1	<p>Борис Леонидович Пастернак (1890 – 1960) “Визначення поезії”, “По стіні збігали стрілки...”, “Зимова ніч”</p> <p>Жанрове багатство творчої спадщини Б.Пастернака: поезія, проза, переклади. Пастернак і російський футуризм, неоднозначність стосунків поета з футуризмом. Еволюція поезії Б.Пастернака: від футуристських формальних пошуків до філософсько-поетичного осягнення “вічних тем”.</p> <p>Тема поета і поезії в творчості митця (“Визначення поезії”). Особливості пейзажної лірики: одухотвореність образів природи, передача настроїв потрясіння, захвату буттям, лейтмотивні образи (злива, заметіль, свічка, сад). Філософська насиченість лірики.</p> <p>Загальний огляд роману “Доктор Живаго”. Вірші в романі, їх значення, художні особливості.</p>	<p>Студент(ка): називає основні етапи творчого шляху митця; визначає світоглядні позиції та життєві принципи Б.Пастернака, художні особливості його лірики; досліджує на матеріалі поезій особливості творчої манери митця; висловлює судження про поетичну творчість та філософську наснаженість лірики Б.Пастернака; виразно читає і аналізує вірші Б.Пастернака;</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Альфонов В. Поэзия Бориса Пастернака. – Л., 1990. 2. Бітківська Г.В. Зануренню у філософську лірику сприяє емоційне тло: Урок-лекція з елементами аналітичної бесіди за сторінками лірики Б.Л.Пастернака // ВЛ – 2001. - № 11. 3. Бітківська Г. Сторінками лірики Б.Пастернака // ВЛ – 2001. – № 2. 4. Елисова М. О. Образ-мифологема «ночь» как хронотопический изоморф мирового дерева в мифопоэтической картине мира Бориса Пастернака // Літературознавчі студії. — К., 2004. - Вип.11. - С.138–143. 5. Караменов М.І., Герцик О.В., Поведа С.Є.,

	<p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення понять про філософську лірику, звукопис, художню деталь у ліричному творі.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Образ Б.Пастернака в поезії А. Ахматової, Л.Костенко. 2. Вплив Р.М.Рільке на творчість Б.Пастернака.</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія. СРСР у першій половині ХХ ст.</p> <p><u>Культурологічний контекст.</u> 1. Піменов Ю. "Портрет Б. Пастернака". 2.Пастернак Л. "Портрет Б.Пастернака". 3. Анненков Ю. "Портрет Б.Пастернака". 4. Жуковський С. "Місячна ніч", "Зимова ніч". 5. Масленікова З. "Б.Пастернак" (бюст). 6. Фотокомплект "Борис Пастернак" (1990). 7. Волосов В. "Свіча горіла" (2005). 8.Романс на слова вірша "Зимова ніч" (вик. І.Сказіної або А.Пугачової). 9. Шопен Ф. "Ноктюрн". 10. Скрябін О. Поема № 2, "Мрії" (поема), романс на вірш "Зимова ніч". 11. Борис Пастернак. Стихотворення. Ессе. Переводи. Читає автор (1989) (аудіозаписи).</p>	<p>дає визначення понять: філософська лірика, психологізм, звукопис, художня деталь, а також ілюструє їх прикладами з поезій; усвідомлює естетичне, людинотворче значення поетичної індивідуальності Б. Пастернака; досліджує спорідненість філософської лірики Б.Пастернака з поезією Р.М.Рільке.</p>	<p>Савченко О.А. Творчість Б.Пастернака: У пошуках методичних варіантів // В.Л.–2001. - № 2.</p> <p>6. Караменов М. "Доктор Живаго" – царство мертвих, срез общественного сознания российской интеллигенции // ВЛ – 2001. – №2.</p> <p>7. Пастернак Е. Борис Пастернак. - М., 1989.</p> <p>8. Репало Я. М. Своєрідність та роль пейзажу у збірці Б. Пастернака "Второе рождение" // Наук. зап. - Х., 2006. - Вип. 4 (48), ч. 2. - С. 82 – 87.</p> <p>9. Репало Я. Особливості пейзажу в ранній ліриці Б. Пастернака // Зб. наук. пр. - Полтава, 2006. - Вип.1–2 (48–49): Сер.: Філологічні науки. - С.117 – 124.</p>
1	<p>Огляд. Європейська модерністська проза та її засновники</p> <p>Вспуп. Основні етапи та тенденції розвитку європейської прози першої половини ХХ ст., естетичні пошуки, формування нових принципів і структур художнього мислення. Реалізм у літературі ХХ ст.: продовження традицій, пошуки нових засобів і форм художнього вираження. Взаємодія з модернізмом.</p> <p>Світоглядні та естетичні засади західноєвропейського модерністського мистецтва, його художнє новаторство. Твори М.Пруста, Ф.Кафки, Дж.Джойса - яскраве втілення діалектики нових естетичних структур та течій у модерністській літературі. Художнє новаторство засновників літературної школи "потому свідомості".</p> <p>Історико-культурне тло періоду "між двома світовими війнами", провідні тенденції літератури цієї доби. Увіраження досвіду особистості, духовно знівченої Першою світовою війною, у творах письменників "літератури втраченої генерації" Е.Хемінгуей, Е.М.Ремарка, Р.Олдінгтона.</p> <p>Розвиток антиутопії, його визначальні ознаки та найяскравіші представники: Є.Замятін, О.Хакслі, Дж.Орвелл, К.Чапек.</p> <p>Осмилення руйнівних сил суспільно-історичного життя доби тоталітаризму, пошук нових духовних орієнтирів та шляхів збереження цінності особистості у літературі 1920-40-х рр. (Т.Манн, М.Булгаков, Б.Брехт, А.Камю, Пауль Целан та ін.).</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про "потік свідомості", літературу "втраченої генерації", антиутопію.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Науково-фантастичний роман у світовій (Г.Уельс, Р.Бредбері, С.Лем) і українській літературі (В.Винниченко "Сонячна машина"). 2. Антивоєнний роман Е.М.Ремарка "Три товариші" і О.Т.Гончара "Людина і зброя".</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія: Формування тоталітарних режимів у Європі кінця 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст.</p> <p><u>Культурологічний контекст.</u> 1. Сікейрос Д. "Поступ суспільства". 2.Бекон Ф.</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>перелічує характерні ознаки історико-культурного тла першої половини ХХ ст., провідні тенденції літератури цієї доби;</p> <p>називає найвизначніших представників означеної доби;</p> <p>пояснює в чому полягає художнє новаторство школи "потому свідомості";</p> <p>характеризує антиутопію в літературі як відповідь на виклики часу (тоталітаризм, напруга і колосальні жертви світових воєн);</p> <p>визначає проблему осмилення руйнівних сил суспільно-історичного життя доби тоталітаризму і пошуку нових духовних орієнтирів та шляхів збереження цінності особистості як одну з провідних у творчості Т.Манна, М.Булгакова, Б.Брехта, А.Камю, П.Целана та ін.;</p> <p>дає визначення понять: модернізм, "потік свідомості", література "втраченої генерації", антиутопія;</p> <p>розвиває навички дослідницької діяльності; вміння складати опорно-логічний конспект, самостійно опрацювати літературно-</p>	<p>1. Волощук Є. Відкриті питання модернізму (на матеріалі німецькомовних літератур) // Вікно у світ. – 2005. – 1(19).</p> <p>2. Волощук Є. Духовні та естетичні засади модернізму // Вікно у світ. – 2006. – 1(20).</p> <p>3. Галаган В. Антивоєнний роман Ремарка і Гончара: своєрідність сюжету // Херсонський держ. пед. ун-т. Збірник наукових праць "Південний архів" (філологічні науки). - Херсон, 2000. - Вип.7. - С.68–70.</p> <p>4. Затонський Д. Про модернізм і модерністів. – К., 1972.</p> <p>5. Зверев А. ХХ век как литературная эпоха // Вопросы литературы. – 1992. - № 2.</p> <p>6. Куликова И.С. Философия и искусство модернизма. – М., 1980.</p> <p>7. Ніколенко О.М. Основні тенденції розвитку зарубіжної літератури ХХ ст. // ЗЛ – 1998. - № 8. – С. 39-43.</p> <p>8. Павліщева Я. О. Потік свідомості як спосіб світовідношення в художній системі модернізму (на матеріалі творчості Г. Міллера) // Наук. зап. - Х., 2006. - Вип.2 (46), ч.1. - С.131–137.</p> <p>9. Чикирис Н. Література "втраченого покоління" та її український провісник (на матеріалі типологічного зіставлення роману Е. Хемінгуей "Прощавай, зброе" та повісті-поєми О. Турянського "Поza межами болю") // Вісник. - Івано-Франківськ, 2003. - Вип.8. - С.131–135.</p> <p>10. Шахова К.О. Література Англії ХХ століття. – К., 1993.</p>

	<p>“Три ескіза фігур біля підніжжя розп’яття”. 3. Нарбут Г. “Алегоричне зображення початку Першої світової війни”. 4. Попова Л. “Портрет філософа”. 5. Мунк Е. “Крик”. 6. Нольде Е. “Пророк”. 6. Сальвадор Далі. “Передчуття громадянської війни в Іспанії” (“М’яка конструкція з вареними бобами”). 7. Купріянов М. “Панцирники”. 8. Клеє П. “Людина майбутнього”. 9. Роден О. “Рука Бога”.</p>	<p>критичну статтю, користуватися літературознавчим словником; усвідомлює суспільне призначення модерністської прози, її гуманістичну спрямованість.</p>	
1	<p align="center"><i>З ІРЛАНДСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p align="center">Джеймс Джойс (1882 - 1941) “Джакомо Джойс”</p> <p>Джойс - ірландський письменник-модерніст, його світоглядні й естетичні позиції. Вплив концепції З.Фрейда на творчий метод письменника. Характерні риси поетики модерністських творів Джойса: “потік свідомості”, аналіз психології людини, елемент пародійності й іронізму, яскраво виражена інтертекстуальність, ремінісценсії.</p> <p>Психологічне есе “Джакомо Джойс”, його автобіографічний характер. Самоіронічний присмак назви твору. Ключова лексика і символіка тексту (“театр” - “гра” - “нещирість” - “герб Шекспіра” тощо) та розмаїття його можливих інтерпретацій.</p> <p>Джойс як один із “батьків модернізму”, засновників літературної школи “потіку свідомості”.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про ремінісценцію, алюзію та пародію, інтертекстуальність. Поглиблення понять про “потік свідомості”, есе. <u>Культурологічний контекст:</u> 1. Клімт Г. “Поцілунок”. 2. Йейтс Дж. Б. “Водойма, в якій Пілат умив руки”. 3. Матісс А. Ілюстрації до “Улліса”, “Розмова”, “Жінка з розпущеним волоссям”. 4. Кес ван Донген “Дама у чорному капелюху”. 5. Жуковський С. “Вітальня з роялем”. 5. Дебюссі К. “Сирени” (ноктюрн).</p>	<p>Студент(ка): називає світоглядні та естетичні позиції Дж.Джойса (звернення до внутрішньої дисгармонії особистості та її бажання знайти гармонію з самим собою, оточуючим світом); ілюструє прикладами з тексту психологічного есе “Джакомо Джойс” характерні риси поетики Джойса; досліджує на прикладі ліричної мініатюри “Джакомо Джойс” засоби відтворення вільного потоку спогадів та асоціацій; визначає жанр твору; наводить приклади автобіографічної складової есе “Джакомо Джойс”; дає визначення понять: “потік свідомості”, інтертекстуальність, ремінісценція, есе, алюзія, пародія; усвідомлює значення творчості митця у світовій літературі.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бігун Б.Я. Історія та міфи у творах письменника-модерніста // ВЛ - 2002. - №2. - С. 56-59. 2. Бегун Б. Джеймс Джойс и его “Джакомо” // Вікно в світ – 2001. - № 3. – С. 123-126. 3. Головченко Н.І. Дослідження авторської концепції шляхом аналізу структурно-стильових доміант твору у стилі “потіку свідомості” “Джакомо Джойс” // ВЛК – 2006. - № 3. – С. 32-39. 4. Кабкова О. Складний і чарівний “Джакомо Джойс” // Газ. ЗЛ – 2000. - № 17. – С. 8. 5. Ковбасенко Ю. Дж.Джойс. Штрихи до портрета. // Тема. – 2002. – № 2. 6. Козорог О. В. Флобер и Джойс: поиски стиля // Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Наукові записки. Сер. Літературознавство. - X., , 2000. - Вип.2 (26). - С.158–160. 7. Мітроусова Т. В. Мотив і потік свідомості в романі Джеймса Джойса “Улісс” // Наукові праці. - Кам’янець-Подільський, 2007. - Вип.14, т.1. - С. 198–210. 8. Фоменко Е. Г. Светоцветовая среда в текстовой модели Джеймса Джойса // Вісник. - Запоріжжя, 2005. - №1. - С.207–211.
4	<p align="center"><i>З АВСТРІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p align="center">Франц Ка́фка (1883 - 1924) “Перевтілення”</p> <p>Кафка — австрійський німецькомовний письменник-модерніст. Концепція світу і людини в творчості митця. Своєрідність світобачення і його художнього вираження в оповіданні “Перевтілення”.</p> <p>“Перевтілення”- яскравий зразок стильової довершеності новаторської прози митця. Філософська проблема твору. Оригінальність трансформації теми “маленької людини”.</p> <p>Внутрішні суперечності головного героя. Людське й “тваринне” в образі Грегора Замзи. Викриття абсурдності світового буття у творі.</p> <p>Особливості композиції, сенс центральної метафори. Символічність твору.</p>	<p>Студент(ка): називає основні етапи творчості Ф.Кафки; розповідає про атмосферу, в якій жив і писав митець; розкриває на прикладі Грегора Замзи та його родини трагедію “маленької людини”; характеризує особливості індивідуального стилю Ф.Кафки, своєрідність світобачення та трагічність світосприймання; реконструює біографію головного героя новели;</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Брод М. О Франце Кафке. – СПб., 2000. 2. Борецький М.І. Гріх бути байдужим // ВЛ – 1997.- № 10. – С. 40-43. 3. Вовк Я. Жорстокий світ самотності. Оповідання Ф.Кафки “Перевтілення” // ЗЛ – 2002. – № 4.- С.28-30. 4. Волошук Е.В. Путь к постижению художественного мира Франца Кафки // Відродження. – 1994. - №2. – С. 14-16. 5. Волошук Е.В. Дон Кихот как фигура искушения: сервантесовские образы в художественном мире Ф.Кафки // Вікно в світ. – 1998. - № 3. 6. Давид Клод. Франц Кафка. – Харьков, Ростов-на-Дону, 1998.

	<p>Поєднання реальності і міфотворчості. Особливості художнього стилю Ф.Кафки.</p> <p>Місце Ф.Кафки у світовій літературі.</p> <p><i>Теорія літератури.</i> Поняття про “магічний реалізм”. Поглиблення понять про експресіонізм, гротеск.</p> <p><i>Міжлітературні зв'язки:</i> 1. Тип “маленької людини” в творах Ф. Достоевського, А.Чехова, Ф. Кафки. 2.“Перевтілення” Ф.Кафки крізь призму „Метаморфоз” Овідія. 3. Фантастика в творах О.Вайльда, К.Чапека, Ф. Кафки. 4. Духовні перевтілення героїв М.Хвильового (новела „Я (Романтика)” та Ф.Кафки .</p> <p><i>Культурологічний контекст:</i> 1. Мунк Е. “Крик”. 2. Малюнки Ф. Кафки. 3. А.Джакометті. “Рука у пастці”. 4. С. Далі “Вечірній павук надії”. 5. Ейнем Г. “Процес” (опера), “Перетворення” (музика для оркестру). 6. Х/ф “Замок” (Німеччина, 1971, реж. У. Шамані). 7. Х/ф “Перевтілення” (реж. В.Фокін, Росія, 2002). 8. Х/ф “Співачка Жозефіна і мишачий король” (за 8 творами Кафки. Реж. С. Маслобойшиков, 1994). 9. Соммер В. Вокальна симфонія на тексти Ф.Кафки. 10. Шонберг А. “Чекання”.</p>	<p>визначає основні проблеми твору (безнадійність людського існування, самотність і відчуження особистості);</p> <p>досліджує трагедію відчуження Грегора Замзи, сенс центральної метафори; особливості використання фантастичних елементів, риси експресіонізму у творі;</p> <p>висловлює судження про стосунки головного героя новели з його родиною; особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту;</p> <p>проводить паралелі у зображенні трагедії “маленької людини” в творах Ф. Достоевського, А.Чехова, Ф. Кафки;</p> <p>дає визначення понять: “магічний реалізм”, міфотворчість, експресіонізм, гротеск;</p> <p>усвідомлює, що творчість Ф.Кафки є творчим втіленням “Я” особистості письменника.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 7. Затонский Д. Ф.Кафка и проблемы модернизма. – М., 1972. 8. Зикіна В.І. “Смерті не знає душа...”// ЗЛ – 2003. - № 10. – С. 49 - 59. 9. Ковбасенко Л. Ф.Кафка: людина в цьому світі – самотня комаха. Конспект уроку з вивчення оповідання “Перевтілення” // ВЛ –1998. – №8. –С. 57-58. 10.Матвієнко С. Г. Бруно Шульц та Франц Кафка на тлі настроїв “безгрунтянства” // Наукові записки. - К., 2001. - Т.19: Філологічні науки. - С.87–91. 11.Набоков В. Франц Кафка // Всесвіт. – 1993. - № 3-4. – С. 152-163. 12.Ніколенко О. Духовні перевтілення героїв Ф.Кафки і М.Хвильового // ВЛ – 2002. – №2.- С. 23-30. 13.Пекарська Н.І. До Кафки – через Гоголя. Урок типологічних сходжень // ВЛ – 2002. - № 9. – С.48-50. 14.Рыхло П. Целан и Кафка // Слово і текст. — Чернівці, 2005. - Вип.2. - С.34–65. 15.Розман І.І. Новела Ф.Кафки “Перевтілення” крізь призму Овідієвих “Метаморфоз” (Конспект уроку-зіставлення) // ВЛ - 2001. - № 10.- С.39-40. 16.Фаторович Б.З., Штейнбук Ф.М., Бойко Л.Я. Франц Кафка “Перевтілення”: матеріали до варіативного вивчення // ВЛ – 1999. - № 7. – С.45-58.
4	<p style="text-align: center;"><i>З РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Михайло Опанасович Булгаков (1891—1940) “Майстер і Маргарита”</p> <p>М.Булгаков — російський прозаїк і драматург. Новаторство творчості. Доля творів письменника.</p> <p>“Майстер і Маргарита” - вершина творчості митця. Історія написання роману. Філософсько-етичні проблеми твору. Тема совісті, співвідношення добра і зла, морального вибору, взаємин особистості з владою, доля невизнаного митця.</p> <p>Система образів. Образи Майстра та Маргарити, Іешуа та Понтія Пілата. Складність та суперечливість образу Воланда. Ствердження цінності творчості і кохання та їх рятівної сили в долі Майстра і Маргарити.</p> <p>Переосмислення біблійних сюжетів та образів, їх роль у розкритті ідейного задуму роману. “Магічний реалізм” роману. Часові шари в творі, художні засоби їх поєднання. Особливості композиційної побудови роману (земний,</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>називає основні етапи творчого шляху М.Булгакова;</p> <p>визначає роль Києва в житті і творчості письменника;</p> <p>характеризує роман “Майстер і Маргарита” як вершину творчості М.Булгакова;</p> <p>розкриває філософсько-етичну проблематику твору (вічну боротьбу Добра і Зла, проблема митця і мистецтва в суспільстві тощо);</p> <p>досліджує авторську майстерність у розкритті світу біблійної давнини, радянської сучасності й фантастичної “демоніани” у творі,</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеева Н. С. Антиутопизм как составляющая постмодернистского комплекса в романах М. Булгакова “Мастер и Маргарита” // Наукові записки.-Х., 2008. - Вип. 1 (53), ч. 2. - С.127–134. 2. Бабинский М.Б. Изучение романа М.Булгакова “Мастер и Маргарита” в XI классе. – М., 1992. 3. Вулис А.З. Роман М.Булгакова “Мастер и Маргарита”. – М., 1991. 4. Живкович И. Фантастика и комизм в романе “Мастер и Маргарита” М. Булгакова // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. - К., 2001.- Вип. 3, Ч.1. - С.9-28. 5. Іваськевич Т. М.Булгаков “Майстер і Маргарита”: Біблійні образи у творі. Майстер і Маргарита на сторінках роману // газ.ЗЛ – 2002. - №. 37. – С. 5-8. 6. Кокарева В.В., Перкова Т.П., Шундра Н.Г., Коваленко К.І., Первак О.П. Михайло Булгаков.

	<p>космічний та біблійний світи). Прийом “роман у романі” (роман Майстра про Іешуа як складова роману Булгакова “Майстер і Маргарита”). Реальне та ірреальне; фантастичне, сатиричне та комічне в творі. Київ у житті і творчості М.Булгакова.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення понять про роман, композицію художнього твору, “магічний реалізм”.</p> <p><u>Міжлітературні зв’язки.</u> 1. Традиції Й.Гете, Е.Т.А.Гофмана в романі М.Булгакова. 2. Філософія Г.Сковороди і її відбиття в романі М.Булгакова. 3.Образ Іуди в творі М.Булгакова та в драматургії Лесі Українки. 4. Переосмислення біблійних образів в романі М.Булгаковим. 5. Анна Ахматова “Пам’яті М.Булгакова”.</p> <p><u>Міжпредметні зв’язки.</u> Всесвітня історія: Тоталітарний режим у СРСР. <u>Культурологічний контекст:</u> 1. Киев Михаила Булгакова: Фотографии, документы, открытки из государственных и частных архивов: Фотоальбом. – К.: Мистецтво, 1993. 2. Нечаева П. Малюнки до роману “Майстер і Маргарита” (2006). 3. Басиров Г. Графічні ілюстрації до роману (2005). 4. Ілюстрації до роману: Н.Рушева (2002), Сафонов (2005). 5. Йейтс Дж. Б. “Водойма, в якій Пілат умив руки”. 6. Катаев Д. “Гела та Бегемот” (2003). 7.Врубель М. “Демон”. 8. Руссо А. “Муза, що надихає поета”. 8. Ге М. “Голгофа”. 9. Шагал М. “Над Вітебськом”, “Закохані”. 10. Джотто. “Поцілунок Іуди”. 11. Петров А. “Майстер і Маргарита” (музика до балету). 12. Суд Пілата (рельєф Західного лютнера собора в Наумбурзі). 13. “Майстер і Маргарита” (вистава Театру на Таганці). 14. “Майстер і Маргарита” (вистава Національного українського драматичного театру ім. І.Франка). 15. Т/ф “Пілат та інші” (реж. А.Вайда, ФРН, 1971). 16. Т/ф “Майстер і Маргарита” (реж. М.Войтишко, Польща, 1989). 17. Х/ф “Майстер і Маргарита” (реж. Ю.Кара, Росія, 1994). 18. Х/ф “Майстер і Маргарита” (реж. В.Бортко, Росія, 2005).</p>	<p>а також їх відокремленість і взаємодія, взаємозв’язок; проводить паралель між булгаковським образом Іешуа та біблійним образом Ісуса Христа; вказує на особливості переосмислення М.Булгаковим біблійних та міфологічних образів; наводить приклади використання автором елементів “магічного реалізму”, нерозривне поєднання реального та ірреального в творі; висловлює судження про особливості композиції твору Булгакова – “роман у романі”; особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; дає визначення понять: роман, контрапункт, “магічний реалізм”; усвідомлює суть покликання мистецтва, рятівної сили творчості і кохання; прагнення до добра і справедливості, непримиренності зі злом, збереження в собі своєї сутності.</p>	<p>“Майстер і Маргарита”: у пошуках методичних варіантів // ВЛ – 2001. - № 3. 7. Лакшин В.Я. Булгакиада. – К., 1991. 8. Лобач С.О. Спокуса пізнання таємниці життя // ЗЛ – 2004. - № 1. – С. 2-9. 9. Михаил и Елена Булгаковы. Дневник Мастера и Маргариты. – М., 2001. 10.Резніченко Н. “Каждому воздасться по вере его” (Проблемний аналіз роману “Майстер і Маргарита” М.А.Булгакова) // Газ. ЗЛ - 2004. - № 40. - С. 5-14. 11. Палиевский П.В. Последняя книга М.Булгакова // Михаил Булгаков. Мастер и Маргарита. – М.: Высшая школа, 1989. – С. 474-483. 12.Петровский М.С. Мастер и город. Киевские контексты Михаила Булгакова. – 2001. 13.Смирнов Ю. М. Библиейские мифы в “Мастере и Маргарите” // Мова і культура. - К., 1997. - Т.3. - С.160–169. 14.Соколов Б.В. Михаил Булгаков (100 лет со дня рождения). – М.: Знание, 1991. 15.Соколов Б.В. Булгаковская энциклопедия. – 1996. 16.Соколинская Е. Г. Маргарита как гендерный миф (перечитывая роман М. А. Булгакова “Мастер и Маргарита”) // Учен. зап. - Симферополь, 2005. - Т.18, №1 (57): Сер.: Филология. - С.212–215. 17.Чудакова М.О. Жизнеописание Михаила Булгакова. – М., 1988.</p>
2	<p style="text-align: center;"><i>З НІМЕЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Томас Манн (1875 - 1955) “Маріо і чарівник”</p> <p>Томас Манн — німецький письменник, один із засновників інтелектуальної прози ХХ ст., лауреат Нобелівської премії. Гуманізм - життєва позиція митця. Активність у антифашистському русі. Антитоталітарний характер, реалізм та модернізм у його творчості.</p> <p>“Маріо і чарівник” як новела-застереження. Напруга передвоєнної ситуації в Європі й тривожний настрій в новелі. Алегоричність і паралелізм у творі (гіпнотична влада чарівника над натовпом і маніпуляції свідомістю людей). Викриття антигуманної сутності влади фашизму. Віра письменника в здатність особистості до збереження свого “я”. Бунт Маріо як провістія звільнення народів світу від загрози тоталітаризму. Художні особливості новели.</p>	<p>Студент(ка): пояснює антитоталітарний характер творчості Т.Манна, а також чому гуманізм став життєвою позицією митця; характеризує головних героїв твору, аналізує композицію твору, характер зіткнення “чарівника” (гіпнотизера) і Маріо; висловлює особисте ставлення до бунту Маріо, проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; дає визначення понять: підтекст,</p>	<p>1. Апт С. Томас Манн. – М., 1972. 2. Волощук Є. В. На перетині гуманістичної та модерністської традиції: духовні джерела творчості Томаса Манна //ВЛ – 2002. – №12. - С.52-54. 3. Дітькова С.Ю. Томас Манн і його новела “Маріо і чарівник” // ЗЛ – 2003. - № 9. - С. 30-32. 4. Дымерская Л. Томас Манн и Николай Бердяев о духовно-исторических истоках большевизма и национал-социализма // Вопросы философии. – 2001. - № 5. – С. 62-77. 5. Затонский Д. Волшебные горы Томаса Манна. – К. – 1985. 6. Манн Т. Очерк моей жизни // Манн Т.Собр. соч. В 10 т. – Т.9. – М., 1975. 7. Мацевко Л.В. Особливості реалізму в літературі початку ХХ століття (Компаративний огляд</p>

	<p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення понять про жанр новели, підтекст, твір-застереження.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Тоталітарні режими в романі М.Булгакова “Майстер і Маргарита” та в новелі Т.Манна “Маріо і чарівник”. 3. Вплив німецьких романтиків та російських письменників XIX ст. на творчість Т.Манна.</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія: 1. Назрівання Другої Світової війни. Прихід до влади політичних діячів Гітлера і Мусоліні. Нацистський режим. Історична ситуація в Італії.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. Дюфі Р. “Берег моря у Ніцці”, “Казино у Ніцці”, “Автопортрет з масками”. 2. Перевальський Є. “Італійська Рив’єра”. 3. Ліберман М. “Портрет Т.Манна”. 7. Сітроен П. “Портрет Т.Манна”. 4. Зейтц Г. “Т.Манн” (бюст).</p>	<p>новела-застереження; проводить паралелі між духовною атмосферою, в якій жили герої роману М.Булгакова “Майстер і Маргарита” і новели Т.Манна “Маріо і чарівник”; усвідомлює неприйняття диктату чужої волі, необхідність поваги до людської гідності, уміння виявити силу волі у боротьбі зі злом.</p>	<p>оповідань В.Винниченка, І.Буніна, Т.Манна) // ВЛ – 1999. - № 8. – С. 40-45.</p> <p>8. Мележик В. Психологія свободи. За новелою Т.Манна “Маріо і чарівник” // ЗЛ – 2005. - № 45.</p> <p>9. Пюра И. Томас Манн и его “апокалипсис современной культуры” // Київське музикознавство. - К., 1998. - Вип.1. - С. 203–211.</p> <p>10. Шахова К. Музична стихія в Томаса Манна // Газ.ЗЛ - 2003.- № 36. - С.17-21.</p> <p>11. Ященко Є. Велич Томаса Манна // Всесвіт. – 1992. - № 5-6.</p>
4	<p style="text-align: center;">З ФРАНЦУЗЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</p> <p style="text-align: center;">Альбєр Камю (1913—1960) “Чума”</p> <p>Камю – французький письменник-модерніст, філософ, лауреат Нобелівської премії. Його філософські й естетичні погляди. Вплив екзистенціалістських ідей на творчість митця.</p> <p>Антифашистська спрямованість роману-притчі “Чума”. Алегоричне зображення французького Руху Опору. Метафізика абсурду і етика трагічного стоїцизму в романі “Чума”.</p> <p>Система образів. Персоніфікація різних можливостей морального вибору в образах Ріє, Тарру, Грана, отця Панлю, Рамбера, Котгара. Концепція світу та людини, проблема морального вибору в екстремальних ситуаціях, цінність особистісного начала та обов'язку перед людством. Екзистенціальний смисл роману. Багатопланове значення образу чуми. Наявність образу автора. Особливості художнього часу й простору, жанру “роману-хроніки”.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про інтелектуальну прозу, екзистенціалізм, абсурд, роман-притчу, роман-хроніку.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Романи-притчі А.Камю і твори М.Хвильового, А.Платонова.</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія: Друга світова війна. Окупаційний режим та Рух Опору на окупованих територіях.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. Пікассо П. “Герніка”. 2. Далі С. “Передчуття громадянської війни”. 3. Магрітт Р. “Велика війна”. 4. Бьоклін А. “Острів мертвих”, “Війна”. 5. Дікс О. “Війна і мир” (фреска). 6. Гончарова М. “Апокаліпсис”. 7. Хаджинов “Милосердя”. 8. Кіттельсен Т. “Чума”, “Апокаліпсис”. 9. Шонберг А. “Уцілілий з Варшави”. 10. Чума. Лікар у спеціальному одязі (малюнок XVII ст.). 11. Х/ф “Сторонній” (Італія-Франція-Алжир, 1967).</p>	<p>Студент(ка): визначає філософські й естетичні погляди А.Камю як одного із лідерів мистецького напряму екзистенціалізму, особливості сприйняття Камю теорії екзистенціалізму в різні періоди його творчості; характеризує головних героїв твору з позиції різних можливостей морального вибору людини у “межовій ситуації”, визначивши філософську основу кожної позиції; досліджує філософський зміст роману-притчі, зміст підтексту сюжету боротьби оранців з чумою; символіку чуми в романі; пояснює, в чому полягає сенс перестроги А.Камю; висловлює судження щодо поглядів письменника на принципово важливі проблеми вибору життєвої позиції і відповідальності людини за цей вибір; висловлює міркування щодо думок митця, висловлених у романі: “Чума...стала загальною справою”, “чума – нескінченна поразка”, “люди більше заслуговують на захоплення, ніж на зневагу” ін.; висловлює особисте ставлення</p>	<p>1. Волощук Є.В. Духовні й художні здобутки літератури екзистенціалізму // Газ. ЗЛ – 2000. - № 20. – С. 1-8.</p> <p>2. Величковский С. “Проклятые вопросы” Камю // Альбер Камю. Избранное. – М., 1988. – С.5-38.</p> <p>3. Горідько Ю. Вивчення творчості Альбера Камю // ЗЛ – 2005. - № 3. – С. 5 – 16.</p> <p>4. Зарудня І.О. До змісту роману – через осмислення особливостей його художнього простору, часу та системи символів: Уроки аналітичної роботи за романом “Чума” А.Камю // ВЛ – 2006. - № 3. - С. 49-61.</p> <p>5. Лобода О. “Єдине, що важливо – це бути людиною...” // ЗЛ – 2003. - № 8. – С. 17-19.</p> <p>6. Наливайко Д. Інтелектуальна проза Альбера Камю // Камю А. Вибрані твори в 3-х т. – Т.3. – Х., 1997.</p> <p>7. Наливайко Д. Трагічний гуманізм Альбера Камю // Камю А. Вибрані твори. – К., 1991.</p> <p>8. Науменко К. Ю. Екзистенціальне тлумачення людини в творах Ж. П. Сартра, А. Камю та М. Бердяєва // Вісник. – Рівне, 2003. – Вип.4 (23). – С. 272 – 279.</p> <p>9. Малигіна Л. Ідея відповідальності кожної людини за опір злу // Газ.ЗЛ – 2001. - № 7. – С.4-5.</p> <p>10. Островська Г. О. Використання елементів компаративного аналізу при вивченні роману А. Камю “Чума” (на матеріалі повісті В. Шевчука “Мор”) // Вісник. – Глухів, 2006. – Вип.7. – С. 179 – 182.</p> <p>11. Попович М. Альбер Камю – художник і мислитель // Вікно у світ – 2000. - № 1. – С. 130-138.</p>

			<p>до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; розвиває вміння і навички, філософського прочитання твору; дає визначення понять: екзистенціалізм (як літературне явище), інтелектуальна проза, абсурд, образ-символ, роман-притча, роман-хроніка; усвідомлює принципи гуманістичної етики А.Камю, виконання морального обов'язку, виявлення активної дійової позиції у боротьбі з усіяким лихом.</p>	<p>12.Рикун І. П. “Сторонній” А. Камю. Роздуми про абсурдний роман // Вісник. – Запоріжжя, 2001. - № 4: Філологічні науки. – С. 106 – 111. 13.Токмань Г.Л. Альбер Камю: діалог письменника і філософа з іншими та із самим собою // Газ. ЗЛ – 2001. - № 5. – С. 51-55. 14.Фокин С. Альбер Камю. Роман. Філософія. Жизнь. – СПб., 2000. 15.Фолкнер У. Альбер Камю // Фолкнер У. Статті, речи, письма. – М., 1985.</p>
2		<p style="text-align: center;"><i>З АНГЛІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Джордж Орвелл (1903-1950) “Скотоферма”</p> <p>Біографічні відомості про Джорджа Орвелла (Еріка Блера). Викриття радянської сталінської тиранії в алегоричній казці “Скотоферма” (в оригіналі: “Animal Farm: A Fairy Story”). Сатиричне зображення реалій радянського життя та міфів сталінської ідеології у творі. Дослідження закономірностей злочинного переродження ідей комуністичної утопії.</p> <p>Художня своєрідність твору-казки. Характерні ознаки антиутопії в казці Дж.Орвелла: жорстоке гноблення людей авторитарною владою; принципова невідповідність красивих і правильних гасел та їх реального втілення у житті тощо. Авторська іронія і її символіко-алегоричний сенс; афористичність мови.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення понять про антиутопію і сатиру, афористичність мови.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1.Критика тоталітарної системи в творах М.Хвильового, М.Куліша, О.Хакслі, Дж.Орвелла, К.Чапека. 2. Зв'язок твору Дж.Орвелла із сатирико-алегоричною традицією Дж.Свіфта (“Мандри Гулівера”, “Казка діджкі” та ін.). 3.Антиутопії у російській літературі (“Ми” Є.Зам'ятіна, “Котлован” А.Платонова).</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Історія України: “Розстріляне відродження” (творча доля митців Є.Плужника, М.Хвильового, Г.Косинки, М.Куліша, Л.Курбаса та ін.). Всесвітня історія: Історія німецького милітаризму. Історія встановлення тоталітарних політичних режимів у СРСР та в Західній Європі.</p>	<p>Студент(ка): перелічує характерні ознаки антиутопії в казці Дж.Орвелла; аналізує причини деградації тварин, які взяли на фермі владу в свої руки; художні особливості казки Дж.Орвелла (зокрема – у зіставленні з алегорично-викривальним зображенням недоліків європейського суспільства у творах Дж.Свіфта); пояснює, в чому полягає авторська іронія і її символіко-алегоричний сенс під час переписування тваринами початково правильних гасел: “Усі тварини рівні” - “Усі тварини рівні, але деякі – рівніші” і т.п.; висловлює міркування з приводу того, чому для реалізації свого задуму митець обрав жанр казки; дає визначення понять: антиутопія, сатира, афористичність мови; розвиває вміння давати правильну оцінку історичним подіям; усвідомлює переваги гуманізму над будь-якими ідеологіями,</p>	<p>1. Зверев А. О старшем Брате и реве кита: Штрихи к портрету Дж. Оруэлла // Литературное обозрение. – 1989. - № 9. 2. Блюм Арлен. “Путешествие” Оруэлла в страну большевиков. К 100-летию Джорджа Оруэлла: Документальная хроника. – М.: Незнание-сила, 2003. 3. “Big Brother Is Watching You!” - до ювілею Джорджа Орвелла / За матеріалами “Німецької хвилі” // Всесвіт. – 2003. - N 9/10. - С.172-173 4. Рябчук М. Похмурий пророк, або орвеллівський світ на українських теренах // Кур'єр Кривбасу. – 2000. - № 6. – С. 147-152. 5. Савченко З. Джордж Оруелл. “1984”: вплив світоглядних пріоритетів автора на вирішення основних проблем роману // ЗЛ. – 2006. - №2. 6. Скуратівський В. Міф про Джорджа Оруелла // Всесвіт. - 1991. - № 1. 7. Таратута С. Антиутопии Дж.Оруелла и Е.Зам'ятіна // ВЛК – 2006. - №12. 8. Шахова К.О. Англійська художня антиутопія у світовому контексті // Література Англії. XX століття. – К., 1993.</p>

			необхідність вияву опору несприйнятливим життєвим обставинам.	
2	<p>Із лірики періоду Другої світової війни Пауль Целан “Фуга смерті”, Поль Елюар “Свобода”, з поезій К.Симонова, Ю.Друніної, О.Берггольц та ін. (за вибором викладача)</p> <p>Осмилення досвіду Другої світової війни у ліриці європейських та російських авторів.</p> <p>Пауль Целан (Анчель) - “поет III тисячоліття”. Пошуки нової поетичної мови для відтворення трагедії Другої світової війни у творчості митця. Модерністське зображення трагедії Голокосту в поезії “Фуга смерті” Пауля Целана. Паралелізм як засіб викриття спотворення фашизмом ідеї рівноправності й багатства німецької та європейської культур. Принципи художньої організації твору, особливості його композиції. Пауль Целан і Україна.</p> <p>Уславлення ідеалу свободи як найвищої цінності людського життя у вірші “Свобода” Поля Елюара. Відтворення суворої правди війни та щоденного героїзму в поезіях К.Симонова, Ю.Друніної, О.Берггольц та ін. (1-2 твори за вибором викладача).</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення поняття про лірику та її жанри.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> Друга світова війна в творах зарубіжних (Г.Белль, О.Твардовський, А.Камю, В.Биков) та українських письменників (О.Довженко, О.Гончар, Г.Тютюнник, А.Малишко та інші).</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія: Друга світова війна.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. Клеє П. “Викреслений зі списку”. 2. Гартфілд Дж. “Обличчя фашизму”. 3. Пікассо П. “Герніка”. 4. Сікейрос Д.А. “Ридання”. 5. Дікс О. “Війна”. 6. Маргрітт Р. “Пам'ять”. 7. Йокубоніс Г. “Пам'ятник жертвам фашизму”. 8. Бріттен Б. “Военний реквієм”. 9. Пенде-рецький К. Dies irae (ораторія пам'яті замучених в Освенцимі). 10. Мійо Д. “Вогняний замок” (пам'яті жертв фашистських таборів). 11. Бах Й.С. “Фуги”.</p>	<p>Студент(ка): називає імена основних авторів, які присвятили свої твори темі Другої світової війни; виразно читає та аналізує вірші періоду Другої світової війни (П.Целан. “Фуга смерті”, Анна Ахматова “Реквієм”, К.Галчинський. „Пісня про солдатів з Вестерплатте”, Поль Елюар „Свобода”, Р.Рождественський “Реквієм”, поезії О.Твардовського, К.Симонова, Ю.Друніної, О.Берггольц, В.Некрасова та ін, а також уривки з творів Г.Белля, М.Шолохова, В.Бикова); характеризує особливості зображення трагедії Голокосту в поезії “Фуга смерті” П.Целана; дає визначення поняття: ліричні жанри; усвідомлює небезпеку війни як соціального явища, необхідності вироблення активної життєвої позиції; поняť честі, людської гідності, мужності, сили духу, відданості народу.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аннинский Л.А. Ольга Берггольц: “Я...ленинградская вдова”// Общественные науки и современность. – 2005. - № 4. - С. 155-166. 2. Булаховська Ю.Л. Слов'янські літератури (польська, чеська, сербська, болгарська) у шкільному курсі всесвітньої літератури. Матеріали до уроків у 5-11 класах. - К., 1997. - С.58-69. 3. Гузь О. Модерністське зображення трагедії Голокосту у поезії Пауля Целана “Фуга смерті” // ЗЛ - 2005. - № 2. 4. Наливайко Д.С., Рихло П.В. “Фуга смерті” Пауля Целана в контексті його творчості//ВЛ –2002. -№ 1. 5. Неб'янська Т. Модерністське зображення трагедії Голокосту у поезії Пауля Целана “Фуга смерті” // ЗЛ – 2005. - №8. - С. 19 – 22. 6. Непадымка А. С. Эстетические функции ключевых слов в поэзии Юлии Друниной // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. -К., 2001. - Вип.3, ч.1. - С.83–93. 7. Пауль Целан: Материали, исследования, воспоминания. – Т.1. Голоса и переклички. – М.: Мосты культуры, Иерусалим: Гешарим, 2004. 8. Рихло П. В. Поетика діалогу Пауля Целана як спроба подолання культурної кризи доби // Питання літературознавства. - Чернівці, 2005. - Вип.12 (69). - С.88–105. 9. Сорокіна Е.А. Пауль Целан і його “Фуга смерті” // ВЛ – 2003. - № 4. 	
IV.	18	ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.		
2	<p>Вступ. Світова література другої половини ХХ ст.</p> <p>Світова література другої половини ХХ ст. Розвиток існуючих і виникнення нових літературних напрямів, течій і тенденцій. Художньо-естетичні пошуки. Розвиток прози у Європі, США, Латинській Америці, Японії та Росії.</p> <p>Осмилення трагедії Другої світової війни в повоєнній літературі (Г.Белль, В.Биков, В.Некрасов, К.Воробйов та інші).</p> <p>Відлуння екзистенціалістських настроїв у західній (В.Голдінг та ін.) і східній (Кобо Абе та ін.) прозі.</p> <p>Поява “нового роману” у французькій літературі (Н.Сарот “Золоті плоди”,</p>	<p>Студент(ка): перелічує характерні ознаки літератури другої половини ХХ століття; називає найвидатніших представників літератури зазначеного періоду та їхні твори; характеризує літературний процес II половини ХХ ст. як</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зарубіжна література: Проб. підруч. для 11 кл. загальноосвіт. шк. / За ред. проф.О.С.Чиркова – К.: Веселка, 1999. - С. 181 – 189. 2. Зарубіжна література / За ред. О.М.Ніколенко, Н.В.Хоменко, Т.М.Коневої.- К.: Академія, 1998.- С. 222 - 229. 3. Волощук Є.В. Зарубіжна література: Підручник для 11-го класу загальноосвіт. навч. закл. – К : Генеза, 2004. – С.321 – 336. 	

	<p>“Ви чуєте їх ?”; Ф.Моріак “Шлях в нікуди”, “Тереза Дейскейру”, “Клубок змій”).</p> <p>Розвиток модерністських традицій у романі Дж.Апдайка “Кентавр”.</p> <p>Нові обрії жанру фантастики (С.Лем, Р.Бредбері, брати Стругацькі, С.Кінг, А.Азімов та інші).</p> <p>Латиноамериканський “магічний реалізм” (Г.Гарсія Маркес, Х.Кортасар та інші).</p> <p>“Табірна проза” у російській літературі (В.Шаламов, О.Солженіцин).</p> <p>“Література відлиги” (А.Вознесенський, Є.Євтушенко, Б.Окуджава та ін.)</p> <p>Проблема історичної правди, роздуми про моральність та людяність, духовність, милосердя, засудження збагачення, жорстокості у творчості киргизького письменника Ч.Айтматова.</p> <p>Подальший розвиток театру. Художні відкриття “драми-параболи” (М.Фріш, Ф.Дюрренматт та інші) та “театру абсурду” (Е.Йонеско, С.Беккет та інші).</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про “театр абсурду”, “новий роман”, фантастику та її різновиди. Поглиблення понять про екзистенціалізм, “магічний реалізм”.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> Явище “шістдесятництва”, нью-йоркська група, постшістдесятники, українська “хімерна проза”.</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія: Історико-культурна ситуація повоєнного світу.</p>	<p>перехід від модернізму до постмодернізму;</p> <p>дає визначення понять: екзистенціалізм, “магічний реалізм”, “театр абсурду”, “новий роман”, фантастика та її різновиди;</p> <p>розвиває навички дослідницької діяльності;</p> <p>удосконалює вміння складати опорно-логічний конспект, самостійно опрацьовувати літературно-критичну статтю, користуватися літературознавчим словником;</p> <p>усвідомлює суспільне призначення літератури означеної доби, її філософську спрямованість.</p>	<p>4. Ніколенко О. М. Світова література другої половини ХХ століття: тенденції і здобутки // Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Наукові записки. Сер. Літературознавство. - Х., 1998. - Вип.8 (19). - С.105–114.</p>
2	<p style="text-align: center;"><i>З АНГЛОМОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Вістен Гью Оден (1907—1973) “Куди ж ти, куди?..”, “1 вересня 1939 року”, “В музеї образотворчого мистецтва”, “Популярний життєпис”</p> <p>В.Оден — один з найвизначніших англомовних поетів ХХ ст. Широта тематичного і жанрово-стильового діапазону його поезії. Екзистенційна конкретика поезій і присутність глибинних буттєвих проблем. Інтелектуальний характер поезії (згадки картини Пітера Брейгеля “Ікар”, вільна орієнтація у різних епохах світової культури). Філософсько-медитативний характер лірики повоєнних десятиліть. Висока версифікаційна майстерність Одена, використання багатомістових набутків англійського віршування.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про медитативну лірику.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Уривок із “Іліади” Гомера (пісня 18, вірші 478-617).</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. П.Брейгель “Падіння Ікара”. 2. І.Глазунов “Російський Ікар”. 3. О.Дейнека “Нью-Йорк”. 4. П.Блюме “Вічне місто”. 5. Л.Лозовік “Нью-Йорк”. 6. Р.Кент “Смерть фашизму”. 7. Р.Браун “Найвища катастрофа у світі”. 8. Ж.Тінглі “Фрагмент із повагою до Нью-Йорку”.</p>	<p>Студент(ка): визначає творчість Одена як одну з вершин світової поезії ХХ ст.; характеризує особливості інтелектуальної поезії митця; висловлює особисте ставлення до проблем, що порушуються у віршах Одена, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; виразно читає і аналізує вірші В.Одена; дає визначення понять: лірика та її види, інтелектуальний характер поезії; розвиває читацький інтерес до творчості митця.</p>	<p>1. Алякринский О. У.Х.Оден // Писатели США: Краткие творческие биографии. – М.: Радуга, 1990. – С.7.</p> <p>2. Бродський И.А. У.Х.Оден: осень 1978 – весна 1983. // Волков С. Диалоги с Иосифом Бродским: Литературные биографии. – М., 1998. С. 141- 143.</p> <p>3. Оден У.Х. Стихи / Пер. с англ. В.Топорова. Вступление А.Зверева // Иностранная литература. – 1989. - № 12. – С. 146 – 156.</p> <p>4. Оден У.Х. Чтение. Письмо. Эссе о литературе. – М., 1998.</p> <p>5. Стріха М. Про Вістана Г'ю Одена на тлі українських сюжетів // Література плюс. – 2001.- № 3. – С.4.</p>
4	<p style="text-align: center;">Ернест Міллер Хемінгуей (1899—1961) “Старий і море”</p>	<p>Студент(ка): характеризує новаторський характер прози Е.Хемінгуея;</p>	<p>1. Анастасьєв Н. Творчество Эрнеста Хемингуэя. – М., 1981.</p> <p>2. Анастасьєв М. Ернест Хемінгуей: поза стилем //</p>

	<p>Творчий шлях американського журналіста, письменника, лауреата Нобелівської премії Е.Хемінгуея. Багатство творчої спадщини митця. Хемінгуеївський “герой кодексу” - сильна самотня людина; її здатність постояти за себе, прагнення до незалежності й свободи, уміння цінувати дружбу й кохання. Новаторство прози: лаконізм, відвертість сповіді від першої особи, “принцип айсберга”.</p> <p>“Старий і море” — філософська повість-притча про людину. “Життєподібний” сюжет і філософсько-символічний зміст твору. Показ драматичних суперечностей людського буття: його осмисленості й абсурдності, перемог і поразок, величі й слабкості, протистояння людини природі та єдності з нею.</p> <p>Система образів притчі та їх символіка. Оспівування сили волі, розуму, мужності, гідності, вірності, духовної незламності та оптимізму. Утвердження закону природного життя в образі старого Сантьяго. Порушення соціальних та моральних проблем сучасності. Сенс фіналу повісті.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про повість-притчу, “принцип айсберга”. Поглиблення понять про підтекст, образи-символи.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Притчовий характер творів А. де Сент-Екзюпері, Е.Хемінгуея, А.Камю, В. Шевича. 2. Вплив екзистенціалізму на творчість Е. Хемінгуея. 3. Духовна воля до життя, ідея перемоги духа над матерією у творчості Дж.Лондона (“Воля до життя”), О.Турянського (“Поza межами болю”), Е.Хемінгуея (“Старий і море”). 3. Образ Хемінгуея в російській літературі : Є.Євтушенко (“Встреча в Копенгагені”), Л.Кулик (“В доме Хемингуэя в Гаване”).</p> <p><u>Культурлогічний контекст:</u> 1. Ілюстрації до твору Б.Власова, Д.Шмарінова. 2.Кент Р. “Трудівники моря”. 3. Чюрльоніс М. “Соната Море”. 4. Райдер А. “Трудівники моря”. 5. Генрі Р. “Хлопчик-рибалка”. 6. Бенуа О. “Берег”. 7. Тьорнер В. “Рибалки на морі”. 8. Дебюссі К. “Море”(три симфонічні ескізи). 9. Х/ф “Старий і море” (реж. Дж.Сторджес). 10. М/ф “Старий і море” (реж. О.Петров, Росія, 2000).</p>	<p>пояснює, чому твір “Старий і море” називають повістю-притчею про людину;</p> <p>визначає конфлікт і сюжет твору;</p> <p>досліджує на матеріалі повісті ставлення старого до риби, коментуючи звернення Сантьяго до неї, а також роздуми автора про стосунки людини і природи, людини і Всесвіту;</p> <p>реконструює історію стосунків старого і хлопчика;</p> <p>з'ясовує на матеріалі повісті сучасне розуміння притчі як концентрованої оповіді з повчальним підтекстом, її актуальність;</p> <p>розкриває філософсько-символічний зміст сюжету твору: спроможність людини протистояти життєвим труднощам, непереможність людського духу;</p> <p>висловлює припущення щодо назви та фіналу твору; особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту;</p> <p>дає визначення поняття: повість-притча, “принцип айсберга”, підтекст, образи-символи;</p> <p>усвідомлює складність морально-етичного вибору, уміння передбачити його наслідки; переваги гуманізму.</p>	<p>Американська література після середини ХХ століття. - К., 2000. - С. 294–297.</p> <ol style="list-style-type: none"> Александрюк Р. Старий і море //ЗЛ– 2003. - № 8. – С. 11 - 16. Гладышев В. Человека можно уничтожить, но его нельзя победить // Вікно у світ. – 1999. – № 6. Грибанов Б.Т. Эрнест Хемингуэй. - Ростов-на-Дону, 1998. Денисова Т. Эрнест Хемингуей. Життя і творчість. – К., 1972. Денисова Т. Роман і романісти США ХХ ст. – К., 1990. – С. 101-124. Дзюбенко М. Бути людиною // ВЛК - 2001. - №2. - С.22-26. Караменов М. “Старий і море” Е. Хемінгуея // Тема. – 2003. – №2. Кириоткина В.В. Сравнительный анализ повести-притчи Э.Хемингуэя “Старик и море” и романа П.Коэльо “Алхимик”//РСШУ–2009.-№1.–С.41-44. Кудар І. В. Урок на тему: “Людина-легенда. Эрнест Міллер Хемінгуей” // Професійно-технічна освіта: інноваційний досвід, перспективи. — Х., 2006. — Вип.2. — С. 38–39. Руденко Г. “Своїє долі шукають усі – і люди, й птахи, й риби...” Повість-притча Хемінгуея “Старий і море” // ВЛ – 2000. - № 4. – С. 9-16. Салтанова І. М. Ліричний елемент в оповіді Е. Хемінгуея // Наукові праці. - Кам'янець-Подільський, 2007. - Вип.14, т.1. - С.269–275. Хемінгуей Е. Старий і море.: Посібник для 11 класу/ Автор-укладач Шутько Р.Б. – Харків.: Веста: Видавництво “Ранок”, 2002. Хотчнер А.Э. Папаша Хемингуэй. – М., 2002.
2	<p style="text-align: center;">Джером Дейвід Селінджер (нар. 1919р.) “Ловець у житті”</p> <p>Загальний огляд творчості американського письменника Д.Селінджера.</p> <p>Повість “Ловець у житті” - протест проти бездуховності суспільства. Актуальні проблеми формування життєвих цінностей молодих людей та їхнє втілення в лірико-психологічній повісті. Віддзеркалення у ній нонконформістського світовідчуття. Голден Колфілд – предтеча “бунтівного покоління” 60-х років ХХ ст. Протест головного героя проти фальші та його</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>визначає особливості розкриття теми відчуження особистості в сучасному світі у творчості Дж.Селінджера; акцентує увагу на художніх особливостях оповіді в повісті “Ловець у житті”;</p> <p>характеризує образ Голдена Колфілда;</p> <p>висловлює судження про життєві</p>	<ol style="list-style-type: none"> Галинская И.Л. Философские и эстетические основы поэтики Дж.Селинджера. – М., 1975. Гольтер И.М. Роман Дж. Селинджера “Над пропастью во ржи” на перекрестке литературных традиций и открытый //РСШУ –2009. - № 2.–С.38–40. Єременко О.В., Штейнбук Ф.М. Дж.Селінджер. “Над прірвою у житті”. Тринадцятий апостол? // ВЛ - 2000. - № 4. - С. 56 - 58. Красуцька І. Крутий обрив дорослості. За романом Джерома Д.Селінджера “Над прірвою у

	<p>роль у розвитку сюжету твору. Монолог-сповідь як форма оповіді та її роль у втіленні концепції автора. Сенс та варіативність перекладів заголовку повісті.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про твір-сповідь, лірико-психологічну повість. Поглиблення поняття про композицію художнього твору. <u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Переосмислення вірша Роберта Бернса (Р.Бернс. “Пробираєсь до калитки полем вдоль межі...”) в повісті Дж.Селінджера. 2. Д.Павличко. “У домі Хемінгуея під Гаваною”. <u>Культурологічний контекст:</u> 1.Е.Уорхол. “Чотири Мерилін”. 2.Зародження рок-н-ролу в Америці (1950-60 рр.): Е.Престлі та інші. 3.Х/ф „Ловець у житі” (США, 2008, реж. Н.Томм).</p>	<p>цінності юнака; порівнює власні судження про головного персонажа із самохарактеристикою Голдена; пояснює сенс назви твору; коментує варіативність перекладів заголовку повісті: оригінал – «The Catcher in the Rye» - укр. переклад – «Ловець у житі»; рос.переклад – «Над пропастью во ржи»; дає визначення понять: повість, твір-сповідь, композиція художнього твору; усвідомлює наскільки важливим для становлення і розвитку молодого людини є правильний життєвий вибір.</p>	<p>житі”// ЗЛ – 2006. - № 8. 5. Марченко Н.П., Савчук Р.П. Сенс просвітлення: Постмодернові роздуми про роман Дж.Селінджера “Над прірвою у житі” // ВЛК – 2001. - № 5. – С. 52-54. 6. Нестерова Л. Молодий герой і Америка. За романом Джерома Д.Селінджера “Над прірвою у житі”// ЗЛ – 2006. - № 8. 7. Марченко Н.П., Савчук Р.П. Сенс просвітлення: Постмодернові роздуми про роман Дж.Селінджера “Над прірвою ужиті”// ВЛ – 2001. - № 5. – С. 52-54. 8. Скобельська О.І. Виклик над безоднею.// ВЛК – 2004. - № 9. – С. 33-37. 9. Таратута С. Світ, що руйнує красу. Деякі аспекти аналізу роману Дж.Д.Селінджера “Над прірвою у житі” // ВЛК – 2006. - № 7-8.</p>
2	<p style="text-align: center;">З ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ Габріель Гарсія Маркес (нар. 1928) “Стариган з крилами”</p> <p>Гарсія Маркес — відомий колумбійський письменник і публіцист, лауреат Нобелівської премії. Тематичне та жанрове багатство творчої спадщини митця. Творчість Г.Гарсія Маркеса – одна з найяскравіших ілюстрацій “магічного реалізму”. Звернення до фольклорно-міфологічної традиції - найсуттєвіша риса творчості митця. Проблематика та система образів оповідання “Стариган з крилами”. Філософсько-етичний сенс зустрічі янгола з людьми. Своєрідність образу янгола: його безпорадність і терпимість до людей, спорідненість з людською природою. Алегоричний сенс зображення людського суспільства, його ставлення до янгола. Органічне поєднання буденного й фантастичного як характерні риси “магічного реалізму” в оповіданні “Стариган з крилами”. Місце Гарсія Маркеса у світовій літературі.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення понять про “магічний реалізм”, гротеск, міфопоетику твору. <u>Міжлітературні зв'язки:</u> 1. Поєднання фантастики та реальності в творах Е.Т.А.Гофмана, М.Булгакова, Г.Гарсія Маркеса. 2. “Магічний реалізм” Г. Гарсія Маркеса та українська „химерна проза”: В.Дрозд, Ю.Щербак, О.Льченко, Є.Гуцало, П.Загребельний. <u>Культурологічний контекст:</u> 1. Фюслі І.Г. “Мовчазність”. 2. Редон О. “Ангел”. 3. Сікейрос Д.А. “Тропічна Америка”. 4. Маргін С. “Ангел”. 5. Леонардо да Вінчі. “Голова ангела”.</p>	<p>Студент(ка): розкриває особливості творчості Г.Гарсія Маркеса; визначає компоненти оповідання, що складають його сюжет та їх значення у розкритті ідейного змісту твору; акцентує увагу на атмосфері, в якій жив ангел - герой оповідання “Стариган з крилами”; досліджує на матеріалі оповідання зрощення фантастичних елементів з побутовими деталями в оповіді, роль іронії; висловлює власні судження про алегоричний сенс зображення людського суспільства, в якому немає місця янголам, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; дає визначення понять: “магічний реалізм”, гротеск, міфопоетика; усвідомлює вплив Г.Гарсія Маркеса на розвиток всесвітньої літератури, сутність його пересторог.</p>	<p>1. Борщевська Л. Габріель Гарсія Маркес: журналіст і письменник // Газ.ЗЛ - 2002. - № 20. - С. 10-11. 2. Буряк С. Любов'ю прощати винних гріхи... // Газ. ЗЛ – 2004. - № 13. – С. 18-23. 3. Габріель Гарсія Маркес. “Стариган із крилами”: у пошуках методичних варіантів /Тараник К.В., Фоміна С.П., Рудаківська С.В., Обозна В.П., Бойко Л.Я. // ВЛ – 2003. - № 4. - С. 39-45. 4. Інтерв'ю с Маркесом // Приглашение к диалогу. Латинская Америка: размышления о культуре континента. – М., 1986. 5. Земсков Г. Габриэль Гарсиа Маркес. - М.,1986. 6. Логінов А. “Якби мені крила, щоб вмів я літати...”// Газ.ЗЛ - 2002. –N 20. - С. 3-4. 7. Нев'ярович Н.Ю. Основні риси поезиї “магічного реалізму” // ВЛ – 2006. - № 6. – С. 4-7. 8. Ніколенко О.М., Марченко Н.Г. Чи потрібні янголи на землі?.. Г. Гарсія Маркес і Лев Толстой (Порівняльний аналіз оповідань “Стариган з крилами” та “Що живить людей”) // ЗЛ – 1999. - № 6. – С. 46 – 50. 9. Первак О.П. Від концепції твору – до концепції уроку // ВЛ – 2000. - № 2. – С. 23-26. 10.Юсипович І. Де місце янголам? // ЗЛ – 2003. - № 8. – С. 9-10.</p>

2	<p style="text-align: center;"><i>З ЯПОНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Ясунарі Кавабата (1899—1972) “Тисяча журавлів”</p> <p>Відомий письменник, лауреат Нобелівської премії Кавабата Ясунарі — “красою Японії народжений”.</p> <p>Відображення національної етики та естетики в романі “Тисяча журавлів”. Гармонія людини і природи — одна з головних проблем твору. Особливості композиції. Розкутість синтаксису, підкреслений ліризм, вишуканість художньої форми - основні ознаки індивідуального стилю митця.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення понять про композицію художнього твору, національний колорит художнього твору, індивідуальний стиль письменника.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки:</u> 1. Гармонія людини і природи у творчості Е.Хемінгуея (“Старий і море”), Остапа Вишні (“Мисливські усмішки”), О.Довженка (“Зачарована Десна”).</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. Кітагава Утамаро. Із серії “Повчальне дзеркало для батьків”: “Три уславлені красуні”, “Час змії”, “Ледарка”; Із серії “Вибір пісень”: “Портрет 16-річної служниці”. 2. Андо Кайгецудо. “Красуня”. 3. Ці Бай-Ши. “Журавлі”, “Метелики”, “Орхідеї”, “Біле на білому”. 4. Андо Хіросіге. “Вершина сатаміни в Юї біля моря”. 5. Юнобу. “Навчання маленьких дівчат чайної церемонії”. 6. Зарінь М. “Чотири японські мініатюри”. 7. Кацусіка Хокусай. “Гора Фудзі в ясну погоду”. 8. Огата Кендзан. “Посудина для чайної церемонії”. 9. Холст Г. “Японська сюїта”. 9. Хісікава Моронобу. “Закохані біля ширми” (гравюра).</p>	<p>Студент(ка): розкриває особливості творчої індивідуальності митця; пояснює, чому у визначенні нобелівського комітету про Кавабата Ясунарі було написано – “красою Японії народжений”; наводить приклади відображення японської етики та естетики, використання місцевого колориту в тексті “Тисяча журавлів”; характеризує образи головних персонажів твору; доводить прикладами з тексту, що пошук гармонії людини і природи є однією з головних проблем твору; досліджує на матеріалі роману як чайний обряд служить досягненню гармонії в стосунках між людьми, людиною і природою; висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; порівнює ставлення людей до природи у повісті Кавабата та притчі Хемінгуея; дає визначення понять: індивідуальний стиль письменника; національний (місцевий) колорит художнього твору, композиція; усвідомлює суть застереження Я.Кавабата від вульгаризації національної культури, зокрема звичаїв та обрядів, проти морального занепаду сучасного суспільства.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аністратенко Л. Архетипи та етнокультурні символи роману Ясунарі Кавабата “Давня столиця” // Мова та історія. - К., 2007. - Вип.93: Сакральне слово і сакральне право. - С.38–41. 2. Герасимова М. Бытие красоты: Традиции и современность в творчестве Кавабаты Ясунари. – М., 1990. 3. Григорьева Т. Японская литература XX века. – М., 1983. 4. Кеба О. “Тисяча журавлів”: Матеріали для вивчення. – К.-П., 2001. 5. Конєва Н.С. Тривожні акорди чайної церемонії // ЗЛ. - 1999. - № 10. - С.38-41. 6. Ковбасенко Ю.І. Штрихи до портрета письменника // Тема. - 2002. - № 2. - С.112-115. 7. Кривцова Т. “Красою Японії народжений” Ясунарі Кавабата // ЗЛ – 2003. - № 6. - С.19-23. 8. Кузьменчук І. Ясунарі Кавабата // ЗЛ – 2004. – № 8. – С. 6-9. 9. Муратова В.І. Типологічні сходження у повісті Е.Хемінгуея “Старий і море” та оповіданні Кавабата Ясунарі “Голос бамбука, квітка персика” // ВЛ – 2005. – № 1. - С. 38-41. 10. Николенко О.Н. За белой птицей. Урок культурологического анализа повести Ясунари Кавабата “Тысячекрылый журавль” // Русская словесность в школах Украины. – 2009. - № 2. – С. 34 – 37. 11. Рехо К. Кавабата Ясунари // Кавабата Ясунари. Тысячекрылый журавль. Новеллы. Рассказы. Эссе. – М., 1971. 12. Удовиченко Л.Н. Гармония природы, мироздания, бытия : Урок по повести Ясунари Кавабата “Тысячекрылый журавль” // Русская словесность в школах Украины. – 2006. - № 2.-С. 49-52 13. Федоренко Н. Кавабата: Взгляд в прекрасное // Иностранная литература. – 1974. - №7.
4	<p style="text-align: center;">Огляд. Модерністські й неоавангардистські тенденції в драматургії другої половини ХХ ст.</p> <p>Вплив філософії та літератури екзистенціалізму на західну драму 1950-80-х рр. Модерністські й неоавангардистські тенденції в драматургії.</p>	<p>Студент(ка): відзначає, що “драма абсурду” була помітним явищем літератури ХХ ст.;</p> <p>визначає характерні риси “драми</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Васильєв Е. М. Парадокс як основа сюжетної ситуації в драматургії Е. Йонеско // Актуальні проблеми вивчення теоретико-літературних і мовознавчих дисциплін у вищих навчальних закладах. — Рівне, 1995. — С.30–31.

	<p>Творчі здобутки швейцарських драматургів М.Фріша, Ф.Дюрренматта. Драматична притча як форма відгуку на сучасні історичні події та актуальні питання духовного буття.</p> <p>“Теарт абсурду” як явище неоавангарду, історико-культурні передумови його розквіту в 50-60 рр. Абсурд – центральна категорія нової драматургічної естетики, його морально-філософський сенс. Французькі засновники драматургії абсурду: Е.Йонеско, С.Беккет, Ж.Ануї.</p> <p style="text-align: center;"><i>З ФРАНЦУЗЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p style="text-align: center;">Ежён Йонéско (1912—1988) “Носороги”</p> <p>Йонеско як найяскравіший представник абсурдистської драми. Найважливіші ознаки театру Ежена Йонеско: руйнація звичної логіки дії, відсутність характерів, абсурдність діалогів, гра слів, широке використання гротеску. Зображення духовної та інтелектуальної спустошеності сучасного суспільства – провідна тема його п’єс.</p> <p>Символічний сенс сюжету “Носорогів”. Гротесково-сатиричне зображення в “Носорогах” “омасовлення людей”, перетворення їх на “бедлам нелюдів”, що загрожує цивілізації й культурі. Образ Беранже і проблема захисту особистісного Я, збереження людського в людині. Система образів драми. Антитоталітарний підтекст п’єси.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про неоавангард. Поглиблення понять про “театр абсурду”, драму-притчу, гротеск, підтекст художнього твору.</p> <p><u>Міжлітературні зв’язки.</u> 1. “П’єси абсурду” Е.Йонеско (“Голомоза співачка”, “Носороги”) та С.Беккета (“Чекаючи на Годо”). 2. Вплив Брехта на абсурдистську літературу. 3. Своєрідність тематики й принципів побудови сюжету на основі розгорнутої метафори у п’єсі “Носороги” Е.Йонеско, “Перевтіленні” Ф.Кафки, “Чумі” А.Камю.</p> <p><u>Міжпредметні зв’язки.</u> Всесвітня історія: Тоталітарні режими в ХХ ст. Культурологічний контекст: 1. Меджибовський В. Ілюстрації до твору. 2. Волович В. Триптих “Театр абсурду, або Метаморфози фашизму” (за мотивами твору Е.Йонеско). 3. Йонеско в театрі “Біля Нікітських воріт” (реж. М.Розовський, 2005). 4. Гойя Ф. “Звіроподібні обличчя” (із серії “Капричос”). 5. Фріч К. “Застілля” (скульптурна група).</p>	<p>абсурду”;</p> <p>характеризує творчість Йонеско як один із найяскравіших виявів “драми абсурду”;</p> <p>пояснює, що надзвичайна популярність “драми абсурду” була обумовлена не лише художніми чинниками, а й поширеним у світі настроєм скептичного ставлення до життя людства як чогось абсурдного;</p> <p>визначає конфлікт і сюжет твору, його жанрову специфіку;</p> <p>робить спробу пояснити, чому не всі герої п’єси “оносорожилися”;</p> <p>тлумачить слова Беранже: “Я остання людина і буду нею до самого кінця! Я не здамся!”;</p> <p>висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту;</p> <p>дає визначення понять: неоавангард, “театр абсурду”, драма-притча;</p> <p>усвідомлює сутність новаторства творчості митця, необхідності розвитку духовних потенцій сучасної особистості, її вміння вижити й самоствердитися в умовах жорстокості і насильства.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Вітченко А.. Вивчення драматургії Е. Йонеско в контексті наукових і мистецьких інтерпретацій // Гуманітарний вісник. — Тернопіль, 2006. — Вип. 8: Педагогіка. Психологія. Філологія. Філософія.- С.45–51. Ганіч Н. Західна драматургія // Газ. З.Л.–2005.- №13. - С.20-21. Горідько Ю.Л. “Драма абсурду”: стильові особливості п’єси Е.Йонеско “Носороги” // ВЛ – 2001. - № 9.-С.52-54. Затонский Д. Театр Фриша и Дюрренматта// Затонский Д. Зеркало искусства. – М., 1975. Назарець В.М., Васильев Є.М. До проблеми розуміння змісту п’єси-притчі Ежена Йонеско “Носороги” // ЗЛ – 2009. - № 5. – С.2-4. Орлова О.В. Театр, який спонукає задуматись над абсурдністю нашого життя: Конспект уроків за п’єсою “Носороги” Е.Йонеско // ВЛ – 2006. - № 4. – С. 52-59. Проскурникова Т. Французская анти-драма. – М., 1968. Пінітіна Г. Символічний сенс сюжету п’єси “Носороги” Е.Йонеско//ЗЛ -2005. -№13. – С.23-24. Стамат Т.В. Осягаючи естетику абсурдистської драми // ВЛ - 2006. - № 12. – С.23 – 24. Федоренко Л. В. Гротеск Ф. Дюрренматта с позиции лингвокультурологии // Мова і культура. - К., 2003. - Вип.6, т.3, ч.2: Лінгвокультурологічна інтерпретація тексту. - С. 297–303. Чечетіна Л. “Кожне життя єдине, кожне - світ”. Інтегрований урок: п’єса Ежена Йонеско “Носороги” // ВЛК – 2006. - № 3. – С. 18-21.
V.	12	ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА ПРОЗА ОСТАННІХ ДЕСЯТИЛІТЬ ХХст. ЛІТЕРАТУРА НА МЕЖІ ХХ-ХХІ ст.	
	<p style="text-align: center;">Вступ. Загальна характеристика історико-культурної ситуації останніх десятиліть ХХ ст., к.ХХ - поч.ХХІ ст.</p> <p>Постмодернізм – одне з найвизначніших літературних явищ другої половини ХХ ст. Соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку</p>	<p>Студент(ка): розповідає про соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку постмодернізму в художній</p>	<ol style="list-style-type: none"> Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. — Львів, 1996. Бігун Б. Постмодерністський образ світу // Вікно в світ. – 1999. - № 3. – С. 88 - 97. Бегун Б. Феномен постмодернізму // ВЛК – 2002.

	<p>постмодернізму в художній літературі. Основоположні принципи постмодерністської поетики: симулякр, інтертекстуальність, пастиш. Найяскравіші представники постмодерністської прози: У.Еко, П.Зюскінд, К.Рансмайр, М.Павич та ін. Постмодерністське мистецтво і мас-культура.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про постмодернізм та його характерні ознаки.</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія. 1. Постмодернізм як один з основних напрямів сучасного мистецтва.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. Постмодернізм в українській літературі. Творчість Ю.Андруховича, О.Забужко, Т.Прохасько.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1. Пікассо “Жінка”. 2. Дюшан М. Репродукція Джоконди, ретушована олівцем. 3. Мезенс Е.Л.Т. “Маска для образливих естетів” (колаж). 4. Колдер О. “Всесвіт”. 5. Шагал М. “Падіння Ікара”. 6. “Овідій” (фреска).</p>	<p>літературі;</p> <p>називає найвизначніших представників постмодерністської прози та їх твори;</p> <p>наводить приклади втілення елементів постмодерністського мистецтва в масовій культурі;</p> <p>дає визначення понять: постмодернізм, характерні ознаки літератури постмодернізму;</p> <p>розвиває навички дослідницької діяльності; вміння складати опорно-логічний конспект, самостійно опрацьовувати літературно-критичну статтю, користуватися літературознавчим словником;</p> <p>усвідомлює суспільне призначення літератури постмодернізму та її вплив на сучасного читача.</p>	<p>- № 3.</p> <p>4. Газін А. “Intentio operis” і роль читача (Умберто Еко VS. Умберто Еко?) // Філософія.- К.,2008.- С. 123–131.</p> <p>5. Гузь О.О. Від міфу до постмодернізму. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – С. 70 – 127.</p> <p>6. Денисова Т.М. Феномен постмодернізму: контури й орієнтири // Слово і час. – 1995. – № 2.</p> <p>7. Затонський Д.В. Модернізм и постмодернізм. – Х.: Фоліо, 2000.</p> <p>8. Ильин И. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернізм. – М.: Интрада, 1996.</p> <p>9. Ковбасенко Ю. Література постмодернізму: по той бік різних боків // ЗЛ – 2002. – №5.</p> <p>10. Література постмодернізму // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. - 2002. - № 1.</p> <p>11. Повторева С. Умберто Еко про взаємозв'язок філософії і наукової методології у структуралізмі і постструктуралізмі // Філософські пошуки. — Л; 2008. - Вип. 27: Сучасні аспекти співвідношення філософії і науки. - С. 552–553.</p> <p>12. Стеценко Т. Використання сюжетної гри у творах письменників-постмодерністів // ЗЛ 2005. - № 13. – С. 9-17.</p> <p>13. Цибенко Л. Крістоф Рансмайр і його роман “Останній світ” // ВЛ – 2002. - № 5-6. – С. 105-109.</p> <p>14. Шахова К. Модернізм та постмодернізм у ХХ ст.. Проблеми взаємозв'язку та взаємозалежності // ЗЛ – 2002. – № 1.</p>
2	<p align="center"><i>ІЗ СЕРБСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p align="center">Мілорад П'авич (нар. 1929р.) “Дамаскин”</p> <p>“Перший письменник третього тисячоліття” серб М.Павич.</p> <p>Утілення в оповіданні “Дамаскин” рис постмодернізму. Можливість вибору шляхів читання твору на двох його “перехрестях” (в т. ч. на комп'ютері) як вияв характерної для постмодерністської літератури гри письменника з текстом і читачем, “відмови від монопольного права автора на істину”. Інтенсивне використання фактів візантійської та поствізантійської культури (“віртуальний історизм”).</p> <p>Улюблені художні засоби письменника. Афористичність мови творів М.Павича.</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>пояснює, чому М.Павича називають “першим письменником третього тисячоліття”;</p> <p>наводить приклади втілення в оповіданні “Дамаскин” рис постмодернізму;</p> <p>називає та ілюструє прикладами з тексту улюблені художні засоби письменника: розгорнуті метафори, парадоксальні портрети та пейзажі, каталогізація, “плетення слів” тощо;</p> <p>висловлює особисте ставлення</p>	<p>1. Бульвинська О. Перший письменник третього тисячоліття, або Милорад Павич і гіпертекст // ВЛК – 2003. – № 12. – С. 28-32.</p> <p>2. Воропаєва О.Б. Постмодернізм і втілення його рис в оповіданні Милорада Павича "Дамаскин" // ВЛК – 2007. - № 10. - С. 21-27.</p> <p>3. Гусев В.А. Соотношение эмоционального и рационального начал в творчестве Венедикта Ерофеева, Виктора Пелевина и Милорада Павича// Література в контексті культури. - Дніпропетровськ, - 2002. - Вип. 7. - С.69-76.</p> <p>4. Інтерв'ю с Милорадом Павичем // Иностранная литература. – 2002. – № 2.</p> <p>5. Євтич М. Розмови з Павичем (Уривок з книги)//</p>

	<p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення понять про постмодернізм, індивідуальний стиль митця.</p> <p><u>Міжлітературні зв'язки.</u> 1. О.К.Толстой. “Іоанн Дамаскин” (“Любим калиф Йоанн...”).</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія: Візантійська імперія. Іконоборство. Культура.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1.“Св. Іоанн Дамаскин” (Ікона. Поч. XIV ст. Афон, скит Св. Ганни). 2.“Кирил і Мефодій” (фреска в Зографському монастирі на Афоні. Храм Премудрості. Константинополь, 532-537р.). 3. “Св.Іоанн Лествічник” (Ікона. Дерево, темпера, позолота. XII ст. Монастир Св.Катерини. Синай). 4.“Богородиця-Гроєручниця” (канонічні ікони). 5. Рубльов А. “Трійця”, “Іоанн Предтеча”. 6. Ель Греко. “Іоанн Євангеліст”.</p>	<p>до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту;</p> <p>дає визначення понять: постмодернізм, індивідуальний стиль митця;</p> <p>розвиває естетичні смаки, потребу занурення в поетику постмодерністського твору, дослідження художньої деталі, філософського задуму митця.</p>	<p>Тема. - 2002. – № 4. – С. 62-79.</p> <p>6. Ковбасенко Ю. Архіпелаг “Павич”, острів “Дамаскин” // ЗЛ – 2003. – № 7. – С. 33-39; або ВЛК – 2003. - № 6. – С. 33-49.</p> <p>7. Павич М. Автобіографія // Всесвіт. – 2002. - № 7-8. – С. 26.</p> <p>8. Сивков О. Мотив Павича в українському живописі стилю модерн // Всесвіт. - 2002. - № 1-2. - С.184-186.</p>
2	<p align="center">З НІМЕЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ</p> <p align="center">Патрік Зюскінд (нар. 1949р.) “Запахи, або Історія одного вбивці”</p> <p>Риси постмодернізму в романі “Запахи”: “віртуальний історизм” (“імітація” світогляду Франції доби Просвітництва); захоплюючий детективний сюжет, можливість багатьох варіантів інтерпретації; схрещення елементів класичної та масової літератури. Символічний сенс детективної інтриги.</p> <p>Образ Гренуя та його літературні прототипи (крихітка Цахес, персонажі Ч.Діккенса і т.д.). Проблеми співвідношення краси й зла, влади митця та мистецтва над натовпом, пошуки досконалості. Багатство художніх описів в романі.</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поглиблення поняття про постмодерністський роман, інтерпретація художнього тексту.</p> <p><u>Міжпредметні зв'язки.</u> Всесвітня історія: Доба Просвітництва.</p> <p><u>Культурологічний контекст:</u> 1.Верлінд К. “Запах”. 2.Снейдерс Ф. “Крамниця риби”. 3.Х/ф “Запахи” (реж. Том Тиквер).</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>визначає тему та ідею твору; основні етапи життя Гренуя; з'ясовує особливості розвитку сюжету;</p> <p>формулює судження про значення фінальної сцени твору для розуміння ідеї твору;</p> <p>характеризує образ головного персонажа твору;</p> <p>висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в творі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту;</p> <p>наводить приклади втілення в романі рис постмодернізму;</p> <p>простежує символічний сенс детективної інтриги;</p> <p>дає визначення понять: постмодерністський роман, інтерпретація художнього тексту;</p> <p>усвідомлює філософську думку письменника про те, що сила генія може бути творчою або руйнівною залежно від того, що супроводжує його – любов чи ненависть.</p>	<p>1. Бардакова Ю. Деякі особливості вживання стилістичних засобів у романі П. Зюскінда “Парфумер” // Зб. наук. пр. - Полтава, 2004. - Вип.1 (34). - С.195–200.</p> <p>2. Григорова О. В. Особливості хронотопу у романі Патріка Зюскінда “Парфумер” // Мовні і концептуальні картини світу. - К.,1999. - С. 31–37.</p> <p>3. Затонський Д.В. Некто Жан-Батист Гренуй, или Жизнь, самое себя имитирующая // ВЛ – 2002. - № 5 - 6. – С. 71-74.</p> <p>4. Мухомеджанова С., Рижко О. Текстуальний та інтертекстуальний аналіз постмодерністського твору. Урок осягання ідейного змісту роману П.Зюскінда “Запахи” // ВЛ – 2005. - № 4.</p> <p>5. Пікун Л. Прийом дзеркальної гри набутками романтичної культурної традиції. Використання цього прийому в романі “Запахи” П.Зюскінда // ВЛ – 2005. - № 12.</p> <p>6. Пікун Л. Традиційні образи, сюжети та мотиви в романтичній та постмодерністській традиціях (на матеріалі романів М. Шеллі “Франкенштейн, або Сучасний Прометей” та П. Зюскінда “Парфумер. Історія одного вбивці”) // Вісник. - Львів, 2004. - Вип.33, ч.2: Теорія літератури та порівняльне літературознавство. - С.36–42.</p> <p>7. Чететіна Л.А. Система уроків з вивчення роману П.Зюскінда “Запахи”//ЗЛ –2009. - № 4. – С. 35-42.</p>
2	<p align="center">Загальна характеристика сучасного літературного процесу</p> <p>Сучасний літературний процес: співіснування і взаємодія різних стилів, напрямів, течій. “Втеча культури на університетські кафедри”, виживання</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>висловлює своє ставлення до творів сучасної літератури, обраних викладачем/студентами</p>	<p>1. Бігун Б.Я. Митець і його творіння за постмодерністської доби. // В.Л. – 2002.- № 5 - 6. – С. 75-80.</p> <p>2. Білецький І. П. Дзен і феноменологія романів Харукі Муракамі // Вісник.- Х., 2006.- № 14: Сер.:</p>

	<p>і конкуренція художньої літератури з “відео”, “мультимедіа”, Інтернетом та іншими реаліями сучасності: “від Інтернету до Гуттенберга” (У. Еко).</p> <p>Творчість Ричарда Баха, Паоло Коельо, Італо Кальвіно, Мілана Кундери, Харукі Муракамі - вагомі здобутки сучасного літературного мистецтва.</p> <p>Пріоритети сучасного зарубіжного книжкового ринку. Глобалізація як важливий чинник актуального літературного процесу. Література і мас-медіа. Література і кіно. Література і комп’ютерні технології. Реалістичні тенденції в сучасній літературі. Осмислення досвіду різних генерацій другої половини ХХст., культурної пам’яті, пошуків ідентичності, гендерних стосунків та ін. Провідні теми актуального літературного життя.</p> <p>Феномен бестселеру; його взаємини з книжковим ринком і видавничою індустрією. Найпопулярніші художні твори з кола читання сучасної молоді (твори Р.Баха, Х.Муракамі, П.Коельо, Б.Вербера та ін.).</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про гіпертекст, бестселер.</p>	<p>для розгляду;</p> <p>порівнює сучасні художні тексти з творами, розглянутими протягом вивчення курсу;</p> <p>аналізує й інтерпретує конкретний сучасний літературний твір;</p> <p>висловлює свої судження про роль художньої літератури в житті сучасної людини;</p> <p>дає визначення понять: гіпертекст, бестселер.</p>	<p>Теорія культури і філософія науки. - С.123–130.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Визель М. Гипертексты по ту и эту сторону экрана // ИЛ – 1999. – № 10. – С.169-177. 4. Дворцова Е. А. Философская проблематика романов М. Кундери // Филологичні науки. — Суми, 2007. - Ч. 1. - С. 180–186. 5. Затонский Д. Модернизм и постмодернизм: мысли об извечном коловращении изящных и не изящных искусств. – Харьков – М., 2000. 6. Корнев С. “Сетевая литература” и завершение постмодерна. Интернет как место обитания литературы // НЛЮ.- 1998. - № 32.- С. 29-48. 7. Кузнецов И. Бессмертие путника. М.Кундера и И.Кальвино среди любимых призраков // ИЛ – 1995.– № 6. – С.207-210. 8. Рогозинський В. Нобелівський лауреат–2008. Шляхами зниклих цивілізацій // ЗЛ– 2009. - №3 – С.64.
4	<p>Повторення, узагальнення та систематизація навчального матеріалу курсу “Зарубіжна література”</p> <p>Найвидатніші здобутки зарубіжної літератури XVII століття (бароко, класицизм); XVIII століття (Просвітництво), доби романтизму (перша половина XIX століття).</p> <p>Найвидатніші здобутки зарубіжної літератури XIX ст. (реалізм), а також на межі XIX-XX століть (ранній модернізм, авангард).</p> <p>Найвидатніші здобутки зарубіжної літератури XX століття, а також на межі XX-XXI століть.</p> <p>Міжнародні літературні премії та їх вплив на розвиток всесвітньої літератури.</p> <p>Українська перекладацька школа та її найвидатніші представники (М.Рильський, Борис Тен, М.Лукаш, Г.Кочур, А.Содомора, О.Мокровольський, М.Стріха та ін.).</p> <p><u>Теорія літератури.</u> Поняття про художній переклад.</p> <p><u>Міжлітературні зв’язки.</u> 1. Поезії М.Рильського “Мистецтво перекладу”, Г.Кочура “Перекладач”.</p>	<p>Студент(ка):</p> <p>називає найвидатніші явища зарубіжної літератури зазначених епох, їхні характерні ознаки і висловлює судження про них; різні види перекладу (дослівний, вільний, художній тощо);</p> <p>розповідає про історію створення міжнародних літературних премій, української школи художнього перекладу;</p> <p>перелічує представників української перекладацької школи та їх творче надбання; письменників – лауреатів Нобелівської премії, твори яких ввійшли в коло читання сучасної молоді;</p> <p>готує індивідуальне інформаційне повідомлення про українську перекладацьку школу та її найвизначніших представників або літературні премії (національні та міжнародні);</p> <p>висловлює свої судження про роль художньої перекладу у популяризації творів світової</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гузь О.О. Від міфу до постмодернізму. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – С. 6 - 127. 2. Гайнічеру О.І. Поезія і мистецтво перекладу. – К.: Дніпро, 1990. 3. Зарубіжна література / За ред. О.М.Ніколенко, Н.В.Хоменко, Т.М.Конєвої.- К.: Академія, 1998. - С. 283-290. 4. Кололієць Л. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу. – К., 2004. 5. Кривова Г. До таємниць перекладознавства, або Мистецтво перекладу // ЗЛ–2005.- № 14. – С.3-11. 6. Кузьменко В.І. Про види перекладу, форми і методи роботи з ним //ВЛ - 2006. - № 11. – С. 47-48. 7. Лановик М. Теорія відносності художнього перекладу: літературознавчі проєкції. – Тернопіль: ТНПУ, 2006. 8. Лауреаты Нобеливской премии. Энциклопедия. – М., 1992. 9. Лімборський Ф.В. Літературознавча компаративістика і художній переклад за доби глобалізації: сучасний стан, дискусії і проблеми. // ЗЛ – 2009. - № 10. – С. 60-62. 10.Пашенко В. Літературна премія братів Гонкурів // Всесвіт. – 1991. - № 11. 11.Шкляр Л.Є., Шпиталь А.Г. Під знаком Нобеля.

			<p>класики; розвиває навички дослідницької діяльності; розвиває вміння складати опорно-логічний конспект, самостійно опрацьовувати довідкову літерату; дає визначення поняття: художній переклад; висловлює свої судження про вплив літературних премій на розвиток світової літератури, роль художнього перекладу у пропагуванні та залученні сучасного читача до знайомства з найвизначнішими літературними досягненнями .</p>	<p>Лауреати Нобелівської премії з літератури 1901-2006. – К.: Грамота, 2006. 12.Погрібний А. Я. Генрік Ібсен в перекладах родини Грінченків (одна з яскравих сторінок перекладацької справи в Україні) // Питання літературознавства. - Чернівці, 2007. - Вип.73. - С.159–163. 13.Савчин В. Власні назви у перекладах Миколи Лукаша // Українське літературознавство. - Львів, 2002. - Вип.65. - С.214–220. 14.Шахова К. Про Миколу Лукаша - перекладача з божої ласки // Біблія і культура. - Чернівці, 2003. - Вип.5. - С.224–229. 15.Черняков Б. Микола Лукаш: сходження до літератури // Образ. - К., 2000. - Вип.1. - С.50–65.</p>
VI.	8	Тематичне опитування (протягом року)	<p>Студент(ка): виявляє рівень знань за темою, зокрема, вміння аналізувати літературні образи, стиль письменника, зіставляти вивчені твори, аргументувати свою думку, узагальнювати прочитане; навички писемного мовлення.</p>	

РЕКОМЕНДОВАНІ ТВОРИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАПАМ'ЯТЬ

<i>Ш.Бодлер</i>	“Альбатрос”
<i>П.Верлен</i>	“Так тихо серце плаче...” або інший (за вибором студента)
<i>А.Рембо</i>	“Відчуття” або інший (за вибором студента)
<i>В.Вітмен</i>	“Пісня про себе” (уривок)
<i>Г.Аполлінер</i>	“Міст Мірабо”
<i>Ф.Гарсія Лорка</i>	“Гітара” або інший (за вибором студента)
<i>Р.М.Рільке</i>	“Осінній день” або “Слова убогі і щоденно вжиті”
<i>О.Блок</i>	“Весно, весно, без меж і без краю...”
<i>А.Ахматова</i>	“Реквієм” (уривок)
<i>Б.Пастернак</i>	“Зимова ніч” або інший (за вибором викладача)
<i>В. Маяковський</i>	Вірш (за вибором студента).

РЕКОМЕНДОВАНИЙ СПИСОК ХУДОЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДОДАТКОВОГО ЧИТАННЯ

I. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОЗА XIX ст.

Бальзак О.	Шагренева шкіра. Батько Горіо.
Бронте Ш.	Джейн Ейр.
Діккенс Ч.	Пригоди Олівера Твіста. Домбі і син.
Золя Е.	Ругон-Маккари. Дамське щастя.
Меріме П.	Таманго. Кармен. Українські козаки та їхні останні гетьмани.
Мопассан Г.	Життя. Любий друг.
Моруа А.	Прометей, або Життя Бальзака.
О.Генрі.	Серце Заходу.
Прус Б.	Фараон.
Сенкевич Г.	Камо грядеши? Хрестоносці.
Теккерей В.	Ярмарок марноти.
Толстой Л.	Війна і мир. Крейцерова соната.
Тургенєв І.	Ася. Напередодні.
Флобер Г.	Пані Боварі.
Чехов А.	Людина у футлярі. Дама з собачкою. Про любов. Скрипка Ротшильда.

II. ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст. ТА НА МЕЖІ XIX-XX ст..

Гамсун К.	Пан.
Готьє Т.	Емалі і камелі.
Джойс Дж.	Портрет митця замолоду. Дублінці.
Малларме С.	Поезії.
Метерлінк М	Синій птах.
Тютчев Ф.	Поезії.
Фет А.	Поезії.

III. ЛІТЕРАТУРА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX ст.

Брехт Б.	Матінка Кураж та її діти. Життя Галілея.
Булгаков М.	Дні Турбіних.
Бунін І.	Легке дихання. Темні алеї.
Гакслі О.	Прекрасний новий світ.
Галчинський К.	Поезії.
Гессе Г.	Степовий вовк.
Горький Максим.	Стара Ізергіль.

Гумільов М.	Поезії.
Єсенін С.	Поезії.
Замятін Є.	Ми.
Кафка Ф.	Притчі. Лист до батька. Вирок.
Купрін О.	Гранатовий браслет. Олеся. Суламіф.
Лондон Дж.	Мартін Іден. Оповідання.
Манн Т.	Доктор Фаустус. Чарівна гора.
Мандельштам О.	Поезії.
Набоков В.	Дар. Машенька.
Незвал В.	Поезії.
Орвелл Дж.	1984.
Платонов А.	Котлован.
Ремарк Е.М.	Три товариші.
Твардовський О.	Василь Тьоркін.
Фейхтвангер Л.	Гойя. Лже-Нерон.
Фолкнер В.	Ведмідь. Підпал.
Веллс Г.	Війна Світів.
Цветаєва М.	Поезії.

IV. ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.

Ануй Ж.	Антигона.
Айтматов Ч.	Плаха.
Апдайк Дж.	Кентавр.
Беккет С.	Чекаючи на Годо.
Биков В.	Альпійська балада.
Белль Г.	Очима клоуна. Дім без господаря.
Борхес Х.Л.	Дзеркало і маска. Диск. Кинджал.
Бродський Й.	Поезія.
Голдінг В.	Володар мух.
Дюрренматт Ф.	Гостина старої дами.
Іюнеско Е.	Голомоза співачка.
Камю А.	Сторонній
Кобо А.	Людина-скринька.
Кортасар Х.	Гра в класики.
Моем С.	Театр.
Моріак Ф.	Дорога в нікуди.
Саррт Ж. П.	Мухи.
Саррот Н.	Золоті плоди.
Саган Ф.	Добрий день, смутку. Небагато сонця в холодній воді.
Стругацькі А. і Б.	Важко бути богом.
Шаламов В.	Колимські оповідання.
Фріш М.	Санта-Крус.

V. ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА ПРОЗА ОСТАННІХ ДЕСЯТИЛІТЬ ХХ ст. ЛІТЕРАТУРА НА МЕЖІ ХХ-ХХІ ст

Бах Р.	Чайка Джонатан Лівінгстон.
Еко У.	Ім'я троянди.
Зюскінд П.	Контрабас.
Кальвіно І.	Коли однієї зимової ночі подорожній...
Коельо П.	Алхімік.
Кундера М.	Невимовна легкість буття.
Павич М.	Хозарський словник. Оповідання.
Пелевін В.	Оповідання.
Рансмайр К.	Останній світ.
Фаулз Дж.	Маг. Колекціонер.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ІЗ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Моніторинг і оцінювання результативності навчання належать до найважливіших аспектів навчального процесу і значною мірою визначають його якість.

Критерії оцінювання навчальних досягнень реалізуються в нормах оцінок, які встановлюють чітке співвідношення між вимогами до знань, умінь і навичок, які оцінюються, та показником оцінки в балах.

Основними видами оцінювання навчальних досягнень студентів є поточне й підсумкове (тематичне, семестрове, річне) та державна підсумкова атестація.

Об'єктом поточного оцінювання рівня навчальних досягнень студентів є знання, вміння та навички, самостійність суджень, досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісне ставлення до дійсності та мистецтва.

Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове та фронтальне опитування, виконання різних видів письмових робіт.

Тематична атестація у процесі вивчення зарубіжної літератури проводиться за певними розділами (модулями) курсу. Тематичне оцінювання є обов'язковим. Тематичному оцінюванню навчальних досягнень підлягають основні результати вивчення певного розділу навчального матеріалу. Тематичне оцінювання навчальних досягнень студентів забезпечує:

- усунення безсистемності в оцінюванні;
- підвищення об'єктивності оцінки знань, навичок і вмінь;
- індивідуальний та диференційований підхід до організації навчання;
- систематизацію й узагальнення вивчення навчального матеріалу.

Тематичне оцінювання визначає рівень навчальних досягнень з певної літературної теми. Відповідно до наказу МОН України від 05.05.2008 р. № 371 “Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти” тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольних робіт, не відводячи на це окремого заняття. Тематичний бал не підлягає коригуванню (повторне тематичне оцінювання не проводиться і оцінка за повторне тематичне оцінювання не виставляється).

Якщо студент(ка) був(ла) відсутній(я) на заняттях протягом вивчення теми, не виконував(ла) вимоги навчальної програми, у колонку з надписом “Тематична” виставляється **н/а** (не атестований(а)).

Якщо студент з поважної причини був відсутній на заняттях більше половини навчального часу в семестрі і має лише 1 тематичну оцінку або не має тематичних оцінок взагалі, такий студент не може бути атестований за семестр, напроти прізвища такого студента в колонці *I семестр* має стояти запис – **н/а** (не атестований(а)), а семестрова оцінка може підлягати коригуванню.

Підсумкове оцінювання проводиться наприкінці семестру та навчального року. Підсумкова оцінка за семестр визначається результатами тематичного оцінювання і має бути наближена до середнього арифметичного від суми балів тематичного оцінювання літературних знань.

Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності студентів на заняттях із зарубіжної літератури відповідають загальнодержавним, затвердженим Міністерством освіти і науки України від 05.05.2008 р. № 371 “Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти”. Тож оцінювання навчальних досягнень має здійснюватися за такими критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
----------------------------------	------	--

I. Початковий	1	Студент(ка) на елементарному рівні відтворює матеріал, називаючи окремі літературні факти або явище (автора й назву твору, окремих літературних персонажів тощо)
	2	Студент(ка) розуміє навчальний матеріал і може відтворити фрагмент з нього окремим реченням (називає окремі факти з життя і творчості письменника, головних персонажів твору, упізнає за описом окремого персонажа твору чи з якого твору взято уривок тощо)
	3	Студент(ка) розуміє навчальний матеріал і за допомогою вчителя дає відповідь у формі висловлювання (відтворює зміст у певній послідовності, називає на репродуктивному рівні жанр твору, упізнає літературний факт за описом або визначенням)
II. Середній	4	Студент(ка) має уявлення про зміст твору, може переказати незначну його частину та з допомогою викладача визначає основні сюжетні елементи, на репродуктивному рівні відтворює фактичний матеріал
	5	Студент(ка) знає зміст твору, переказує окрему його частину, знаходить у тексті приклади відповідно до сформульованого завдання, висловлює оцінювальне судження і доводить його одним-двома аргументами, завершує відповідь простим узагальненням, дає визначення літературних термінів
	6	Студент(ка) знає зміст твору, може переказати значну його частину, з допомогою викладача виділяє головні епізоди, уміє формулювати думки, називає риси характеру літературних героїв, встановлює окремі причинно-наслідкові зв'язки, дає визначення літературних термінів з прикладами
III. Достатній	7	Студент(ка) володіє матеріалом і навичками аналізу літературного твору за поданим викладачем зразком, наводить окремі приклади з тексту
	8	Студент(ка) володіє матеріалом, за зразком аналізує текст, виправляє допущені помилки, добирає докази на підтвердження висловленої думки, застосовує відомі факти, поняття для виконання стандартних навчальних завдань
	9	Студент(ка) володіє матеріалом та навичками комплексного аналізу літературного твору, застосовує теорію в конкретних ситуаціях, демонструє правильне застосування матеріалу, складає порівняльні характеристики, добирає аргументи на підтвердження власних міркувань
IV. Високий	10	Студент(ка) володіє матеріалом та навичками комплексного аналізу літературного твору, виявляє початкові творчі здібності, самостійно оцінює літературні явища, працює з різними джерелами інформації, систематизує, узагальнює та творчо використовує дібраний матеріал
	11	Студент(ка) на високому рівні володіє матеріалом, вміннями й навичками комплексного аналізу художнього твору, використовує засвоєні факти для виконання нестандартних завдань, самостійно формулює проблему й вирішує шляхи її розв'язання, висловлює власні думки, самостійно оцінює явища літератури й культури, виявляючи власну позицію щодо них
	12	Студент(ка) вільно володіє матеріалом та навичками текстуального аналізу літературного твору, виявляє особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до перенесення набутих знань та вмінь на нестандартні ситуації, має схильність до літературної творчості

Говоріння й письмо (діалогічне та монологічне мовлення)

Діалогічне мовлення

Оцінюється здатність студентів:

- а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється;
- б) уміти складати діалог відповідно до запропонованої ситуації й мети спілкування; самостійно досягати комунікативної мети; використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету; дотримуватися теми, спілкування та норм літературної мови; демонструвати певний рівень вправності у процесі діалогу (стислість, логічність, виразність, доречність, точність, емоційність тощо);

в) висловлювати власну думку щодо теми, яка обговорюється;

г) аргументувати висловлені тези, коректно спростовувати помилкові висловлювання співрозмовника.

Рівень	Бали	Критерії навчальних досягнень студентів
I. Початковий	1	Студент(ка) підтримує діалог на елементарному рівні. Здебільшого він (вона) відповідає на запитання лише однозначними реченнями ("так" чи "ні") або уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру
	2	Студент(ка) відповідає на елементарні запитання короткими репліками, які лише частково реалізують комунікативну мету.
	3	Студент(ка) бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання; комунікативна мета досягається ним (нею) лише частково
II. Середній	4	Студент(ка) бере участь у діалозі з нескладної за змістом теми, певною мірою досягає мети спілкування, його (її) репліки лише частково враховують ситуацію спілкування
	5	Студент(ка) бере участь у діалозі за нескладною за змістом мовленнєвою ситуацією, дотримується елементарних правил поведінки в розмові, загалом досягає комунікативної мети, проте може відхилитися від теми, його (її) мовлення характеризується стереотипністю
	6	Студент(ка) загалом досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, його (її) репліки в основному змістовні, відповідають основним правилам поведінки в розмові, нормам етикету, участь у діалозі здійснюється переважно за допомогою вчителя або співрозмовника, спирається на запропонований зразок
III. Достатній	7	Діалогічне мовлення студента(ки) за своїм змістом спрямовується на розв'язання певної проблеми, загалом є змістовним, невимушеним; відстежуються елементи особистісної позиції щодо предмета обговорення, правила спілкування в цілому дотримуються, судження загалом самостійні й аргументовані, відхилення від теми, помилки в мовному оформленні реплік майже не трапляються
	8	Студент(ка) загалом вправно бере участь у діалозі за ситуацією, що містить певну проблему, досягаючи комунікативної мети, висловлює судження й аргументує їх з допомогою загальновідомих фактів, у діалозі з'являються елементи оцінних характеристик та узагальнень
	9	Студент(ка) самостійно складає діалог з проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності й культури мовлення (чітко висловлює думки, уміє сформулювати цікаве запитання, дати влучну, змістовну відповідь, виявляє толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника), особиста позиція виражається порівняно нечітко, аргументація відзначається оригінальністю, самостійністю
IV. Високий	10	Студент(ка) складає діалог за проблемною ситуацією, демонструючи належний рівень мовленнєвої культури, вміння чітко формулювати думки, обґрунтовуючи власну позицію, виявляє готовність уважно й доброзичливо вислухати співрозмовника, даючи йому можливість висловитися; дотримується правил мовленнєвого етикету; структура діалогу, мовне оформлення його реплік у цілому відповідають нормам
	11	Студент(ка) складає діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми та визначивши проблему для обговорення, переконливо й оригінально аргументує свою позицію, зіставляє різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до обговорюваної проблеми, виявляє повагу до думки іншого; структура діалогу, мовне оформлення його реплік відповідають нормам
	12	Студент(ка) складає глибокий за змістом і досконалий за формою діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми та визначивши проблему для обговорення, демонструючи вміння уважно й доброзичливо вислухати співрозмовника, коротко, виразно, оригінально сформулювати свою думку, дібрати цікаві, влучні, переконливі аргументи на захист своєї позиції, у тому числі й із власного життєвого досвіду, зіставити різні погляди на той самий предмет, змінити свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; дотримується правил поведінки й мовленнєвого етикету в розмові

Монологічне мовлення (твір)

Оцінюється здатність студента(ки):

- а) письмово виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається;
- б) уміти будувати висловлювання певного обсягу, добираючи і впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (прочитаний або прослуханий текст, епізод з кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, епізод із власного життєвого досвіду тощо); урахувати мету спілкування, адресата мовлення; розкривати тему висловлювання; виразно відобразити основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний; викладати матеріал логічно, послідовно; використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови; додержувати єдності стилю;
- в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти та враховувати можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;
- г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема: трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання; створювати оригінальний текст певного стилю; аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази; викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

Рівень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
І. Початковий	1	Побудованому студентом(кою) тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи	15-16 і більше	9-10
	2	Побудоване студентом(кою) висловлювання характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення	13-14	
	3	Студенту(ці) слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлювання, потребує збагачення та урізноманітнення лексики й граматична будова висловлювання	11-12	
II. Середній	4	Висловлювання студента(ки) за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується певною завершеністю, зв'язністю; розкриття теми має бути повнішим, ґрунтовнішим і послідовнішим; чіткіше мають розрізнятися основна та другорядна інформація; потребує урізноманітнення добір слів, більше має використовуватися авторська лексика	9-10	7-8
	5	За обсягом робота студента(ки) наближається до норми, у цілому є завершеною, тему значною мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення, має бути увиразнена основна думка, посилена єдність стилю, мовне оформлення різноманітнішим	7-8	
	6	За обсягом висловлювання студента(ки) сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але студенту ще слід працювати над умінням самостійно формулювати судження, належно їх аргументувати,	5-6	

		точніше добирати слова й синтаксичні конструкції		
III. Достатній	7	Студент(ка) самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, вдало добирає лексичні засоби, але ще має вдосконалувати вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її викладати, належно аргументувати основну думку	4	5-6
	8	Студент(ка) самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлювання, у цілому ґрунтовно висвітлює тему, добирає переконливі аргументи на їх користь, проте ще має працювати над урізноманітненням словника, граматичного та стилістичного оформлення роботи	3	
	9	Студент(ка) самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; у цілому розкриває тему, висловлює основну думку; вдало добирає лексичні засоби, проте ще має працювати над умінням виразно висловлювати особистісну позицію і належно її аргументувати	1+1 (негруба)	
IV. Високий	10	Студент(ка) самостійно будує послідовний, повний текст, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту.	1	3
	11	Студент(ка) самостійно будує послідовний, повний текст; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю	1 (негруба)	2
	12	Студент(ка) самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлювання; повно, вичерпно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю та різноманітністю, стилістичною довершеністю	–	1

Згідно методичним рекомендаціям вивчення зарубіжної літератури в середніх навчальних закладах у 2009-2010 навчальному році (лист МОН від 22.05.2009 р. № 1/9 -353) внесені зміни до вимог щодо виконання письмових і усних робіт, визначення видів і кількості контрольних робіт, перевірки зошитів із зарубіжної літератури. Водночас викладачі мають також керуватися “Інструкцією з ведення класного журналу учнів 5-11 (12) класів загальноосвітніх навчальних закладів” (Інформаційний збірник МОНУ - № 16 – 17. – 2008. – С. 40-46). Отже основними положеннями є:

1. Види робіт із світвої літератури.

1.1. Основними видами письмових робіт із світвої літератури є:

- відповідь на поставлене в підручнику або викладачем запитання;
- написання навчальних творів;
- виконання самостійних творчих робіт (написання віршів, оповідань, есе; створення проектів, підготовка доповідей, рефератів тощо);
- тестування;
- складання планів (простих і складних);

- складання узагальнюючих таблиць, логічних схем, написання конспектів, робота з цитатним матеріалом, з літературними джерелами, додатковою науковою, критичною та словниково-довідковою літературою та інші види робіт.
- 1.2. Основними видами усних робіт із світової літератури є:
- виразне читання художніх текстів;
 - відповідь на поставлене в підручнику або викладачем запитання;
 - складання усних навчальних творів різних жанрів і обсягу;
 - читання напам'ять (у журнальній колонці з надписом "Напам'ять" без дати виставляють оцінку за читання напам'ять рекомендованих поетичних або прозових творів, виразне читання їх оцінюється 12 балами);
 - переказ (докладний і стислий) тощо.
- 1.3. Основними видами індивідуальної роботи студентів є:
- участь в олімпіадах та конкурсах (вузівського, міського чи всеукраїнського рівнів);
 - інсценізація уривків художніх творів;
 - підготовка інформаційних повідомлень, доповідей за певною темою;
 - складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника);
 - опрацювання критичної літератури за певною темою;
 - написання відгуку на прочитану книжку чи рецензії на театральну постановку, кінофільм, телепередачу;
 - складання анкети головного героя, цитатних характеристик;
 - зіставлення перекладів ліричних творів різних авторів;
 - написання різного виду творчих робіт (анотації, рецензії, есе, листів до письменника (літературного героя), епілогу до художнього твору, описи інтер'єру, портрету, пейзажу у вже існуючому творі, асоціативного етюд, викликаного певним художнім образом, ідейно-художній аналіз поетичного чи прозового твору тощо);
 - написання власних творів різного жанру, зокрема перекладу ліричного твору;
 - створення обкладинки до книжки;
 - ознайомлення із тематичними сайтами;
 - випуск тематичних газет;
 - підготовка та захист проекту (з можливим використанням мультимедійних технологій) з метою представлення життєвого і творчого шляху, естетичних уподобань письменника тощо.

2. Види та кількість контрольних робіт.

2.1. Кількість та зміст контрольних робіт із світової літератури визначається викладачем відповідно до програми із зарубіжної літератури, але не може бути менше шести на рік.

2.2. Основними видами контрольних робіт із світової літератури є:

- тест;
- розгорнуті відповіді на запитання;
- літературний диктант;
- твір (два на семестр);
- комбінована контрольна робота.

2.3. Зошити для контрольних робіт мають зберігатися в навчальному закладі протягом усього навчального року.

3. Порядок перевірки робочих зошитів.

3.1. Зошити для навчальних аудиторних і домашніх робіт з світової літератури перевіряють раз на місяць. Оплата за перевірку зошитів має здійснюватися відповідно до п. 37 "Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти", що затверджена Міністерством освіти і науки України від 15.04.1993 р. № 102.

3.2. Оцінку за ведення зошита з світової літератури виставляють окремою колонкою в журналі і враховують як поточну до найближчої тематичної. Надпис у журнальній колонці позначається у формі називного відмінка - "Зошит".

3.3. Виставляючи оцінку за ведення зошита з літератури, слід враховувати такі критерії:

- наявність різних видів робіт;
- грамотність та якість виконання робіт;

- охайність;
- уміння правильно оформляти роботи (дотримання вимог орфографічного режиму).

Виставляючи оцінку за ведення зошита з літератури, викладач обов'язково перевіряє кілька робіт з метою виставлення аргументованої, об'єктивної оцінки, але кількість цих робіт визначається на власний розсуд (але не менше двох на місяць).

4. Правила перевірки контрольних письмових творів із світової літератури.

4.1. Усі виправлення, помітки й записи у студентських роботах слід виконувати ручкою з червоним чорнилом.

4.2. Виявлені помилки (лексичні помилки (неточність у слововживанні, тавтологія, русизми тощо), стилістичні (стильова невідповідність дібраних мовних засобів, одноманітність їх тощо) та змістові помилки (логічні – втрата послідовності викладу, неправильний поділ тексту на абзаци, фактичні – неправильно вказано дату, власну назву тощо)) підкреслюють горизонтальною хвилястою рисою й на березі в цьому ж рядку вказують тип помилки (л – лексична, с – стилістична, з – змістова помилки).

4.3. Оцінка за контрольний твір є середнім арифметичним за зміст і грамотність (за наявності у творі більше п'яти поправок оцінка знижується на бал), яку виставляють у колонці з датою написання роботи, надпис у журнальній сторінці “Твір” не робиться. Оцінка за контрольний домашній твір виставляється у колонці з датою наступного уроку, а надпис “Твір” не робиться.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базово-нормативні документи

1. Концепція літературної освіти в Україні // Дивослово, 1994. – № 4.
2. Концепція національної школи. – К.: Освіта, 1992.
3. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – К.: Педагогічна преса, 2003. – № 24.
4. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – К.: Педагогічна преса, 2002. – № 2.
5. Україна, ХХІ століття. Державна національна програма “Освіта”. – К., 1992.
6. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України.– К.: Педагогічна преса, 2004. – № 10.
7. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – К.: Педагогічна преса, 2004. – № 1-2.

Статті. Монографії. Методичні посібники

1. Андреев Л. Современная литература Франции. 60-70-е гг. XX вв. – М.: МГУ, 1977.
2. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М.Зубицької. – Львів: Літопис, 1996.
3. Бакало Л. Бліц-диктанти на уроках зарубіжної літератури. 8-11 класи. – Тернопіль: Мандрівець, 2007.
4. Бакало Л.А. Зарубіжна література ХІХ ст.: Конспекти уроків. – Тернопіль: Мандрівець, 2006.
5. Бахолдіна Л.В., Є.М.Васильєв, В.М.Назарець та ін. Зарубіжні письменники та їхні твори. – Х.: Ранок, 2009.
6. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. – М., 1986.
7. Буряк В.С. Самостійна робота з книгою. – К.: Знання, 2004.
8. Бухлова Н.В. Організація самостійної діяльності учнів. - Х.: Основа, 2003.
9. Бухлова Н.В. Навчаємося вчитися. Діагностика і формування самостійної компетентності учнів. – К.: Шкільний світ, 2006.
10. Вахрушев В. С. Уроки мировой литературы в школе: Книга для учителя / Под. ред. В.П.Журавлева. – М., 1995.
11. Васильєва Н.І. Застосування інтерактивних методів навчання на уроках предметів гуманітарного циклу. – К.: Шкільний світ., 2005.
12. Вивчення поезії ХХ століття в школі: Посібник для вчителя / О.М.Ніколенко, Ю.В.Бардаков. –Харків: Веста: Видавництво “Ранок”, 2003.
13. Волошина Н. Вивчення біографії письменника в єдності з його творчістю // Всесвітня література і культура в навчальних закладах України. – 2009. - № 4. – С. 2 – 4.
14. Волощук Є.В. Зарубіжна драма ХХ сторіччя. – К.: Навчальна книга, 2003.
15. Волощук Е., Бегун Б. Технэ майевтике: Теория и практика анализа литературного произведения // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури, 1997. - № 1-2.
16. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге ХХІ века. – М.: Изд-во УРАО, 1999.
17. Выготский Л.С. Психология искусства. – М.: Искусство, 1986.
18. Галелюк І.О. Використання активних методів навчання у процесі вивчення зарубіжної літератури // Зарубіжна література в школах України. – 2009. - № 2. – С. 14-16.
19. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. – К.: Либідь, 2001.
20. Гладішев В.В. Теорія і практика вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури. – Миколаїв, 2006.
21. Гогиберидзе Г.М. Диалог культур в системе литературного образования. – М.: Наука, 2003.
22. Градовський А.В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика. – Черкаси, 2004.
23. Гринюк Л.Г. Слова і фарби: твори світового живопису на уроках зарубіжної літератури // Зарубіжна література в школах України – 2008. - № 7/8. – С.57-61.
24. Голяс С.Є. Розвиток творчих здібностей учнів через дослідницьку діяльність // Зарубіжна література в школах України – 2009. - № 10. - 51-53.

25. Горальський А.П. Теорія творчості. – Львів: Каменяр, 2001.
26. Гудзик І.П. Особистісно орієнтована дидактична система загальноосвітньої школи. – Х.: О.В.С., 2002.
27. Гузь О.О. Від міфу до постмодернізму. – Тернопіль: Мандрівець, 2007.
28. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академія, 2004.
29. Доманский В. Литература и культура: Культурологический подход к изучению словесности в школе: Учебное пособие. – М.: Флинта: Наука, 2002.
30. Дорофеева Н.І. Тестові завдання із зарубіжної літератури – К.: МАУП, 2004.
31. Єрмаков І. Педагогіка життєтворчості: орієнтир для ХХІ століття: кроки до компетентності та інтеграції в суспільство. – К.: Контекст, 2000.
32. Жданова Н.В. Зарубіжна література за новою програмою. – К.: Шкільний світ, 2007.
33. Житкін Б.О. Дидактичні форми навчання в особистісно орієнтованій освіті. – К.: Шкільний світ, 2005.
34. Загвязинский В.И. Теория обучения: современная интерпретация. – М.: Педагогика, 2000.
35. Зарубіжна література: інноваційні технології / Укл. Л.І.Нечволод. – Х.: Торсінг Плюс, 2007.
36. Зарубіжна література. 10 клас. Конспекти уроків / Авт.-уклад. Л.А.Бакало. – Тернопіль: Мандрівець, 2007.
37. Зарубіжна література. 10 клас. Матеріали до уроків./ Укладач Р.Б.Шутько. - Харків: Торсінг, 2000.
38. Зарубіжна література (XIX століття): Контрольні тести і творчі завдання для тематичних атестацій / Укладач Н.І.Дорофєва. – К.: МАУП, 2003.
39. Зарубіжна література в 11 класі: Матеріали для вчителя. / Автори–укладачі Івашина Т.М., Сипко Л.М., Терещенко М.Є.- Тернопіль, 1998.
40. Зарубіжна література. Тести. 5-12 класи: Посібник / Автори – укладачі: Ніколенко О.М., Орлова О.В., Конєва Т.М. – К.: ВЦ “Академія”, 2007.
41. Зіняков Г.І. Педагогічні технології і вчитель. – К.: Шкільний світ, 2004.
42. Іванішин В.П., Іванішин П.В. Пізнання літературного твору. – Дрогобич: Відродження, 2005.
43. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: Методичний посібник / Укл. О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: А.С.К., 2002.
44. Ісаєва О.О. Концептуальні основи аналізу художнього тексту в школі (Про герменевтичну спрямованість цього аналізу) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2004. – № 6.
45. Історія світової літератури (друга половина XIX ст.): Метод. рекомендації / Уклад. О.В.Бойченко. - Чернівці: Рута, 1999.
46. История всемирной литературы: В 9 тт. - М.: Наука, 2000.
47. Каталог-путівник учителя-зарубіжної літератури. 1998-2004 рр. / Уклад. І.А.Хроменко. – Тернопіль: Мандрівець, 2005.
48. Каталог-путівник учителя-зарубіжної літератури. 2004-2006 рр. / Уклад. І.А.Хроменко. – Тернопіль: Мандрівець, 2007.
49. Кирилюк З.В. Вивчати твір у системі координат своєї епохи // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1999. – № 12. – С. 3-6.
50. Кирилюк З.В. Сучасні підходи до вивчення зарубіжної літератури в школі // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2001. – № 1. – С. 13-15.
51. Клименко Ж.В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи. – К.: КНУ, 2006.
52. Коваленко С.П. Особистісно зорієнтоване навчання як засіб розвитку творчих здібностей учнів на уроках зарубіжної літератури // Зарубіжна література в школах України. – 2009. - № 4. – С.13 – 16.
53. Ковбасенко Ю.И. Филологический анализ художественного текста. – К.: ІСДО, 1995.
54. Когут О.І. Інтерактивні технології навчання. – Тернопіль: Астон, 2005.
55. Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – К.: К.І.С., 2004.
56. Кроуфорд А. та ін. Технології розвитку критичного мислення учнів. (Передмова до українського видання О.І.Пометун). – К.: Плеяда, 2006.
57. Курганов С. Ребенок и взрослый в учебном диалоге: Кн. для учителя. - М.: Просвещение, 1989.
58. Кухар-Онишко О.С. Індивідуальний стиль письменника: Генезис, структура, типологія. – К.: Вища школа, 1985.
59. Литературные диктанты. 5-11 класс. (В помощь учителю-словеснику)/ Автор-составитель Король Г.Н. – Донецк: ООО “Лебедь”. – 2005.

60. Логвин В. Метод проєктів у контексті сучасної освіти // Завуч. – 2000. - № 26.
61. Манайло Г.Ф. Новелла в мировій літературі XIX – XX вв. // Русский язык и литература в школах України. – 2008. - № 12. – С. 14 – 18.
62. Мартинець А.М. Сучасний урок зарубіжної літератури. – Х.: Основа, 2005.
63. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. – К.: Вища школа, 2007.
64. Мірошніченко Л.Ф., Мірошникова Н.О. Шляхи аналізу художнього тексту: класифікація, стисла характеристика (У шкільній практиці. У сучасному літературознавстві) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2001. – № 5. – С. 15-20.
65. Моклиця М.В. Методи аналізу художнього тексту в сучасному літературознавстві // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2004. – № 6. – С.10-11.
66. Мухін В.О. Вивчення зарубіжної літератури. 10 клас. – Харків: Веста: Видавництво “Ранок”, 2002.
67. Мухін В.О. Зарубіжна література XIX ст.. Авторські уроки. Майстер-клас. – Х.: Ранок, 2008.
68. Назарець В.М., Васильєв Є.М. Методичні рекомендації щодо вивчення постмодерністських творів // Зарубіжна література в школах України. – 2009. - № 5. – С. 30 – 33.
69. Наливайко Д.С. Искусство, направления, течения, стили. – К., 1985.
70. Наукові основи методики літератури: Посібник для студентів ВНЗ / За ред. чл.-кор. АПН України Н.Й.Волошиної. – К.: Ленвіт, 2002.
71. Невінчана Н.В. Теорія літератури в школі. – К.: Шкільний світ, 2005.
72. Нечволод Л.І. Зарубіжна література: інноваційні технології. – Х.: Торсінг Плюс, 2007.
73. Ніколенко О.М. Методичний лекторій для вчителя зарубіжної літератури “Вивчаємо жанри та стилі в літературі” // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2005. – № 2. – С. 18-21; № 4. – С. 22-29; № 5. – С. 25-34.
74. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / За ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2001.
75. Островська Г.О. Логічно-змістовий аналіз проблеми вивчення біографічних відомостей про письменника та його творчості у шкільному курсі “Зарубіжна література” // Зарубіжна література в школах України. – 2009. - № 2. – С.7-9.
76. Орищин Р.Ф. Інтерактивні технології на уроках словесності. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007.
77. Пасічник Є. А. Методика викладання літератури в середніх навчальних закладах. – К.: Ленвіт, 2000.
78. Пастушенко Н.М. Комунікативно-діяльнісна модель освітньої галузі “Мови і літератури”: теоретичне обґрунтування змісту. – К.: Шкільний світ, 2007.
79. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навчальний посібник / За ред. І.А.Зязюна, О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2003.
80. Переверзев А. Проектный подход и требования к учителю // Дайджест педагогічних ідей та технологій. – 2003. - № 2.- С. 26-28.
81. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання. Науково-методичний посібник. – К.: А.С.К., 2004.
82. Попова О. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у XXI столітті. - Х.: Основа, 2006.
83. Радзів С. В. Інтеграція інтерактивних технологій на уроках словесності. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007.
84. Рибалко О.В. Організація самостійної діяльності як фактор ефективного навчання. – Х.: Основа, 2003.
85. Рикер П. Конфликт интерпретаций: Очерки о герменевтике. – М., 1995.
86. Рюс Жаклін. Поступ сучасних ідей. Панорама новітньої науки. – К.: Основи, 1998.
87. Святовец В.Ф. Поетичний синтаксис. Стилїстичні фігури: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-полїграфічний центр “Київський університет”. – 2004.
88. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий. – В 2-х томах. – М.: НИИ школьных технологий, 2006.
89. Семеркова Л.Г. Формування ключових компетентностей учнів на уроках літератури шляхом використання інноваційних технологій // Зарубіжна література в школах України. – 2009. - № 3. – С. 12 – 20.
90. Семчук В.Д. Творчо-дослідницькі та інтерактивні технології навчання на уроках словесності. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007.
91. Система оцінювання і самооцінювання навчальних досягнень учнів / Упор. Ж.Сташко. – К.: Шкільний світ, 2006.

92. Снегирева В.В. Учебный текст по литературе как предмет исследования // Русская словесность в школах Украины. – 2008. - № 6. – С. 46 – 48.
93. Спанкерен К.В. Література Сполучених Штатів. Нарис. – К.: Інформаційне Агентство США, 2002.
94. Тамарченко Н., Тюпа В., Бройтман С. Теория литературы: В 2-х томах. – М.: Издательский центр “Академия”, 2004.
95. Таранік-Ткачук К.В. Від Вітмена до Маркеса: Матеріали до уроків зарубіжної літератури. - Тернопіль: Мандрівець, 2005.
96. Тренувальні вправи із зарубіжної літератури / Укл. Т.В.Проценко. – Х.: Весна, 2008.
97. Узлова О. Зарубіжна література ХІХ століття у висловах і цитатах // ВЛ – 2009. - № 10. – С. 12-17.
98. Уліщенко В.В. Зарубіжна проза ХХ століття в школі: Філософія модернізму та постмодернізму, біографії письменників, методика аналізу художніх творів. – Х.: Світ дитинства, 2002.
99. Федоренко В.Л. Авторські ігрові проекти: Навчально-методичний посібник. – К.: СПД Богданова А.М., 2007.
100. Хроменко І.А. Ігрові та творчі завдання на уроках зарубіжної літератури. – Тернопіль: Мандрівець, 2005.
101. Чайка С.С. Зарубіжна література: Плани-конспекти. 10 клас. – Х.: Торсінг, 2003.
102. Цвірова Т.Д. Зарубіжна література. Тематичні тестові завдання – К.: Країна мрій, 2008.
103. Штейнбук Ф.М. Вивчення зарубіжної літератури ХХ століття. – Х.: Ранок, 2003.
104. Щербина В.І., Волкова О.В., Романенко О.В. Інтерактивні технології на уроках. – Х.: Основа, 2006.
105. Яценко Л.В. Формування гендерних відносин старшокласників у підготовці їх до сімейного життя засобами шкільного курсу зарубіжної літератури // Зарубіжна література в школах України – 2008. - № 7/8.- С.26-30.

Словники. Довідники

1. Власов В.Г. Стили в искусстве: Словарь. – СПб.: Кольна, 1995.
2. Гетьманець М.Ф. Сучасний словник літературознавчих термінів. – Х.: Ранок, 2003.
3. Довідник з теорії літератури / Авт.-упор. І.Д.Данильцова. – К.: А.С.К., 2001.
4. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. /За ред. Н.Михальської та Б.Щуравського. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005.
5. Ильин И.П. Постмодернизм. Словарь терминов. - М., 2001.
6. Кузьменко В.І. Словник літературознавчих термінів. – К.: Український письменник, 1997.
7. Культурология. ХХ век.: Словарь. – СПб.: Университетская книга, 1997.
8. Літературознавча енциклопедія. У 2-х томах. / Упор. Ковалів Ю.І. – К.: Академія, 2007.
9. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т.Гром'яка, Ю.І.Коваліва, В.І.Теремка. – К.: ВЦ “Академія”, 2006.
10. Шевченко Н.В. Зарубіжна література. Практичний довідник. – Х.: Весна, 2009.

Додаткові підручники та навчальні посібники

1. Андреев Л.Г. Зарубежная литература XX века: Учебник для вузов. – Москва: Высшая школа, 2000.
2. Антологія зарубіжної поезії другої пол. ХІХ – ХХ ст. / Укл. Наливайко Д.С. – К.: Навчальна книга, 2002.
3. Бігун Б.Я. Зарубіжна проза першої половини ХХ сторіччя: новели, повісті, притчі. – К.: Навчальна книга, 2002.
4. Волощук Є.В. Зарубіжна література: Підручник для 11-го класу загальноосвіт. навч.закл. – К : Генеза, 2004.
5. Волощук Є.В. Зарубіжна література: Хрестоматія-посібник для 10-го класу загальноосвіт. навч.закл. – К : Видавничий дім “Світ знань”, 2004.
6. Волощук Є.В. Зарубіжна література: Хрестоматія-посібник для 11-го класу загальноосвіт. навч.закл. – К : Генеза, 2003.
7. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ ст.: Навч.посіб.; 2-ге вид.- К.: Центр учбової літератури, 2009.
8. Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М., Гричаник Н.І. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: Навч.посіб.; 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2009.

9. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І., Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури: Навч.посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2008.
10. Денисова Т.Н., Сиваченко Г.М. Зарубіжна література ХХ ст.: Хрестоматія-посібник. Підручник для 11-го класу загальноосвіт. навч.закл. – К.: Генеза, 2000.
11. Зарубіжна література (підручник-хрестоматія нововведених творів). 9-10 кл. / Упоряд. Ковбасенко Ю.І. – К.: Абрис, 2000.
12. Зарубіжна література (підручник-хрестоматія нововведених творів). 11 кл. / Упоряд. Ковбасенко Ю.І. – К.: Абрис, 2000.
13. Зарубіжна література / За ред. О.М.Ніколенко, Н.В.Хоменко, Т.М.Конєвої. – К.: Академія, 1998.
14. Зарубіжна література ХІХ ст.: Посібник для 10 кл. / За ред. О.М. Ніколенко, В.І. Мацапури, Н.В. Хоменко. – К.: Академія, 1999.
15. Зарубіжна література. 10 кл.: Посібник-хрестоматія / Під ред. В.В.Щавурського. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000.
16. Зарубіжна література: Хрестоматія для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Упоряд. В.Я.Звиняцьковський, Т.Г.Свербілова. – К.: Освіта, 2005.
17. Зарубіжна література: Хрестоматія. 11 клас: У 2 т. /Автори-упорядки:В.В.Уліщенко, А.Б.Уліщенко. – Х.: Торсінг, 2002.
18. Затонський Д.В. Зарубіжна проза другої половини ХХ сторіччя: новели, повісті, притчі. – К.: Навчальна книга, 2002.
19. Література ХХ століття: 11кл.: Хрестоматія: Навч. посіб. для загальноосв. навч. закладів з рос. мовою навчання / Упоряд.: К.М.Пахарєва, С.П.Щолокова, Н.І.Дорофєєва, Д.М.Вєприняк. – К.: Освіта, 2005. – Мова рос.
20. Література: Підручник для 11 класу загальноосвіт. навч.закл. з рос. мовою навчання: У 2ч. / За ред.. М.І.Борецького. – К.: Освіта, -2005.
21. Михед Т. В. Історія зарубіжної літератури ХІХ ст. : навч.-метод. посіб. для студ. гуманіт. спец. (за вимогами кредитно-модульної системи) / Михед Т.В., Якубіна Ю.В.; Ніжин. держ. ун-т ім. М.Гоголя. — Ніжин: Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2007.
22. Музика С. Зарубіжна література. 10 кл: Посібник-хрестоматія.- Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.
23. Наливайко Д.С. Антологія зарубіжної поезії другої половини ХІХ – ХХ сторіччя. – К.: Навчальна книга, 2003.
24. Наливайко Д.С., Шахова К.О., Нагорна Н.М., Кисельова Л.О. Зарубіжна література: Підручник для 10-го класу загальноосвіт. навч.закл. – К.: Видавничий дім "Світ знань", 2004.
25. Пронкевич О.В. Зарубіжна література: Підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл.- К.: Пед. преса, 2003.
26. Теплинский М.В., Султанов Ю.І. Російська література: Проб. підруч. для 10 кл. загальноосвіт. шк. – К.: Зодіак-ЕКО, 1996. – Мова рос.
27. Шахова К.О. Зарубіжна драма другої половини ХІХ – початку ХХ сторіччя. – К.: Навчальна книга, 2003.
28. Шахова К.О., Жлуктенко Н.Ю., Павличко С.Д. та ін. Література Англії ХХ століття: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1993.

Інтернет сайти

1. Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади): [http:// ae.lib.narod.ru](http://ae.lib.narod.ru)
2. Літературна інтернет-бібліотека школяра: [http:// litbook.by.ru](http://litbook.by.ru)
3. Антична література: [http:// pergam.chat.ru](http://pergam.chat.ru)
4. Електронна бібліотека "Джерело": [http:// ukrlib.com](http://ukrlib.com)
5. Бібліотека Українського центру: [http:// ukrcenter.com](http://ukrcenter.com)
6. Національна бібліотека України для дітей з віртуальною бібліографічною довідкою: [http:// chl.kiev](http://chl.kiev).